

શ્રી

મરુછવેધ.

બનાવનાર,

વ્યાસ મહાશય મુરજરામ-અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

શા. ફકીરચંદ કીલાચંદ

તથા

બુકસેલર લક્ષ્મભાઈ અમુલખદાસ.

અમદાવાદ

આવૃત્તિ ૮ મી

પ્રત ૨૦૦૦

સને ૧૯૧૧

પ્રસિદ્ધ કરાંએ સર્વે હક પોતાના સ્વાધીન શુખ્ખા છે.

અમદાવાદ-રાણપુર નવીપાઠશાળા આરેલા શ્રી 'પ્રગ્વહિતાર્થ' મુદ્રાસપ' માં
પરેલ ડાહ્યાલાલ દલપતરામે છપ્યું.

કીમત ૦-૧૨-૦

૮૫૪૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૪૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મરદવેદ

વિષય ૨-૧૪

મચ્છવેધ.

કડવું ૧ રાગ સાખિની છાયા.

વેશમપાયે એણીપેરે મોહ્યા, સુણજનમેજે રાય; વીસ્તાગી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ પંચાળ દેશ સોહામણે છે, ત્યાં
ના ઇપતરાય તેને પેટ છે દીકરો પણ, પુત્રીની થઈ ઇચ્છાય ॥ ૨ ॥
માટે પોતે યજ્ઞ આરંભ્યો, વરૂણ વિપ્રનાં કરીયાં; તે રાયને ઘેર દીકરો
દીકરી, કોણકયાંથી અવતરીયા. ॥૩॥ એક દહાડો બ્રહ્મપુરીમા વેદ ભણ
બ્રહ્માય; ત્યાં અચ્ચાનક મહાદેવ આવ્યા, સાંભળવા મન થાય. ॥ ૪ ॥
આસન વાળી બેઠા સાંભળવા, અતી આનંદ સુખ; ચાર મુખે વેદબ્રહ્મા
ભણે. તેમા પાંચમું મુખ ॥૫॥ એકાક્ષર ભાંખેથી પડે ભંગ, માહાદેવને
ચઢી રીસ; ત્રીશુળ મારી બ્રહ્માજીતું, છેદ્યું પાંચમું શીશ. ॥૬॥ એટલે
લાગી બ્રહ્મહત્યા, શીવ સ્વરૂપ થયું શામ; તત્ર મહાદેવ પસ્તાવા લાગ્યા
આ શું કયું મેં કામ ॥૭॥ એમ જાણીને બ્રહ્માને નમ્યા, તમો ગુચી હું
આપ; તમારું મેં મુસ્તક છેદ્યું. મુજને લાગ્યું પાપ. ॥ ૮ ॥ તે પાપ
મહારું કરો નીરવાળ, એરે વીરચી દેહ; બ્રહ્મા કહે આલો વિષ્ણુ પાસે
એમની કરીએ શેવ ॥૯॥ એમ કહીને બંને આવ્યા, વૈકુંઠ વીસે જાય;
વીષ્ણુ નારાયણ બીરાજેલા, આવ્યા શીવ બ્રહ્માય. ॥ ૧૦ ॥ વિષ્ણુએ
કહું કૈલાસપતી, કેમ થયા છો શામ; શીવ કહે શીશ છેદ્યું બ્રહ્માનું
કીધું અઘટતું કામ ॥૧૧॥ તેથી મને બ્રહ્મહત્યા લાગી, તે નીવારો નાથ;
વીષ્ણુએ હત્યાને કહું, જોડીને બેડે હાથ. ॥ ૧૨ ॥ એરે હત્યા મુકય
મહાદેવને હું કષ્ટ તારું કાપુ; મહાદેવજીએ પાપ કયું તો, માગે તે દંડ
આપું. ॥૧૩॥ હત્યા બોલી એ મહારાજ, દંડ લેવા મુજ લક્ષ; હરાડ
ક્ષોણી શેન્યા કેરું આપો મુજને ભક્ષ ॥૧૪॥ વીષ્ણુએ કહું કલ્પદય મહાર
વચન માની લેવું; કૃષ્ણ અવતારે હરાડ ક્ષોણી ભક્ષ તમોને દેવું. ॥૧૫॥
એવું વીષ્ણુએ વચન આપ્યું, ત્યારે હત્યા છુટી; તે પછી બ્રહ્માને
શીવજી આગના લેખ્યા ઉઠી ॥૧૬॥ તે પછી કૃષ્ણ અવતાર થયો,
હત્યાની શી થઈ પેર, દીકરી થઈને અવતરી, મેઘાવી રૂશીને ઘેર ॥૧૭॥
મેઘાવી નામના એક રૂશી, રેહેના હતા અરણ્ય, શાન્તા નામની નારી
એમની, પતીવ્રતાપાવન. ॥૧૮॥ તેને પેટે પુત્રી આવી ગુણસુંદરી ધર્મ
નામ; ન્હાની ઉમરમાં વિદ્યા ભણી ગણી, છે રૂપરૂપની ધામ. ॥૧૯॥ તે
કન્યા થઈ નવ વરસની જનેતાપામી મર્થ; પોતે પીનાની ચાકરિ કરે, ની
ત્યાં આંખે ચર્ણ. ॥૨૦॥ એવામાં રૂશીએ એમ વીચાર્યું, મહારી થઈ વૃધ

કાય; માટે પરણાવું દીકરીને સાસરે કરું વીદાય ॥ ૨૧ ॥ એમ બહુને
જમાત્ર શોધવા, આલ્યા રૂશીવરચરણ; હૈવ ઇચ્છાયે ભતાં ભતાં, મારગે
પામ્યા મરણ. ॥૨૨॥ તે વારતા ગદ્ય ગુણસુંદરીને, ધણું કરતું કલપા-
ન્ત; દુરવાસા મુનીયે ત્યાં આવીને, પમાડી પુત્રીને શાન્ત. ॥૨૩॥ ગુણ-
સુંદરી તવ શાન્ત પામી, વૈરાગનાં મન ક્ષીધાં; પીતાનાં પાનાંને પુસ્તક
વિપ્રોને આપી દીધાં. ॥૨૪॥ વાસણ વસ્ત્રો સરવ આપ્યા, હવે નથી
મ્હારે ખપ; વન વીશે શીવાલય દીઠું, ત્યાં જઈ માંડયુ તપ ॥૨૫॥ ડામા
પગના અંગુઠાપર, કાયા તોળી તપે ક્ષીધું; ખરા મનથી જપજપી, બહુ
કષ્ટ વેઠી લીધું ॥૨૬॥ ઘણે દીવસે મહાદેવ રીજ્યા, તપથી થયા પરસન
ત્રીપુરારી જટાધારી આવી દીધાં દરશન. ॥૨૭॥ તપ કરતાં કુંવરીને
ઉઠાડી બાધ તોડું કષ્ટ કાપું; તારા તપથી પ્રસન્ન થયો જે માગે તે
આપુ. ॥૨૮॥ ક્રોધ ભરેલી કુંવરી બોલી. મ્હારાજ કષ્ટી કાપો; ભરતાર
આપો ભરતાર આપો. સ્વામી મુજને આપો. ॥૨૯॥ સ્વામી આપો સ્વા
મી આપો, એમ બોલી પાંચ વાર, મ્હાદેવજી કહે પાંચવાર બોલીપાંચ
હજે ભરથાર ॥૩૦॥ ગુણસુંદરી કહે એરે મ્હારાજ, કાને ન સાંભળ્યું
કાય; એક નરને હોય નારી ઝાળ, નારીને બે નબ્બ હોય. ॥ ૩૧ ॥ તેને
બદલે પાંચ આપ્યા, આતે શો અધર્મ; એમ કહીને શીશ પછાડ્યું,
પુટ્યું મ્હાડું કર્મ ॥૩૨॥ મ્હાદેવજી કહે રાખ્ય શાન્તી, દેહ તજી દેનાર;
પાંચ પતી તુંતો ભોગવજે હવેને અવતાર ॥ ૩૩ ॥ તવ ગુણસુંદરી કા-
ષ્ટ લાવી, ચીતા ખડકી તેહ; અગ્ની મુકીને મહી પડી, પ્રજાળી નાંખ્યો
દેહ ॥૩૪॥ બીજે અવતાર અવતરી એ, ગાય તણે અવતાર; મારગે ભ-
તા પાચ નંદી, પુઠે પડ્યા એકવાર ॥૩૫॥ એવામાં આવ્યું સીવાત્રય
ત્યાં આવી ગદ્ય ગાય; પાંચનંદી પુઠેભેદને; હસીપડ્યાં ઉમીઆય. ॥૩૬॥
ઓ ગાય એવા શા ગુણ તુજમાં પુઠળ નંદી પાંચ; એટલે ગાયને વાચ્યા
આવી, બોલી ખરેખરી ખાંચ. ॥૩૭॥ ઓ ઉમીયાતું જનેતા જેવી, હસી
કાઢ્યાં અમને; તે માટે હું શ્રાપ દઉં છું, પાંચ પતિ હોજે તમને. ॥૩૮॥
એવા માથે શ્રાપ દીધો, તેવોજ પ્રાણ નીકળીયો, પારવતી ચેતી ગયાતે,
અંશજ એનો ગળીયો. ॥૩૯॥ અંશગળીગયાં શીવજી પાસે; આજે હું તો
શ્રાપ પામી, શ્રાપ પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ, કરવા મ્હારે પાંચ સ્વામી
॥૪૦॥ શંભુ કહે પાંચ રૂપ મ્હારાં, તે પાંચે સ્વામી જણે પાર્વતી ક-
હે એમ ન ચાલે, વીવેકવીચાર આણે. ॥૪૧॥ શીવજી કહે ગાય તણે
જે અંશ તમોએ ગળીઓ; નેની તમે કન્યા બનાવો, હું વીર બનાવું
બળીયો. ॥૪૨॥ ભાધને બેનનું બેડું બનશે, તે રથ વીશે ધરો; ધરપત

ને ઘેર થાય છે યજ્ઞ, તેમાંથી પ્રગટ કરે ॥ ૪૩ ॥ તવ ઉમીઆયે અંશ કાઢાડયો પુતળું બનાવ્યું સાર; થોડો અંશ, પોતાને મુકયો, તેજસ્વી થયું અપાર. ॥૪૪॥ બહુ રૂપવંતી કન્યા બનાવી, પાંચ વરસની શોભે; વણું ન કરતાં શેષ થાકે, વીશ્વ તણું મન લોભે ॥૪૫॥ સહુ દેવે અવતાર ધર્યો તો, ઉતારવા લુભાર, પાણુ અગ્ની નહોતો અવતરીયો, તેડાવ્યો ત્રીપુરાર ॥૪૬॥ માહાદેવજી કહે ઓરે અગ્ની,ત્રે તું હવે અવતાર; આ કન્યાની સાથે જાતું, થા કંરૂપેદ કુંવાર ॥૪૭॥ તવ અમનીએ પાંચ વરસનું, સ્વરૂપ લીધું ત્યાંય; મહાદેવજીએ રથ આપ્યો, કન્યાને બેસાડી માંય ॥૪૮॥ હાંકવા માટે કુંવાર બેડો, અંદર્શરૂપે જાય; એવે બ્રાહ્મણોએ હોમ કીધો છેલ્લુ શ્રીફળ હોમાય ॥૪૯॥ તે વેળા રથ મહિંથી નીકળીયો વરત્યો જે જેકાર; તેજસ્વી કન્યાને જોઈને કીધો નમસ્કાર ॥૫૦॥ બ્રાહ્મણોએ દ્રષ્ટ પ્રદુમાન, ઠરાવ્યો તે ઠામ, મહા રૂપવંતી કન્યા કેરૂં ધર્યું રૂપતી નામ ॥૫૧॥ પછી અવર સહુ વીદાય થયા, રાય થયા પરસન; બોળામાં બેસાડયા બેડને એક તનીયા એક તન ॥ ૫૨ ॥ રાજાએ પુછ્યું તમારે બેડિને, રહેવાની કયાં ઇચ્છાય, દ્રષ્ટપ્રદુમાન એમ બોલ્યો, હું રહું તમ ઘરમાંય ॥૫૩॥ રૂપતી કહે બાગ વિશે દો મુજને મુકામ, રાજા બાગમાં તેડી ગયો; રહેવાનું દીધું ધામ ॥ ૫૪ ॥ એક સહજ દાસી આપી રૂપતીની કરે શેવા; પીતાને બહુ લાડકવાઈ, મોકલે મીઠાઈ મેવા ॥૫૫॥ એવામાં નારદજી આવ્યા, રાયને કહું વચન; તારી દીકરી જીગત અંબા કરવાં છે દરસન ॥ ૫૬ ॥ વક્ષણુ ॥ દરસન કરવા મુજને, થઈ છે બહુ ઇચ્છાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વહે સાંભળજો શ્રીતાય ॥

કંડવું ર રાગ સોહાગીનો હોહરો.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલયા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાણું, મઝ્ઞવેધનો મહિમાય ॥ ૧ ॥ સાંભળી રૂપતરાજ બોલ્યો, આશું વધા વચન; તમે સાક્ષાત ઇશ્વર છો ને, તમારે શાં દરશન ॥૨॥ પામ્મર પ્રાણી પુત્રી મ્હારી, તમથી મ્હોટી કેવી; નારદ કહે જીગતઅંબા અપ્પર જોગણી દેવી ॥૩॥ તવ રાજાએ કન્યા તેડાવી, નારદ લાગ્યા પાય; પછી અંતરધ્યાનજ થયા કન્યા થઈ વીદાય ॥ ૪ ॥ બીજે દીવસે વેદમ વ્યાસજી આવ્યા રૂપત ઘેર; રૂપતરાજ ચરણે લાગ્યો, મુજપર કીધી મ્હેર ॥૫॥ વ્યાસજી કહે નીમીત માત્ર, રૂપતી પુત્રી તારો; તેના દરસન કરવા માટે, આવ્યો છું પ્રેમ ધારી ॥૬॥ રૂપત કહે પામ્મર પુત્રી,

તેનાં શા દરસન; વ્યાસજી કહે રખે તું બોલે, હવેથી એવું વચન ॥૭॥
 જે પુત્રી ભાવ ગણીશ એને, તે ખંખરમાં ભરાયો, ભુગતઅંબા જ-
 ણુજાને આજથી થાજે ડાહ્યો ॥૮॥ પછી કુપતે જપતીને, તેડાવી પો-
 તાને ઘેર; વ્યાસજીએ નમસ્કાર કરીયો. સ્તુતી કરી બહુ પેર. ॥૯॥ ધૃષ-
 તી વ્યાસજીને નમી, પછી થઈ વીઠાય; વ્યાસજીએ પેર પુછવા માંડી,
 સાંભળ ધૃષ્ટદ્યુમ્ન રાય. ॥૧૦॥ ઓ કન્યાને પરણાવવાનો, ક્યાં તેં કર્યો વી-
 ચાર; ધૃષ્ટદ્યુમ્ન કહે કેં નથી કીધો, વીચારમાં છું સાર ॥૧૧॥ કોઈ કુળવં-
 તો ને ડપવંતો, ધનવંતો મળી આવે; તેવાની સાથે પરણાવું, કોહોત-
 મને કેમ ફાવે ॥૧૨॥ વ્યાસજી કહે કોણ કુળવંતો; કુળવંતની શી રીત;
 ધૃષ્ટદ્યુમ્ન કહે તે નવ જણું, હું છું આંધળો ભીંત. ॥૧૩॥ વ્યાસજી કહે-
 વીઠા હોએ હોય વીવેક વિચાર; દિનતા હોયે દયા હોએ, ઉ-
 ત્તમ મુખ ઉચ્ચાર. ॥૧૪॥ શાન્તા મંત્રોષ સહન શકતી દે-
 વ બુદ્ધી નહીં જોને; સરવે સદગુણ સારા જેમાં, કુળવંત કહેવો તેને
 ॥૧૫॥ એવો પુરૂષ જોયા વિના. દેશો કન્યાદાન; તે નો એના ખંખર
 વીશે, ભરાશો રાજન ॥૧૬॥ એવાં વચન માંભળીને રાજને પડ્યો
 વેમ, મહારાજ ઉપાય બતાવો, કરું તમે કહો તેમ ॥૧૭॥ વ્યાસજી ક-
 હે મચ્છવેધન, કરે પુરૂષ જેહ; તેને કુળવંત જણુજે તું, કન્યાને લાયક
 તેહ ॥૧૮॥ ધૃષ્ટદ્યુમ્ન કહે મચ્છવેધન, તે કેમ કરવું કામ; વ્યાસજી કહે
 વિશ્વકરમા તેડાવ્ય તારે કામ ॥૧૯॥ તેમને કહેજો મચ્છવેધ રચના રચી
 આપો મહારાજ; એટલે એ રચી આપશે, તું કરજે પછી એક કાજ
 ॥૨૦॥ દેશ દેશાન્તર પત્ર લખીને, તેડાવજે સહુ રાય; ફરી લોકોને જ-
 દવ લોકો, તેડાવવા સભામાંય. ॥૨૧॥ ઉત્તર પુરવદક્ષીણદીશા, ખીરાજે
 સહુ રાય; પશ્ચીમ દીશામાં મહેલ હશે. ત્યાં બેસશે કન્યાય. ॥૨૨॥ સભા
 ની વચમાં જળકુંડ હશે, તેમાં કાષ્ઠનો સ્થંભ; દ્વાદશ ગાઉનો ઉંચો તે
 ચઢી શકે નહીં દભ. ॥૨૩॥ છેકજ છેડે સોય સરીખો, અગ્ર હશે એક
 સ્વછ; તેના ઉપર સુવર્ણ કેરું, સવામણનું મચ્છ. ॥૨૪॥ તે થાંભલાને
 અડધે ભાગે, આડા ખીલાને ત્રાંસ; સોનાનાં સાંકળે ત્રાંજવાં બે, દ્રષ્ટીપડે
 ચોપાસ. ॥૨૫॥ જળ પુંડાળે સ્થંભે જવા, પાટીયાં મુકી દેવાં, ચઢનારો
 બાંધ થંભને દે, તવ તે તાણી લેવાં. ॥૨૬॥ એ રીતની રચના હશે ત્યાં
 ભરાય સર્વ સભાય, તે વેળા તારે ઉભા થઇને, બોલવું સભામાંય ॥૨૭॥
 કહીએ કે મહારી વાત સુણી, પછી ઉઠજે કોય, તે વીના જે ઉઠશે તે
 નિષ્કુળ ફેરા હોય. ॥૨૮॥ એમ કહીને એવું કહેવું, ઉભો થશે જે રાય,
 સભામાં વચ્ચાણુપણે કહાડી કરવો ઉચ્ચાર કાય. ॥૨૯॥ જગા કટીનો
 ઠંચ રાખવો હોએ ધરવી હુંશ, બાણુનો ભાથોને વણ ચઢાવું, ખાધે

લેવું ધનુસ ॥૩૦॥ તે પછી કુંડને પાટી એ બહુ, ને થંભને દેવી બાથ; શેવકો પાટીયાં તાણી લેથુ. ચેતી રહે એ નરનાથ ॥૩૧॥ પછી સ્થંભે શટ માઉ બહુ, તણુ ઘટીકામાં ચડવું; આડા ખીલા ને ત્રાંસ છે તેનાં ત્રાજવાં વીશે પડવું ॥૩૨॥ એ ચરણુ એ ત્રાજવામાં મુકી થવું તંચાર; ખાંધેથી ધનુશ લેઈને, ત્યાં કરવો ટંકાર ॥ ૩૩ ॥ તે પછી એક બાણુ લેવું, ધણા સાવધ હોવું; મઝ્છનો પરછાયો જળમાં પડે, માટે જળમાં બેવું ॥૩૪॥ તે જળમાંથી મઝ્છો તાકી, મારવું બાણુ ગમન; તે બાણુ જઈને મઝ્છકેરૂં વીંધે એક લોચન ॥૩૫॥ તેનું તે બાણુ પુઠ વીંધે પ્રાક્રમ કરે પળમાં, તેનું તે બાણુ મઝ્છ ઉપાડી, નાંખે કુંડના જળમાં ॥૩૬॥ એવી રીતે ત્રાજવામાંથી, કહેલું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂશ કન્યાને લાયક ધરપતીને વરે ॥ ૩૭ ॥ તેમાં જે કોઈ ચડતાં પડે, પડે અધુરે કામ; તે જળ કુંડાળા ઉપર બેસે. જુએ શોભા તમામ ॥ ૩૮ ॥ કાષ્ટ આસન આપવું એને, બેસે ઉઘાડે શીશ; નેપથ્ય પેહેલેથી કહી દેવું પાછળથી નહીં રીસ ॥૩૯॥ એ રિતે મઝ્છવેદ કરાવી, દેજે કન્યાદાન; એકું કહીને વ્યાસજી તો; થયા અંતરધ્યાન ॥૪૦॥ એટલે રાખને ચટપટી પેઠી, કરવા લાગ્યો વિચાર; પોતાના એ પુત્ર બોલાવી, કહ્યા સહુ સમાચાર ॥૪૧॥ કહો બેગ કેમ કરશું, વ્યાસે કહ્યો બેગ હાવો; પુત્રને કહે કરો પિતાજી, લેવરાવે પ્રભુ હાવો ॥૪૨॥ તવ ધરપતે ધ્યાન ધરીને, તેડયા વીશ્વકર્માય, કહ્યું મઝ્છવેદની સભા રચો, પુણું કરા ઇચ્છાય ॥૪૩॥ વીશ્વકર્મા કહે નમ્ર બારણે, કરી આપો મેદાન; તવ રાજાએ આજ્ઞા કીધી, શેવક થયા સાવધાન ॥૪૪॥ નમ્ર બારણે ત્રક્ષો પાડયાં કયું મેદાન તે દન; પ્રધ્વી સાફ લાંબી ને પોહોળી, કીરી શેળ બેજન ॥૪૫॥ વગણુ ॥ સોળ બેજન પ્રધ્વી કરી, સરખી શોભા માન; વ્યાસ વક્તવ્ય એમ ઓચરે, ઓતા દેજે ધ્યાન.

કંડવું ૧૦ રાગ સાખિનિ ચાલ.

વેશમપાયે એણીપેર બાહ્યા, મુણુ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું; આવ પરવ મહીમાય ॥૧॥ સોળ બેજન પ્રધ્વી વીશે, વીશ્વ કરમા ઉભા; મંત્ર બહીને જળની અંજળી છોટે છે તે મુખા ॥ ૨ ॥ ભેળી ભોમી પવિત્ર બની, બીજી અંજળી કીધી; ચોસડ માઉની પવીત્ર ભોમી આરશપાણુની કીધી ॥૩॥ લીલા ખીજાને રંગરાતા, અળકતા

ચડી ચોટ; વળી જળ છાંટીને બનાવ્યો, ફરતો કનકનો કોટ ॥૬૫॥ તેમાં
રૂપેરી કીનારી નાંખી, કાંગરા કાંગરી પડીયાં; જ્યાં જ્યાં જુએ ત્યાં ત્યાં
શોભા, હીરાભાણેક જડીયાં. ॥૬૫॥ વાગ્ય નૈરત્ય અગની ખુણે, બારીઓ
ત્રણ વિવેક; ધશાન ખુણે શોભાવતો, દરવાજે કથો એક. ॥ ૬ ॥ તેમાં
અમુદ્ય શોભા બનાવી, મીનાકારી રઢીઆળ; છાંડી તકતા ઝુમ્મર ટાંગ્યાં,
ગહ્વાસને ઘડીઆળ. ॥૭૦॥ પછી સભામાં પશ્ચીમ દીશા, મહેલ કથો વિ-
વેક; ગોખ ચોક ને નોક બેરેલો, આગળ ઝરખો એક. ॥૮૦॥ બળીબારી
અને અટારી, ભેતાં લોભાય મન; ઝરખામાં ઝરપતી માટે, માંડયુ સી-
હાસન ॥૬૩॥ મુસ્તક ઉપર છત્ર સોનાનું, આસને ચીત્ર ચીતરીયાં; અનેક
બતીના રંગ ભર્યા, જરીના વસ્ત્ર પાથરીયા ॥૧૦૦॥ જડાવ જડેલાં ઝવેર
મંદેલાં, સ્ફટીક મણી અમુદ્ય; હીરા અળકે લીલમ લળકે, ફરતીમોતી
ની ઝુલ્ય ॥૧૧॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, દક્ષીણ દીશા બય; જળની
અંજળી મંત્ર ભણીને, છાંટી ભોમી માંય. ॥૧૩॥ ચારચાર પગથીઆં
નાં આસન, કીધાં છપન કોડ; નવ પગથીઆંનું એક કીધું, બેસવા શ્રી
રણેછોડ. ॥૧૩૦॥ પ્રભુની સાથે બળદેવ બેસે બદલ સૌ આશપાશ; પછી
પુર્વ દીશામાં ગયા, મનમાં અતી ઉલ્લાસ. ॥૧૪॥ મંત્રમણીને ચોરાશી
શહસ્ર, ઢાળ્યાં સીંહાસન; અમુદ્ય શોભા એની બનાવી, બીરાજે
ક્ષત્રી તંન. ॥૧૫॥ જેવો રાજ તેજુ ઉંચું, માંડયું છે આસન; એક એ-
કાદશ પગથીઆંનું, બેસે દુર્યોધન. ॥૧૬॥ સર્વને આસન છત્ર સોનાનાં,
કીધું કારીગરી કામ; ટોટો તકરાર થાય નહી તે, જુજવાં લખ્યાં નામ.
॥૧૭૦॥ પછી ઉત્તર દીશાએ ગયા, વિદ્વાનો નહી પાર; મંત્ર ભણીને આ-
સન કીધાં અડયાશી હજાર. ॥૧૮૦॥ બંધે પગથાઆનાં આસન, બાહ્ય
માટે કરીયાં; મુસ્તકે છત્ર તામ્ર ધાતુનાં, ઝગ ચમ્મર પાથરીયાં. ॥૧૯૦॥
આચમની પંચ પાત્રો મુકયા, ગૌમુખી માળાફંદ; જે જે બેઠાએ તે
તે સામગ્રી, આગળ અગનીના કુંડ. ॥૨૦૦॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, સ-
ભાની વચમાં બય; જળ છાંટીને કુંડ બનાવ્યો, સજવન જળ કર્યું
માંય. ॥૨૧॥ લાંબો પોહોળો અને ઉંડો, નીરમળ જળનો કીધો; મંત્ર
વડે માંહી દ્વાદશ ગાઉનો, સ્થંભજ રોપી દીધો. ॥૨૨॥ તેને મધ્ય ભાગે
એક ખીલો, તેણે બાંધ્યો ત્રાંસ; ત્રાજવા બે નીચાં જુલે, ખીલાથી એક
વાંસ. ॥૨૩॥ પછી સ્થંભને છેલ્લે ભાગે મંત્રથી મરુછા મુકી; આવે વાયુ
આકાશનો તે, ચાક ચઢે ફરકી. ॥૨૪॥ એવી અમુદ્ય શોભા બનાવી,
બોલાવ્યો ઝરપતરાય; ખામી હોય તો બોલજે તું, બેઠ રાજ રાય થાય.

૥૨૫૥ આપનાં ક્રીયામાં ન હોય ખામી, કહીને લાગ્યો પાય; આજ્ઞા મા-
 ગી વિશ્વકર્મા, ત્યાંથી થયા વિદાય ૥૨૬૥ પછી ધરૂપને પુત્રો તેડાવ્યા, કા-
 રભારીને પ્રધાન; કહ્યું દેશે દેશ પત્ર લખો, તેડાવો રાજન ૥૨૭૥ પ્રથમ
 લખો છત્રપતીને, સહુના શીરિમણી રાય; શાખંડી સુત ધરૂપતકેરો, લ-
 ખવા લાગ્યો ત્યાંય ૥૨૮૥ ધરૂપતરાજ લખાવે છે, શ્રી હસ્તીનાપુર; સી-
 રછત્ર શીરિમણી સહુના, યજ્ઞ તથા આતુર ૥૨૯૥ અતી ઉત્તમ નામ
 દુર્યોધન, ધત્રાધરના તન; લખીતંત્ર પંચાળદેશનો, ધરૂપતશેવકજન ૥૩૦૥
 નમ્રતાપુર્વક વીનંતી માહારી, ધ્યાનમાં લેજો રાય; મુજ ઘેર યજ્ઞમાંથી
 થઇ છે, પ્રગટ એક કન્યાય ૥૩૧૥ છે ધરૂપતી નામ ધરૂપતી, તેના લગ્નને
 સાર; મચ્છવેધ સ્વયંવર રચ્યો, થાય પાવન ઘર માહાર ૥૩૨૥ આપ-
 ને આવે ઉત્તમ દીસે, જે હોય પાધરા પાશા; આ કન્યા તમ કુળમાં
 શોભે, મને છે એવી આશા ૥ ૩૩ ૥ વૈશાખ સુદી પંચમીએ, લગ્નનું
 મહુરત સાર; માટે આવજો કુટુંબ લેઇ, વહેલા દિવસ ચાર ૥૩૪૥ એવો
 પત્ર લખીને આપ્યો, પોતાના સેવક હાથ; જ જઇ દેજે હસ્તીનાપુરમાં
 છત્રપતિ નરનાથ ૥૩૫૥ પછી ખીજ દેશોમાં લખ્યા, જેનું લાયગલજ
 શે જે ધણી મચ્છવેદ કરશે, તેને કન્યા મળશે ૥ ૩૬ ૥ વધશાખ સુદી
 પચમીનું, મહુરત છે નીરધાર; બેચાર દીવસ વહેલા આવો; સૌ ક્ષત્રી
 કુંવાર ૥૩૭૥ એટલી ખીના ખીજને લખી, પછી કથો વિવેક; દ્વારીકાં
 વીશે કળ્યે પ્રભુને; પત્રજ લખ્યો એક ૥૩૮૥ હું ગરીબને ઘેર કન્યા,
 યજ્ઞમાંથી છે થયેલી; તેને પરણાવવાને માટે, મચ્છવેધ સભારચેલી ૥૩૯૥
 તે ટાણે તમે વહેલા પધારો, મુને કરો પાવન; જદવકુળ કુટુંબ લાવજો,
 ચોરે જુગજીવન ૥૪૦૥ એટલી ખીના એમાં લખી, પછી અઠ્યાસી હ-
 જાર; સરવ રૂશીને વીનંતી પુરવક, લખ્યો નમસ્કાર ૥૪૧૥ મહારાજો
 મુજ ઘેર પધારવા; સરવે કરૂણા કરજો, ઘર ગામ મહાર પાવન થશે,
 દાસની દયા ધરજો ૥૪૨૥ એ ખીનાના રૂશીને લખ્યા, મોકલી દીધા
 તત્ર; રાજના સેવક સંચર્યા તે, સહુને પહોચ્યાડયા પત્ર ૥ ૪૩ ૥ દેશ
 દેશાન્તર વારતા ચાલી, શોભા થવાની સારી, ઉદયોગ અરથે ગરીબ
 ગરબા વળી ગયા વહેપારી ૥૪૪૥ દસ દસ દિવસ પહેલા ગયા, લોકે
 અપરમપાર, નમ્રની ખહાર ખજર નીકળીયાં, વહેપારી કરે વહેપાર.
 ૥૪૫૥ ગામમાં ન મળે જરાએ જગો. લીડ ભરાણી ભારે; ધરૂપતરાયે
 આજ્ઞાથી સારે મુકામ ખાંધ્યો તે વારે ૥૪૬૥ વધશાખ સુદી પડવાને દા-
 હડે, ક્ષત્રી થયા તૈયાર; પોતપોતાનું સેન્ય લઇ, નીકળીયા ગામ ખા-

હારે ॥૩૭॥ વાજતે ગાજતે ક્ષત્રીઓ ચાલ્યા, મારગે માગણુ જાયે; ભાટ ચારણુ બહુ જસ બોલે, રસ્તે અપહરા નાચે ॥૪૮॥ એ રીતે સહુ ક્ષત્રી ચાલ્યા. પંચાળમાં પરવરીયા; નગ્રની બારણે દેરાતંબુ તાણી તાણી ઉતરીયા ॥૬૯॥ દ્વારીકામાંથી જલદ ચાલ્યા, બળવંત છપન કરોડ; હળધારી હળ લેઈને ચાલ્યા, ચક્રધારી રણછોડ ॥ ૫૦ ॥ તે પણ આવ્યા પંચાળ દેશે, દ્વંપતે આદર કરીયા, રાજ લોકના તંબુએથી, જુદી જગે ઉતરીયા ॥૫૧॥ એટલે રૂશીઓ આવવા માડ્યા દ્વંપત ઉલટ ધારે; બ્રાહ્મણ મોટે મઠ પાંધિલો, ત્યાં તેમને ઉતારે ॥૫૨॥ એકેક બ્રાહ્મણની શે વામાં, એકેક શેવક મુકયો, જે જોઈએ તે હાજર કરે, ચાતુર કાંઈ ન ચુકયો ॥૫૩॥ કે આવ્યાને કે આવેછે, કેક કરેછે ત્યારી, દ્વંમ રૂશીને પત્ર પહેલ્યો, તે વાંચ્યો ખુખારી ॥૪૪॥ સાંભળ્યો સરવે વિધારથીયે, સાંભળ્યો કુન્તા તન; એક એકને સાન કરીને ઉઠ્યા ધર્મ રાજન ॥૫૫॥ વળણા ધરમ પહેલા ઉઠીયા, પછી ઉઠ્યાં માત; વ્યાસવલ્લભ વાણી વદે ઉઠ્યા ચારે બ્રાત.

કડવું ૧૦૪ રાગ આશાવરીનિ છાયા.

વેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, આશપરવ મહીમાય ॥૧॥ પાંચ ભાઈને છડી માતા, કુંપડી માં સંચરીઆ, પછી પાંચે પુત્રની પ્રત્યે, કુન્તાજી ઓચરીયાં ॥૨॥ પંચાળ દેશમાં સ્વયંવર છે, ત્યાં આવશે બહુ પ્રાણી; રાજ રૂશીજલવકે રાં; હશે ભીડ ભરાણી, મનુશ મેદનીનોછે મળો; બેટા કરીશું કેમ; એટલે માતાની પ્રત્યે બોલ્યો, વાયુ નંદન ભેમ ॥ ૪ ॥ ચાલો માતા જોવા જાયે, દ્વંમ રૂસી પણ જાય; જે હોય ભરીશ પાધર તો, વરીએ એ કન્યાય ॥૫॥ કુન્તાજી કહે ઓરે રડયા, કેવું તું બોલ્યો હાલ; મોટેભવાનું મન પડે પાછું, છે તારે બહુ સાલ ॥૬॥ મોટે જલ્દ નથી ગમતું તોફાનકે રે તું કાંક; ભીમ કહે હમણાનો માતા, બતાવો મ્હારો વાંકાજા કુંતા કહે હમણાં વાંક નથી, ઓરે મ્હારા તન; ત્યાં આંખ્યો તારી ફાટી જવાની. દેખીને દુરીયોધન ॥૮॥ ભીમ કહે મેં મન વાળ્યું છે, થયો કલ્પદ્રીથી કાલ્યો અરીસ્યાપણુ મુઠ્ઠી દીધું આજથી જણુજે કાલ્યો ॥૯॥ તવ કુંતા કહે કરો તૈયારી, આમળ ઉભા રહીયે; દ્વંમ રૂશીવર નીકળે કે, પુઠળ પુઠળ જઈએ ॥૧૦॥ એમ કહું તવ કાપડ કેરી ખાસડીઓ સં

મળી વીધી; સાદડીએને તુમડાં લીધાં; તમઆરી ત્યાં ક્રીધી ॥૧૧॥ એવે
 રશીજી તેઆર થયા, મુખપાલમાં બીરાજ્યા; તે ઉચકી ચારવીવાથીએ
 જય જય શબ્દે ગાજ્યા ॥૧૨॥ અડધા આગળ અડધા પાછળ, વીધાર-
 થીયો ચાલે, પ્રભુભાત્તર એક એકને કરે, મારગ વીધાન મહાલે ॥ ૧૩ ॥
 હું પડીએથી પાંડવ આવ્યા, રશીને પડયા પાય; કંઈમે કહ્યું કૈડવાકાપડી
 તમે આવો છો કયાંય ॥૧૪॥ કુન્તા કહે તમારી કેડે, આવીએ પંચાળ
 દેશ; ત્યાં સહુનાં દરશન પામીશું, જદવ રશીનરેશ ॥૧૫॥ કોને આશ
 રે હાંધ રહેવું, એ રૂપી મહારાજ; કંઈમે કહે તમે કાપડી જતી, મુજને
 આવે લાજ ॥૧૫॥ ધર્મ કહે આરે મહારાજ, મારગમાં સંગ રહીશું;
 ચાર ગાઉ છેટે રહેશે, ત્યાંથી બીજે પંથ જઈશું ॥૧૭॥ મારગ નથી
 દીઠા માટે, આવવા દો તમ સાથ; કંઈમે કહે પછી છેટા પડજે, ધર્મે
 જોડયા તવ હાથ ॥ ૧૮ ॥ આનંદ કરતાં સરવે ચાલ્યા, પંચાળ લગભગ
 થાય; ચાર ગાઉ ગામ બાકી રહ્યું, પાંડવ લાગ્યા પાય ॥૧૦॥ પાય પ-
 ડીને છુટા પડીયા, અવર પંથ પળાય; નગ્ર તણા દરવાજે આવ્યા, ભીડ
 ધણેરી ભરાય ॥૨૬॥ કુન્તાજી કહે કેમ કરીશું; નથી જવાનો લોગ; હું
 તો કચરાઈને મરી જઈ, કયાં પગ મુકયાનો માગ ॥૨૧॥ ભીમ કહે હું
 આગળ થાવું, માલારી પુઠે આવો; ધર્મ કહે કોને દુખ ન દેતો, ચાલો
 આગળ થાવો ॥૨૨॥ તવ ઋકોદર આગળ થયો, પુઠળ માતને જાત;
 જરાએ જગો જવાની નથી, તેથી તે ગભરાય માત ॥૨૩॥ એવામાં ભીમ
 વચ્ચે પડીયો, દેખીને લોક ત્રાસે; ભીમ ડાળા કાઢી હંતપીશે, ગભરા-
 તું સહુ નાસે ॥૨૪॥ એક એકના ઉપર પડે; કંઈ લોક કચરાઈ જાય;
 દરવાજામાં ભોગ થયો, ગયા ગામની માંય ॥૨૫॥ ગામ વીશે પણ છે
 ભીડ ભારે, કુન્તા કહે કેમ કરીશું; ઉભા રહેવાના જગો નથી કયાં જઈ
 ને ઉતરશું ॥૨૬॥ શેઠેવ કહે ચાલો માતા, કાંઈ કરીશું પર; ખેડાળી
 જગા જાણીને ગયા, પ્રભપતને ઘેર ॥૨૭॥ ઓટલે એક કુંભાર બેઠો
 તો, તેને કહ્યું કષ્ટ કાપો, મુખ મેળો કરવા અમે આવ્યા ઉતારો અમને
 આપો ॥૨૮॥ પ્રભપતને ક્યા આવી, હરિજન લીધાં માખી; નહાની સ-
 રખી આરડી તે રહેવાને માટે આપી ॥૨૯॥ તેમાં જઈ માત જાતબેઠાં.
 ભીમે કયો પલીતો; જણ્યુ કે આ કુંભાર કાકો, છેડીક ખાતો પીતો ॥૩૦॥
 એમ જણી ઋકોદરે, ઊતારી નાંખ્યું મુખ; ઘાંટા કાઢાડી કહ્યું ખાવા
 આપો, માતાજી લાગી ભુખ ॥૩૧॥ કુન્તાજી કહે પેલા ભવનો, સાચો શ-
 તર તું આવ્યો; અમોને વિતાડવું હતું તો, કાંઈ રીઠ તેડી લાવ્યો ॥૩૨॥

તે ઘાંટાસાંભળ્યા કુંભારે, ઉઠીનેમયો એમ; ઓરેગાંડાગરિખમાને, વીતાડે
 છે કેમ ॥૩૩॥ ભીમ કહેકે લુખજ લાગી, જલડો મારો બય; પેટમાં બી-
 લાડાંબોલે, ખાવાનું મનથાય ॥૩૪॥ કુંભારને તવ દયાઆવી, કહ્યુંતું ડાહ્યા
 થાને પેલી ખડકીમાં ખાણ ચણાના, એક મુઠી લેઇ ખાને ॥૩૬॥ ગર્ધવ
 માટે ચણા ભયા છે; એક હજાર મણ પુરા; એકજ મુઠી લેઇને ખા તું,
 તેમાં શું થાય અધુરા ॥૩૬॥ ભીમે જણ્યું ભાયમ ભળીયું, હમણું લેવા
 નહિ જવું, કાકો ખસે આઘા પાછો, તોતો ચણા હું ખાવું ॥૩૭॥ એમ
 જણીને પ્રકોદર બોલ્યો, કાકા હું ડાહ્યા થઇશ; હવે જવને સપુરીવળી
 મોડેથી લેઇને ખેરા ॥૩૮॥ કુંભાર કહે કુખ ન દેતો, ગાંડીયા ડાહ્યોથાજે;
 ખાણ ઉંખેડી ચણા લેઇને મને દેખાડી ખાજે ॥૩૯॥ ભીમસેનકહેવાર
 કાકા, પછી પ્રજપત મયો, એટલે ભીમને લોગ ફાવ્યો; ઝડપ ઉભો થ-
 યો ॥૪૦॥ ખડકીમાં જઈ ખાણ ઉઘેડી; દીઠા ચણા અપાર; એક મુઠી
 ભરી લુખ જહાર રાખ્યો, મહી મહો ઘાલ્યું તે વાર ॥૪૧॥ દંતથી આવે
 ચણા ભાવે, ગરીબનું ધન ટાળ્યું; એક દાણો રહેવા ન દીધો, સાફ
 વાશીદુ વાયું ॥૪૨॥ હતી તેવી ખાણ ઢાંઢી, ત્યાંથી ગયો ભીમ ઉઠી,
 પ્રજપતને જઈ બતાવી; જુઓકાકા લીધી મુઠી ॥૪૩॥ પ્રજપત કહેકાકી
 ખાજે, થાજે ડાહ્યો લગાર; વાર કહીને ભીમ ચાલ્યો, ઓરડીમાંઆવ્યો
 સાર ॥૪૪॥ શેદેવ નિકુળને જઈ કહ્યું, લ્યો ચણા ઉલટઆણી; અપટી
 અપટી ફાકશે તો, પીવા ચાલશે પાણી ॥૪૫॥ કુંતાજી કહે ફાકી ખા,
 દીકરા દઇવની વેઠ; ભીમ કહે હવે લુખ, નથી, ભરાયું મહારું પેટ.
 ॥૪૬॥ તવ કુંતાને બહેમ પડીયો, નહી રહ્યું હોય મન ઝાલ્યું; ખાણ બ-
 ધી કરી હશે ખાલી, નક્કી તેં ધર ઘાલ્યું ॥૪૭॥ ભીમ કહે આશુંબો-
 લોછો, સંદેહ મનનો ખુઓ, કાકાને દેખાડી મુઠી લીધીછે, જઇને પુછી
 જુઓ ॥૪૮॥ તવ કુંતાને વીશ્વાસ પડીયો પછી બોલ્યા માય; ઓરે
 ધરમ અરજુન બેટા, પેટનો કરો ઊપાય ॥૪૯॥ વલણાપેટ પોશાણનું
 કંઈ કરો, ઓરે મહારા તન; કાપડ વેચી નાંખીને ખાવો અન.

કડવું ૪ રાગ સોહાગનો ઢોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને
 સંભળાવું, આધ પરવ મહીમાય ॥૧॥ ધરમ અરજુને કાપડ લીધું, વે-
 વવા માટે બય; કાપડનો કોઇ ભાવ ન પુછે ફરે છે બજારમાય ॥ ૨ ॥

હરી ફરિને ખાવાનું ખપે, અન મોધુ વેચાય; શાક ભાજી તો શાંનાં મળે
 ઘાસ પાણી તોળાય ॥૩॥ એવી હળાહળ છે મોઢવારી, ધરમે વીચારકી
 ઘો; નાખી દેવાને ભાવે સઘળો, માલજ આપી દિધો ॥૪॥ તેનાણું નાઠા
 ણા હીધા, ઓરડીએ ગયા એહ; કુન્તાલએ રસોઇ કીધી, ભોજન કીધું
 તેહ, ॥૫॥ એક દીવસનું પોશણ થયું, રાત્રી પડી તે વાર; કુન્તાલ
 કહે કેમ કરાશું, કાલે અન ઊધાર. ॥૬॥ શેદેવ કહે આજ પરોઢે અ-
 મને ઉઠાડજે માત; નહીં ઊપર નહાવું, આપણ પાચે ભ્રાત ॥૭॥
 નાહી ઘોઘ નિત્ય નિત્ય કર્મ કરીને, જલ્દી સામીતીર, હાથ જોડી ત્યાં ઉભા
 રહેવું; ઓરે મ્હારા વિર ॥૮॥ રાજ રૂશી રધયત જલ્દવ, નહાવા
 આવશે ત્યાં; આપણે સહુના દરસણ કરવાં બીજે નહિ ઉપાય. ॥૯॥
 ઇશ્વર વણ માગે અન દેશે, વગર બોલે નેટ; ભીમ કહે હાથ જોડે
 તમે, હું તો કુટીશ પેટ. ॥૧૦॥ બોલ્યા વિના કોઈ શું સમજે, માટે પેટ
 પછાડું; શેદેવ કહે એમ કરજે, બીજું ન બોલવું આડું. ॥૧૧॥ એમ
 કરીને સયન કીધું, થયો પ્રાતસકાળ; તવ કુન્તાએ જગાડ્યા, પોતાના
 પાંચે બાળ. ॥૧૨॥ તવ પાંચે બોધ્યો ઉઠીને, ગયા ગંગા સ્થાન; ના-
 હિ ઘોઘ નીત્ય કર્મ કીધું, ધર્યું હરીનું ધ્યાન. ॥૧૩॥ પછી સામી તીરે
 ગયા, પેટ તણા મનસુબા; સુર્યના સોમુ મુખ કરીને, હાથ જોડીને ઉભા
 ॥૧૪॥ એવામાં તો બહાણુ વાહ્યું, નહાવા આવ્યું લોક; રહીયત રાજ
 રૂશી જલ્દવ, બીડ ભરાઈ અથોક. ॥૧૫॥ ચારે વર્ગના ચાર જથ્થે, કરે
 ગંગા સ્નાન; જલ્દવ જોઈ જળમાં ઝીલે, મદે ભર્યાં મસ્તાન. ॥૧૬॥ બ્રા-
 હ્મણો નાહીને સંધ્યા કરે છે, રવીને અર્ગજ આપે; રાજ લોકો શરીર
 ચોળાવે, રૂપ વીશય પ્રેમ બ્યાપે. ॥૧૭॥ જે જોને જેડું ફાવે તેડું, કરે છે
 જળમાં સ્નાન; જલ્દવમાં બળદેવના હાથ, નાહ્યા શ્રીભગવાન. ॥૧૮॥ તે સાંમે
 સામી તીરે ઉભા છે, જોઈ દયા મન ઉઠે; ચાર ભાઈએ હાથ જોડેલા, ત્ર-
 ઝાદર પેટ ફુટે. ॥૧૯॥ તે સમે નાહીને બહાર નીકળીયા, પોતે જીમળવ-
 ન; પીતાબર પેહેરતા ભક્ત દીઠા, આવ્યાં આંસુ લોચન. ॥૨૦॥ અરે
 રે મારા ઘાસ છે દુખી, અન જળના ઉધારા; એક કણુકે ખાવા નથી,
 પેટ ફુટે બીચારા ॥૨૧॥ તાપ તાઢને વરસાદ વેડી, વનમાં ધર્યું મુજ ધ્યા-
 ન; તો પણ સંભાળ હું નથી લેતો, છો નુગરો ભગવાન. ॥૨૨॥ એમ ધા-
 રીને સંકલ્પ કીધો, હવે કંઈ ધણી સ્હાય; મચ્છવેધ એમનિ પાસે કરાવું,
 વરાવું આ કન્યાય. ॥૨૩॥ સૌ આવેલાને પાછાકાઢું, નીરચે કર્યું દીનાનાથ;
 એકલા શેદેવને ચેતવવા, ઉંચો કીધો હાથ, ॥૨૪॥ એટલે શેદેવે ભીમને ક-

હું, હવે ન કરા કેહેર; પેટ ન કુટા મુકામે ચાલો આવશે શીધાં વેનાર પા
 ભીમ કહે કોઈએ નથી કહ્યું, સાચું જાણે કેમ; શેદેવ કહે મહાર મા
 ચાલો એમને એમનાર તવ પાંચે ભાઈ ત્યાંથી ચાલ્યા. એરડીએ ગમ્યા
 ભાત, કોહો કેમ થયું કુંવર મહારા, પુછવા લાગ્યા માત નારજા શેદેવ કહે
 આવશે શીધાં, ભીમ વધો વચન; આ મા કોઈએ કહ્યું નથી કે, મો-
 કલાવીશું અન નરતા કુંતાજી કહે ધીરજ રાખો, શેદેવનું વેણુશાચું; ભીમ
 કહે જીકું પડશે તો, ભોગીશ એનું ડાચું નરતા એમ કહિને સર્વે બેઠા, સાંભ
 ળને તું રાય; રાજા રસીજી દવ સર્વે; સ્નાન કરી રથળ જાય ॥ ૩૦ ॥ પછી
 પ્રભુ તંબુથી ચાલ્યા, ગયા ધરપતને ઘેર; પંચાળ રાજ પાચે પડીયા,
 મુજ પર કાંધી મેર ॥ ૩૧ ॥ કેમ પધાર્યા કેમ પધાર્યા, વણુ તેડયા શ્રીકૃષ્ણ;
 પ્રભુ કહે આજ ઉલટ આવી, તુને પુછુ છું પ્રભુ ॥ ૩૨ ॥ કોઈ તારા ગામમાં
 આવ્યું હોયે, જેવા સ્વયં વરકામ, ઉત્તમ જાતી દુરદશાના, નહોય પાસે
 દામ ॥ ૩૩ ॥ બીજા માગવા નહી અધીકારી, મજુરી નબ્યકરે, તેવા પ્રાણી
 આવ્યા હોવે. તે શું ભુખે મરે ॥ ૩૪ ॥ ધરપત કરે નારે મહારાજ; તેવાનું કંઈ
 કપાડું, ખતાવો તેને નીત્યાન શીધાં, જોઈએ તેમ અપાડું ॥ ૩૫ ॥ સામ-
 જીયો કહે કહો સેવકને, મોકલો મારો સાથ; ધરપતે છડીદારને કહ્યું, જ
 જ્યાં તેડે દીનાનાથ ॥ ૩૬ ॥ જેને ખતાવે તેને લઈને, મોદીખાને તેડી જા-
 ને; મોદીને જઈ કહ્યું તે કહેજે. રીતીમાં પ્રવિણ થાજે ॥ ૩૭ ॥ જેટલું
 જોઈએ તેટલું ને, જેવું જોઈએ તેવું; જેટલા દન રહે તેટલા દન, મોદી
 ને કહીને રૂંડ ॥ ૩૮ ॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, પ્રભુ તેડીને ગયા; કું-
 ભારના ઘર પાસે આવી, થોડે છેટે રહ્યા ॥ ૩૯ ॥ કૃષ્ણે કહ્યું એરડી પે-
 લી; ત્યાંથી બોલાવી લેજે; જેવી રીતે રજાએ કહ્યું, તેમ અપાવી દેજે,
 ॥ ૪૦ ॥ એમ કહી પ્રભુ પાછા વળીયા, તવ ગયો છડીદાર; એટલે આ-
 વતો ભીમે દીઠો, દીધો અતી આઉકારે ॥ ૪૧ ॥ છડીદાર કહે તમે ચાલો
 મોદીખાને લઈ જાવું; જેટલું જોઈએ તેટલું શીધું, તમેને કેવરાવું ॥ ૪૨ ॥
 એટલે ઉડ્યા ધરમરાજ, જોકે અરજીન જાય; તેમની સાથે સુત વાયુનો
 તરત ઉભો થાય ॥ ૪૩ ॥ ધરમ કહે નહી કામ તહાર; વાંધા ધણેરા પાડે;
 વીવેક વીના મીઠા ઝાડનું મુળ તુતો કહાડે ॥ ૪૪ ॥ ભીમ કહે તમે ત-
 મારે ચાલો, કહિ ગયા સહુ સંગ; મોદીખાને આવી ઉભા, ભોજનનો
 ઉમંગ ॥ ૪૫ ॥ છડીદારે કહ્યું મોદીને, વચન રાયનું થાયો; આ લોક
 જ્યાં લગી રહે ત્યાં લગી, શીધાં એમને આપો ॥ ૪૬ ॥ જેટલાં જો-
 ઈએ તેટલાંને, જેવાં જોઈએ તેવા; હવેથી કહેવા નહી આડું,

નિત્ય તમારે દેવા ॥૪૭॥ મોદીએ પુછ્યું કેટલું જોઈએ, જમનારા કેટ-
લા જણ, લીમે કહું સાંભળો મોદી, લાવો લોટ સોમણ ॥૪૮॥ સોમણ
ધીને સોમણ સાકર, પચીશમણ મસજો, પચાસમણ દો દાળનેચોખા,
પચીશ મણ શાક આલો ॥૪૯॥ સાંભળીને છડીદાર બોલ્યો, છો કોઈ
કપડીને પેચી, એટલું સીધુ લઈને શું, તમારે ખાવું છે વેચી ॥ ૫૦ ॥
લીમ કહે આલો જોવાને; જમીએ ત્યાં પેટ ભરજો, વધે તો ફરી નવ
દેશો, ઘટે તો પુર, કરજો ॥૫૧॥ સેવક કહે ઉપર બેશી, કરાવું રસોઈ,
તવ મોદીએ સીધાં દીધાં, સાચુ ન માને કોઈ ॥ ૫૨ ॥ વળણ ॥ સાચું
કોઈ નથી માનતું, પણ આપ્યો સામાન, બ્યાસ વજ્રલ એમ આચરે,
લીધું સતી સંતાન.

કંડવું ૧૦૫ રાગ સાખિની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા. સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું આવપરવ મહીમાય ॥૧॥ સરવ સામાન લીધો લીમે, ગયો
કુંભારને ઘર, સાથે છડીદાર આવીઓ એ, જોવાને બધી પેર ॥૨॥ પ્ર-
ભપતની ખડકી વીશે, ચુલા ચારિ કરાવ્યાં, જે જે વાસણ જોઈએ તે,
ભંડારમાંથી અપાવ્યાં ॥૩॥ પછી લીમે સ્નાન ધીધું કરવા માંડી રસોઈ
ધરપતનો છડીદાર બેઠો, રહ્યો છ જોઈ ॥ ૪ ॥ વ્રકોદરે દાળ ભાત
કીધો, લાડુ કયે તૈયાર; શાક વઘારીનેકાઢી નાખ્યું, કણુ નલાગીચાર
॥૫॥ પછી પોતાના ચાર ભાઈને, પાંચમી પોતાની માત; તે પાંચેને જ-
મવા બેસાડ્યાં, પછી પેટની વાત ॥૬॥ તે પાંચેજણુ જમી ઉઠ્યાં, ચા-
રશેરનો મોદીક, છડીદાર કહે આ કોણુ ખાશે; હવે તો છે ઠીક ॥૭॥ ઠ-
ગારાને ઠેક પહોચાડો, એવો વીચાર પેડો, લીમે કહું રાયના ફૂત જો-
જો. કહીને જમવા બેઠો ॥૮॥ ઢીલો કીધો તંગીયોને, સીવ સીવ મુખે
લાંખે, એક એક ભુજમાં વાસ વીસ લાડુ, લેઈને મુખમાં નાંખે ॥૯॥ એ
મ સોમણનો લાડુ ખાધો, જમી ગયો દાળભાત શાક સામગ્રી સઘળું
જમ્યો, તે પછી ઘોચા હાથ ॥૧૦॥ છડીદાર જોઈને વિસ્મે પામ્યો; લીમે
કહું જોવા આવો; વધ્યું હોય તો શીક્ષા કરો, નહીતો પચીસમણલાવો
॥૧૧॥ છડીદારે નમસ્કાર કીધો, આ કોની ચાલે હામ; નિત્ય રાજ આ
મ ખવરાવે તો, વેચે ઘરને ગામ ॥૧૨॥ એ બળવંતા તમે તમારે, મો
દીખાને નીત્ય જો; આજ લીધું તે પ્રમાણે લેને, રહો ત્યાં સુધી ખા-

જે ॥૧૩॥ એવું કહી છડીદાર મથે; સાંભળ તું રાજન; ચતુરથી થઈ પણ
 નથી આવ્યો, રાજ દુરીયોધન ॥૧૪॥ સર્વ આવ્યા છે પણ એ પાપી, ઘે
 રથી નવ નીસરે; ધરપતીને વરણી મોટે, વીવા સામગ્રી કરે ॥૧૬॥ ભાણુ
 મતીને કહ્યું જઈને, જે પરણવા બહુ; તું તો છેક ભુતડી જેવી, વીજ-
 ણી જેવી લાડું ॥ ૧૬ ॥ સોકતણું તને સાલ કઈ, જેને અભીમાન ટા-
 લ્યો; રાણીએ એવું સાંભળીને, શુકનનો છોડા વાળ્યો ॥૧૭॥ અછકલે
 ઘેર વીવા માંડ્યો, વાળંત્રો વમડાવે; વડીઓ પાપડ કરાવે ને, ઘેર ગીતાં
 ગવરાવે ॥૧૮॥ એમ એતો વીવાની ત્યારીમાં, થઈ ચતુરથીની સાંજ;
 પંચાળ રાજ વાટ જુએ, આવ્યા ન મ્હોટા રાજ ॥૧૯॥ આવતી કાલે
 મહુરત માહારે, કોને પ્રુછુ સલાય; મહુરત કાલનું બંધ રાખુ, તો સ-
 હુ ગુરસે થાય ॥૨૦॥ જે કાલે મહુરત સાચવું ને, આવે દુરીયોધન; રાજ
 પાટ મહાર્ છીનવી લે, છીનવી લે ભોવન ॥૨૧॥ એમ વિચારી એણે
 તેડાવ્યા, બળવંત રાજ ચાર; જરાસંધને શલ્લ શીશુપાલ, ચોથા દેવ
 મોરાર ॥૨૨॥ સેવક પાસે તેડાવીને આપ્યા છે આસન; તે ચારની પ્રત્યે
 બોલ્યો ધરપતરાય વચન ॥૨૩॥ સુણો મહારાજ, સુણો મહારાજ, મારે
 આવી એક આંટી; છત્રપતી હજી સુધી ન આવ્યા, એજ ઘણેરી ધાંટી
 ॥૨૪॥ કાલનું મહુરત નીરચે કરીને, પત્ર લખેલા તમને; આ મહુરત હું
 ફેરવું તો, કાવતું આવે અમને ॥૨૫॥ મોટે ફેરવવાની રજ, આપો તો
 ઠીક થાય; એટલે તરત બોલી ઉઠ્યા, પોતે બદવરાય ॥ ૨૬ ॥ શું તારો
 દુરીયોધન ખરો, બીજા બધા શું ખોટા; અમારે મન તરણા તોલે, તારે
 મન એ મોહોટા ॥૨૭॥ કન્યા તારે પરણાવવી કોને, તે તારો કહે વી-
 ચાર; ધરપત કહે મન્મથેધ કરે, તેતો વરે નિરધાર. ॥ ૨૮ ॥ પ્રભુ કહે શું
 વાટ જુએ છે જે જન મન્મથેધ કરશે, નથી કન્યા દુરીયોધનની, જે કરશે
 તે વરશે ॥૨૯॥ મોટે કાલની આજ્ઞા આપો, નહિ તો રીસાઈ જશે; કુ-
 ચોધન આવ્યો નહીં એને; ઘેર મુઠિ કોઈ હશે ॥૩૦॥ ધરપત કહે આમશું
 બોલો, એરે દીનક્યાળ; સંલ્લ કહે આજ્ઞા નહિ દેતો, બશું સૌ ભુપાળ
 ॥૩૧॥ ધરપત કહે આજ્ઞા આપુ, પણ નથી રહેતી હામ, માહારાપર દુ-
 રીયોધન કોપે, છું ટી લે ઘર ગામ ॥ ૩૨ ॥ પ્રભુ કહે એતો સાચું, તેનો
 મોહોટો વીચાર; કહો શલ્લ શો જવાળ દેવો, બય એનું ધરખાર.
 ॥૩૩॥ એટલે શીશુપાળ જરાસંધ બોલ્યો મુખે એમ; આનો બચાવ
 કરવા કણુલ, કૃષ્ણ કહે જેમ તેમા ॥૩૪॥ કૃષ્ણ કહે તમો વચન આપો, ત્રણે
 વેણજ દીધાં; એટલે અંતરયામીએ ત્યાં ધરપતને કહેણ કીધાં ॥ ૩૫ ॥

ફરપત રાજ આજ્ઞા આપો, ડરશે નહીં લગાર; અમે સરવે સામા થાશું,
શું કરે અંધ કુંવાર. ॥૩૬॥ તારી પક્ષમાં સરવે રહેશે ક્ષત્રી કેરા બાળ;
રંગમાં ભંગ નથી પડવાનો, નહીં થાય વાંકો વાળ. ॥૩૭॥ એટલે ફર-
પતરાજ બોલ્યો, બહેલા પધારજે કાલ. ॥ ૩૮ ॥ ચારે જણાને વીઠાય
ક્રીધા, બોલાવ્યા શેવક ચાર; જવો જઈને ડુંડી વગાડી. કરજો મુખ
પોકાર. ॥૩૯॥ એક જણો જાણે રાજ્ય જથામાં કહેજે કે કાલે પધારે;
આસન બેસજે નામ વાંચી, રાજનું કાજ સધારો. ॥૪૦॥ એક જણો જા-
વો જહવમાં, કહેજે કે કાલે આવો; દક્ષીણ દીશાએ જગો તમારી, બે-
શીને સભારીભાવો. ॥૪૧॥ એક જણો જાવો બ્રાહ્મણમાં, કહેજે એમ વ-
ચન; આસન ઉત્તર દીશા તમારાં કરજે કાલ પાવન. ॥૪૨॥ એક જણ
કહો રહીયતને જઈ, જોવા આવજો સર્વ; બેસવું સીંહાસનોની પુઠે
કોઈ ન કરવો ગર્વ ॥૪૩॥ ટંટો તોફાન કોઈ ન કરવું, કોઈ ન કરવું બં-
ડ; જે જન ફીતુર કરશે તેને, ફરપત દેશે દંડ. ॥૪૪॥ એ રીતે ચાર જણ
કહેજે, કહી કયાં વીઠાય; એટલે ડુંડી વગાડતા ચાલ્યા, ચારે સ્થળે
ચાર ભય. ॥૪૫॥ ફરપતના કેહેવા પ્રમાણે, કહ્યા સમાચાર; સઘળે જા-
હેર કરીને ગયા, હરખ્યા સર્વ અપાર. ॥ ૪૬ ॥ ક્ષત્રી લોકને ઉમંગ અ-
તી; ચાલો ભાયગ ભળશે, વેહેલા જઈએ સભામાં તો, આસન સાડ
મળશે ॥૪૭॥ ડુંડી સાંભળી નહાતા ઘોતા, કેં સજતા શણગાર; કંઈ
રાજ બેશીને તેડે, પ્રણય પુછે વારોવાર. ॥ ૪૮ ॥ કેં જન જનમોતરી દે-
ખાડે, કન્યા મળે કે ન મળે; કેં દેખાડાવે હસ્તરેખા, કહો ક્યારે ભાગ્ય
ભળે. ॥૪૯॥ કે રાજ તો સ્નાન કરે છે, સાણુ લેઈને નહાતા; અતર પુ-
લેલ અંગે ચોળે, શરીરે ઉજવળ થાતા. ॥ ૫૦ ॥ દરપણ મોઢા આગળ
રાખે સજે રૂડા શણગાર; દીપે નહીં તે ઉતારી નાંખે, બીજ પહેરે બી-
જવાર. ॥ ૫૧ ॥ વારે વારે વસ્ત્રો બદલે, મુગટ બદલી જુએ; નથી શો-
ભતા કે શોભે છે, તકતે જોઈ વેમ જુએ ॥૫૨॥ વૃદ્ધ રાજને વરવાની
વૃત્તી, ડાચાં જેનાં મળીયાં; ઊંઘાવી ઊંઘાવી ક્ષૌર કરાવે, ટુંપાવે ઘો-
ળા પળીયાં. ॥૫૩॥ કલપ ચઢાવી કરે કેશ કાળા, હોઠ લુછી કરે લાલ;
પાન સોપારીના ડુચા મારી, રાખે છે ઉંચા ગાલ. ॥૫૪॥ દંત પડેલા તે
દંત બંધાવે, એમ ઉભગરા કરીયા; સ્મરણુ સૌને ફરપતીનું, પડ્યા
નીંદાએ ભરીઆ ॥૫૫॥ વળણા નીંદામાં સરવે પડ્યા, થતે મોહોરે પ્ર-
ભાત; વ્યાસ વક્ષભ મુખ ઓચરે જગ્યા આખી રાત.

કડવું ૧૦૬ રાગ બેહાગની ચોપાઈ.

બોલ્યારે વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન; રજની વિતીને
 બહાણુરે બહાય, નીદાથી આંખ ઉંચી નવ થાય ॥ ૧ ॥ ઉઠાડવાને બય
 છડીદાર, મ્હારાજ કહીને કરે પોકાર; ઉઠા કન્યા લેધ જશે કોય, કન્યાને
 નામે જાત હોય ॥૨॥ રાતાં નેત્રે તતબર થાય, વખત થઈગઈકરતાજ
 ય ॥૩॥ કંઈ બેઠા રથને કંઈ સુખપાલ. કંઈક ચાલે ચરણે ગજ ચાલ; કંઈ
 મજગોડે કે' ચાલે ચર્ણ, કન્યામાં સહુનું અંતરક રણ ॥૪॥ મારગભીડ ભ-
 રાઈ અપાર, ઉડેછે રણ થાય અંધકાર; કરાવેછે છંટકાવ અત્તરતણા, રંક
 રાજ તે ગભરાય ધણા ॥૫॥ સાચવી સાચવી મારગ પળે, ધક્કા ધક્કીમાં
 મુગટ ઢળે; ખંખેરી લેધને મુકેશીશ, શેવકો ઉપરજણુવેછે રોસા ॥૬॥ દોડતા
 રથ માંહેમાંહ ભરાય, તવ અશ્વભડકેને તમાસો થાય; હાથી કુદે તે વળી
 બય ધાણુ, થાય મારગમાં બહુ બુ'માણુ ॥૭॥ જેમતેમ કરી બયછે સર્વ
 કંઈ કુળવંતાને કુળનો ગર્વ; કંઈને ધનનો કંઈને રૂપનણ, કંઈને બળનો
 ગરવછે ધણા ॥૮॥ ફાલ્યા પુલ્યા ચાલ્યારાજન; સહુસહુનામનમાં મસ્તાન;
 દરવાજે ઉભા બે છડીદાર, તેતો સરવને કરેણુ ડાર ॥૯॥ ઠાવકા થઈ બય
 સભામાં રાજન, નામ વાંચીને બેસે આસન; ટંટા તોફાન કોઈ નવ
 કરે પોતપોતાની મજરીમાં ફરે ॥ ૧૦ ॥ આવી રહ્યા સહુ ક્ષત્રીના તન
 નથી આંચો એક દુરીયોધન; ખાલી પડ્યું છે એનું આસન, ખાડી ર
 હ્યા નહી કો રાજન ॥૧૧॥ એક એકને પુછેછેરે ભુપ; કેવું ઇશ્વરે મને
 આપ્યું છે રૂપ; તે રૂપ જોઈ વરશે કન્યાય, કંઈક કહે એ વાત મીથ્યાય
 ॥૧૨॥ કે'ક કહે હું કુળવંત રાય, તેથી મુજને વરે કન્યા; કે'ક કહે હું ધન
 વાન ધણા, ઇંડપતીને મોહ લાગે ધન તણા ॥૧૩॥ જેમકાવેતેમ ગરવધનધરે,
 દરપણુ લઈ મુખ જોયા કરે; સરવે ધરે ઇંડપતીનું ધ્યાન, ધરડાજણે બે
 ઠા જવાન ॥૧૪॥ એવે આંખા છપ્પનકોડ ॥૧૫॥ પછી પધાર્યાં સહુ રૂશી
 રાય, બ્રહ્મવેત્તા તેજશ્વી દેખાયે; ઉભા થયા સહુ જન, પુરણુ પ્રેમે ક-
 રે દરશન ॥૧૭॥ બેઠા ઉત્તરમાં થઈને ઓળ, દીસેછે તેજઝાકમ ઓળ;
 સુકીતનો શરિર અળકાટ, ચંદ્ર સરીખાંચળકે લેલાટ ॥૧૮॥ આવીરહ્યા
 સહુ રૂશીને રાય, જહવ બુગદીશ સૌ સભા માંય પછી આવિયું.

રહીયત લોક; ભરાયે મેદની સભામાં અથાક ॥૧૬॥ એવામાં પાન્ડવો થ-
યા તઇઆર, માતાજી આજ્ઞા આપે આવાર; જે એ સભામાં જો રાને માટે;
કહે કુન્તા તમે જાવો ચાર ભ્રાત. ॥૨૦॥ રહેવા દો ભીમને ક્ષેત્ર નવ
જશી, ભીમ કહે મ્હારો વાંક તે કહે; કુન્તા કહે તું સભામાં જાય, કૌર-
વને દેખી કોપે ભરાય. ॥૨૧॥ ભીમે કહું રહેશે મરવ ભાઈ સાથ. તે ક-
રતાં ધર્મ જાલશે હાથ; બોલ્યા ધરમ આવવા દો માત; સાચી લેખ-
જશું ચારે ભ્રાત. ॥૨૨॥ તવ કુન્તાએ કરી આજ્ઞાય, બેસજો વીપ્ર પુટે
સભા માંય; વાંક કહીને ઉઠ્યા પાંચ ભ્રાત. ॥૨૨॥ વ્રજોદરના બોલ્યા બેહાથ
॥૨૩॥ ભીમ કહે શાહુખીનો નહી પાર, ખમે શેવક ભુજ ઉચકનાર;
સાંભળી બોલ્યાં કુન્તા વચન; નહી જપે એ મુરખ જન. ॥૨૪॥ મુ-
કો ધરને જવો તમે, ભીમે કહું નવ બોલું અમે; પછી શુકન
લેઈ થયા વિદાય, મયા બ્રહ્મ સભાની માંય. ॥૨૫॥ ધ્રુમ રૂપો બેઠાતા
તહી, જે પુટે બેઠા લોકની મહી; દીઠા કાપડી ધ્રુમે તે વાર, ભુઓ વિ-
ધારથી નીકળ્યો આ સાર. ॥૨૬॥ અરેરે નીચજતને શું કરું, ભરી
સભામાં હું લાજ મરું; પુટે આવી બેઠા કીધાં ચરીત્ર, સૌ લોક જાણશે
માહારા મીત્ર. ॥૨૭॥ એટલે મારી આખર જશે, આખા જમતમાં ફ-
જેતી થશે, બોલ્યા વીધારથી બોલો શું કામ, ઉઘાડું હાથેથી પાડો છો
તમામ. ॥૨૮॥ જેવા સૌ બેઠા તેવા તે હોય, બુધો પાડેથી જાણે સઉ
કોય; એક સમજાવ્યું રૂશીને સહી, પાન્ડવ બેસી રહ્યા તહી.
॥૨૯॥ સહુને બેસવા મુગમ પડે, જગોને સાડ કોઈ નવ વઢે, સરવેથી
સરખું દ્રષ્ટે દેખાય, આવ્યા નથી દુરીયોધન રાય. ॥૩૦॥ જળ કુંડા-
ળે સેવક વીશ, કાષ્ટનાં આસન હાળ્યા છે ત્રીપ; ચઢતા જે પડે તેમને
કાજ સકળ સોઈ કરી મહારાજ. ॥૩૧॥ કુન્ડે આવિ ઉભો પચાળ ભુ-
પ, ભેડે દ્રૌણીક ગોર અનુપ; તે ગોરે કરી છે આજ્ઞાય, તેડાવો કન્યાને સ-
ભાની માંય. ॥૩૨॥ એટલે શેવક સંચર્યા સાર, દાસી સાથે કહ્યા સમાચાર;
એટલે ધરપતી થઈ તઇઆર, સાથે દાસી એક હજાર. ॥૩૩॥ ઢોળે
ચંમર વાગે વાજીત્ર, સજડ બે જણી પોતાની મીત્ર, આવિ સભામાં હો
કારો હોય, ક્ષત્રીયો ઉંચા થઈને બેય ॥૩૪॥ વળજી ઉંચા થઈથઈ નીર
બે, પોતાને આસન, વહલ વઢે કન્યા તણું, શું કરીયે વર્ણન.

કડવું ૧૦૭ રાગ ધુમાસની ત્યાલ.

પ્રપતી આવીયારે, ૧૮૬૫ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જ-

નમેજે રાજન, કરીયે કન્યાનું શું વરણન કે. ધૃપતી ॥ ૧ ॥ એને જો-
તામાં ઉપજે બહાલ, એની પગ પાની તાલ ગુલાલ; ચાલે ધીમી ધીમી
હંસ ચાલ, કે ॥ ધૃપતી ॥ ૨ ॥ માને અવર પ્રાણી જગદંબા, જેનારૂપથી
હારે રંભા. એના ચરણ કદાહી સ્થંભા કે, ધૃપતી ॥ ૩ ॥ એથી ચંદ્રકળા
જય ધટી, થાય ચોગીને મન ચટપટી, એની સીંહ સરખી કટી, કે ॥
ધૃપતી ॥ ૪ ॥ જેનું પેટ પહાસનું પાન, એની આમડી કાચ સમાન; દે-
ખી દુનિયા બને ગુલતાન, કે, ધૃપતી ॥ ૫ ॥ એની કમળ સરીખી હા-
થળાથો, શોભે અંપા જેવી આંખળીઓ; એના દાંત દાડમની કળાથો
કે ॥ ધૃપતી ॥ ૬ ॥ અંગ રંગ ગુલાખી બાગ, કીરચંચુ નાશીકા સેહાગ
શીશ કેશ કાળુડા નાગ, કે. ॥ ધૃપતી ॥ ૭ ॥ વાળ્યો અંબોડો છુટી બે
વેણી, કાયા કેમળમાં નહી કહેણી. એનો માનુની મરગાનેણી કે; ॥
ધૃપતી ॥ ૮ ॥ દીસે લીલી નસો ઝીણી ખાલ; એનો હોઠ બે લાલમત્તા-
લ, છુંદ્યું છુંદ્યું ગોરે ગાલ, કે ધૃપતી ॥ ૯ ॥ હબચી પર હીરા ચ-
ળકે, બેઉ કાનમાં લીલમ લળકે. રૂપ આણંદી મોહું મળકે, કે. ॥ ધૃપતી
॥ ૧૦ ॥ ઘણું જોવાને આગળ અડીયા, દેખી સ્વરૂપને મોહ અડીયા;
લટ્ટ થૈ થૈ સીંહાસન પડીયા, કે. ધૃપતી ॥ ૧૧ ॥ ગઈ સભામાંથી પંચા-
ળી, ચઢી પશ્ચીમ મહેલ અટાળી, બેઠી જરૂબે ધૃપત બાળીકે; ધૃપતી
॥ ૧૨ ॥ વળણ ॥ ઝરૂબે બેઠી બાળકી, મહા તજેસ્વી રૂપ; કહે વક્ત્ર એ
રૂપથી, ઝાખો પડીયા લુપ.

કડવું ૮ રાગ સાંખિનિ ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને
શંભળાવું, આવ પરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સભા સરવે પડીછે જાંખીવિચારે
ક્ષત્રી લોક, આ કન્યા આપણું હાથ આવે, તેતો આશા ફોક ॥ ૨ ॥ જે
જેને મન અહંકાર હતા, તે સહુના ઉતરીયા; પછી સહુને સમજીત દેવા,
ધૃપતરાય ઓચરીયા ॥ ૩ ॥ સુણો સહુ સભા સમજીતી, હકીકત કહી
રહું જ્યારે તે પછી આજ્ઞા હું આપું, તો ઉઝાજે તે વારે ॥ ૪ ॥ એમ ક-
હીને એવું બોલ્યો વરવાની જેને ઇચ્છાય; તેણે પહેલા ઉભા થઇને,
આવડું કુંડાળે હાંચ ॥ ૫ ॥ વક્ત્ર આભુપણ ઉતારી દેવાં થાવું સભામાં
સ્વચ્છ; જંગાથી કટી સુધી, ભીડારી લેવો કચ્છ ॥ ૬ ॥ વણ ચઢાવ્યું
ધનુશ લેવું, ભાથામાં પેક બાણ; તેથી વિશેષ આયુધ રાખે તેને પ્ર-
ભુની આણ ॥ ૭ ॥ તે પદ્ય ખાંધે બેરવી લેવાં, તે પછી તતખેર થાવું;

સ્થંભ જવા પાટીયું મુકયું છે, તે પાટીયાપર બહુ ॥૮॥ જનારને સ-
મજીતી આપું છું, જે સ્થંભે કર દેશે; એટલે મહારા શેવક લોકો પા-
ટીયું તાણી લેશે ॥૯॥ માટે ચાતુર ચેતતા રહેજે; સ્થંભે ચઢવું સ-
પાટે, વચમાં કાંઈ સ્વાસ ને લેવું; બહું જોર ઝપાટે ॥૧૦॥ છ ગાઉએ છે
આડો ખીલો, ત્યાં જરા વિશ્રામ કરવું પછી કનકનાં ત્રાંજવાં છે, તે
ત્રાંજવે ઉતરવું ॥૧૧॥ બે ત્રાંજવે બે ચરણ દેઈ; ધનુશ લેવું સાર,
ત્યાં પડપંચા ચડાવીને, કરવો ધનુશ ટંકાર ॥૧૨॥ તે પછાં બાણ
બાથામાંથી, લેવું ધરીને ટેક; જળમાં બેઈ તાકવી મચ્છા, બાણજ
ફેંકવું એક ॥૧૩॥ બેવું નાચું મારવું ઉંચું, સાંભળજે રાજન છ
ગાઉ છોટે માછલીનું, જે વીંધવું લોચન ॥૧૪॥ તેનું તે બાણ પુંછ
વિંધે, એવું દેવત દાખે; પછી મછને ઉપાડીને, એ બાણ જળમાં
નાંખે ॥૧૫॥ એકજ બાણે ત્રણ કામ કરવાં; એટલું પ્રાક્રમ કરે; તે
પુરૂષ પુન્ય માહવાને, મ્હારિ પુત્રીને વરે ॥૧૬॥ તેમાંથી કાંઈ ચઢતાં
પડે, કો પડે અધુરે કામે; તે ધણી ઉઘાડે માથે બેસે, સભામાં આ કામે
॥૧૭॥ તે વાતમાં જે મુમત ઝાલે, તેને બ્રહ્મહત્યાય; આ કામમાં છે આં-
ટીયા છે, સમજજે શઉ રાય ॥૧૮॥ સ્થંભે ચઢવું છાતી વરાણે, એ
પણ મ્હોટી ઘાટી; ખીલેથી ત્રાંજવે ઉતરવું, તે છે અવળી આંટી.
॥૧૯॥ બે માથેડાં ત્રાંજવાં નીચાં, સી રીતે ઉતરાય; ઉતરે એક હાથે
ડાંડી ઝાલી, તો ત્રાંજવાં ભમી જાય ॥૨૦॥ એક તરફને ત્રાંજવે કરે,
ઉતરવા ઇચ્છાય; તો એક તરફ તોલ આવેથી, ખીલું ઉંચું જાય,
॥૨૧॥ તે તેમાં ચરણ નવ પહોચે, થંભે થોડો ઉતરે; બે હાથે બાહાજી
રહીને; ત્રાંજવે ચરણ ધરે ॥૨૨॥ તેથી ત્રાંજવાં જાય આઘાં, ચરણ
મહી લડયે; લાગે ઝાલે ત્રાંજવાને, ચઢનારો નર પડે ॥૨૩॥ એ રીતે
ત્રાંજવે ઉતરતાં આવવાની બહુ આંટી; ત્રાંજવામાં ઉભા રહ્યા પછી
ધનુશ ચઢાવતા ઘાંટી ॥૨૪॥ ધનુશને વાંકું વાળીને, ચઢાવવાનો દોર;
એક છોડો નીચે મુકીને, કરવું પડે ધણું જોર ॥૨૫॥ એકજ ત્રાંજ-
વે મુકે છોડો, બળ કરચે વાંકું થાય; બે એક તરફ તોલ આવે ને,
ખીલું ઉંચું જાય ॥૨૬॥ તેથી ચરણ થાય પહોળા, એટલે ઢળે ધરણ
સ્થંભને ટેકા દઈ ચઢાવે, પણ પામે મર્ણ ॥૨૭॥ ધક્કાથી ત્રાંજવાં
જાય આઘાં ઉંધે મુસ્તક પડે; એ રીતે એ મ્હોટી ઘાંટી, ચાતુર હોય
તે ચડે ॥૨૮॥ ત્રીજી ઘાંટી નીચું બેઈને, ઊંચું મારવું બાણ; તે
બાણે ત્રણ કામ કરવાં; સમજજે મુજબ ॥૨૯॥ આગ્રહ કરી કહેતો
નથી સ્થંભે ચઢો નર કોય; સાત વેળા પાલવે તે ચડજે, હી-

મત જેને હોય ॥૩૦॥ પાછળ મુને દોશ ન દેશો, પ્રતી ન કરશો બ્યાન
કુળી; એમ ન કહેશો રૂપાળી છે, સાફ સાને ચઢાવ્યા શુળી ॥ ૩૧ ॥
એવી સેલામાં મુચના આપી, છેવટ વહ્યો, વચન, હવેઉહુ' હોય તે
ઉઠા-ક્ષત્રીનો કોઈ તન ॥૩૩॥ વળણ ॥ ઉહુ' હોય તે ઉઠે ક્ષત્રીના
કોઈ-તન, વ્યાસ વ્યાસ વક્ષલ વાણી વટે, ઉઠ્યો જરાસન.

કડવુ ૧૦૯ દુભારી હોહરાનિ ચાલ.

વેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા; સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુ-
જને સંભળાવું, મમ્મવેધન મહિમાય ॥ ૧ ॥ મગધ દેશનો માલીક
ઉઠ્યો જખરો જરાસન; અટલે બીજ બેસી રહ્યા, જેને ઉડ્યાનું મ-
ન ॥૨॥ તેમની હોંશો રહી હઠયામાં, આપણે નીસાસો નડજે; આ-
પડે ઉઠવાનો વારો આવે, ચઢતાં જરાસન પડજે ॥ ૩ ॥ સૌએ એવી
આશીશ દીધી, ધારીને મન મનસુબો; બે માતાનો જયો જરાસન;
જઈ જળ કુંડાળે ઉભો ॥૪॥ હોઠ કરડતો મુઝ મરડતો; થયો સભામાં
સ્વમ્મ; વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારીને, ભીડાવી દીધો કમ્મ ॥૫॥ રાખ્યો
તોડો વાળ્યો અબોડો, કટી કશીને ખાંધે બાણનો ભાથો ને ધનુષ તે,
ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥૬॥ કન્યાના રૂપમાં અંજયો ઘેલી થઈ છે ગ-
તી; અતી અહંકારનો ભરેલો, કોઈને નમતો નથી ॥ ૭ ॥ ભીમ કહે
ઓ ધરમ વીરા, ભુલ્યો જરાસન ચડે, જે એ ચડતામાં પડે તો, જેવા
ની ગમત પડે ॥૮॥ ધરમ કહે મુંઠ મતીના, કોઈનું તાકીયે ભુંડું, તો
તેણું તાકનાર પ્રાણીનું કદી ન થાયે રૂડું ॥૯॥ એવે જરાસન સુર ભ-
રેલો, ઝડપ તૈયાર થયો; લોચન રાતાં બીહામણાં છે, પાટીયા ઉપર
મયો ॥૧૦॥ રૂપતી જરાએ સામુ ન ભુલ્યે, જેવા કરે સહુ સાથ, સ્તંભે
જઈ ભુલાર કરીને, દીધા બળમાં બાય ॥ ૧૧ ॥ એક પગ મુક્યો
થંભ ઉપર, ચઢવાનું મન કીધું; તેવ રૂપતના શેવકોએ, પાટીયું તા-
ણી લીધું ॥૧૨॥ તેવોજ બીજે ચણું ઉપાડ્યો, સુર ભયો સુસોટ; છા-
તી વરાણે સ્થંભના ઉપર, દડબડ મુકી દોટ ॥ ૧૩ ॥ ભેર અપાટે સુર-
સંપાટે, સુંસરો ચાલ્યો જય; ચઢવાની એની ઝડપ જોઈ, સૌ સભા
વિસ્મે થાય ॥૧૪॥ ઓ મયોરે એ મયો એ, મમ્મવેધન કરસે; બી-
જ સંરવનો ફોગટ ફેરો, રૂપાળી કન્યા વરશે ॥ ૧૫ ॥ એમજ સરવે
આશા મુકી; બેઠા ક્ષત્રી કુંવાર; જખરો જોઈ જરાસન ચઢ્યો, ઉચોમયો
ગાઉ ચાર ॥૧૬॥ એટલે પ્રભુએ સામું, જેયું જણ્યું કે મમ્મવેધ થાસે
દાસ દુખાયા પાન્ડવ માહારા, આવેલા પાછા જસે ॥ ૧૭ ॥ ક્યાં

સગી વનમાં વેઠશે કપ્પી, એમ બાણી કામ ક્રીધુ', જરાસનનું કૃષ્ણ પ્ર-
ભુએ, બળ બધું હરી લીધું ॥૧૮॥ શરીરમાંથી શકતી નાહી, શ્વાસ ધ-
ણેરા ચડીયો; એકાએક એનો જીવ ગમરાયો, સ્થંભને બહાજ પડી
યો ॥૧૯॥ પરશેવાના જેબેજેભ છુટયા, કાયા ચંચર ધૂન્ને; જિયુને
નીચુ જીવે તો, આભ અવનિ નવ સુન્ને ॥૨૦॥ લીલાં પીળાં દેખાય
આંખે, વાયો વાયુ સમસેર; મોળ વછુટીને ઉલટી થૈ ગૈ, ચઢી ગયા
બહુ ફેર ॥૨૧॥ જરાસને મન એમ વિચાર્યું, દીવસ વાંકો મ્હારો, રૂ-
પાળીને રૂપે રોળાયો, હવે થયો મરનારો ॥૨૨॥ એવે સુધ યુધ રહી
નહીને, પ્રાણજ ઉંચો ચઢીયો; હાથ પગ સ્તંભથી છુટી ગયા, આવીને
જળમાં પડીયો ॥૨૩॥ સરવે સભા ખડખડ હશી, દીવસ એનો રૂઠ્યો;
એટલે દીકરો દમધોસ કરે, સુરો શીશુપાળ ઉઠ્યો ॥૨૪॥ જેવો જરા-
સંધ જળમાં પડ્યો, તેવો જળે તારી દીધો; જળને સ્વભાવે ઉપર
આવ્યો, શેવકે ખેંચી લીધો ॥૨૫॥ ઉંઘો કરી ઝાલાં ખવરાવ્યાં, ઓ-
કાવ્યું પીધેલું પાણી; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા ક્રોધે વધા મુખ
વાણી ॥૨૬॥ આવો જરાસન કાષ્ટને આસન, વહેવારમાં શી રીસ; એમ
કહીને મુગટ લીધો, બેસો ઉઘાડે શીશ ॥ ૨૭ ॥ જરાસને ભેયું નીચું,
બહુ ચીંતામાં પેડો; જળ કુંડાળે કાષ્ટને આસન, ઉઘાડે માથે બેડો.
॥૨૮॥ નીચું ઘાલીને રડવા સાગ્યો, વીખે મળે તો ખાલું; ઓ પ્રથવી
મા ભાગ દે તો, તુજમાં સમાધ જલું ॥ ૨૯ ॥ એવે શીશુપાળ એમ
બોલ્યો, સાંભળો જરાસન; તમે તો તાતનું નામ બોળ્યું, હું કફ
મચ્છવેધને ॥૩૦॥ જરાસન કહે બળતાને બાળે; અહંકાર એને ન-
ડળે, આડે આવળે પુન્ય મ્હાફ, એ શીશુપાળ પડળે ॥ ૩૧ ॥ વળણ ॥
પડળે શીશુપાળ એ, ધરીયો છે અહંકાર; વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વદે,
સુણળે આતા સાર.

કંઠવું ૧૦ રાગ ચૌપાઈની ચાલ.

બોલ્યા વેશમપાયે વચન. સાંભળ જનમેજે રાજન; શીશુપાળ છે
બહુ હંકારી, એણે વક્ત્ર દીધાં ઉત્તરિ ॥૧॥ એણે કંચ્છ બીડાવી દીધી;
ખાધે ધનુષ ભાથો લીધો; ગણે સર્વ સભાને તુચ્છ અભીમાનથી મરડે
મુચ્છ ॥૨॥ ગયો પાટીએ ધરીને હામ, જઈ સ્થંભે ક્રીધી સલામ; ખાથ
બીડવાને મન ક્રીધું, તવ શેવકે પાટીયું લીધું ॥ ૩ ॥ તેવો ચેતી આ-
લ્યો ચડીયોટ, દાખી દૈવત મુકી દોટ; વાલુ વેગે આકુર નર ચડતો, બય

જેરમાં પાછો ન પડતો ॥૪૥॥ એતો નેત્રની ચોટ ન ચુકે, બેઠ બેઠને
 પમદ્રું મુકે; સહુ સભા કરે વીચાર, એને નહીં આવે ભુલ લગાર ॥૫૥॥
 કામ કરશેને કન્યા વરશે, બીજા આવેલા પાછા ફરશે; એની ચઢવામાં
 છે ચતુરાઈ, જરાસનથી ચઢે સવાઈ ॥૬૥॥ એ તો પંચાણુ ક્ષોણીનો
 ધણી, તેમાં હીમ્મત હોયે ધણી, એમ બોલે સકળ સભાય, એવે
 ગાઉ સાડાચાર જાય ॥૭૥॥ એનું મછ વીંધવા મન મોઢું, તવ
 જુમદીશે સામું જોયું; ભક્તને કાજ કપટ છીધું, એનું બળ પળમાં હ-
 રી લીધું ॥૮૥॥ રહ્યો ગાઉ ઉંચો ત્રાસ, અધ શકતીને ચઢીથો ત્રાસ;
 આવ્યા મોઢે ફેંચ ફીસોટા, અધવચ વળ્યા મડમડ ગોટા ॥૯૥॥ અભ-
 રાચોને વિચાર લાવ્યો, વાંકુ કર્મ તે હું હાંધ આવ્યો; અરે ઓ કૃપાળી
 દુષ્ટતી મ્હારે તુજને વરણ નથી ॥૧૦॥ વરવા માટે ચડ્યો હું ધાઈ,
 હવે જવતો જવાદે બાઈ; એવા સંકટ મનમાં કરતો; સ્થભે રહ્યો
 રહ્યો થરથરતો ॥૧૧॥ વાંચુ બહાથો મેરસમેર, શીશુપાળને ચડ્યા ફેર; સુ-
 ધ્યસાન અધ લડથડીયો, હાથ પગ છુટયાને પડીયો ॥૧૨॥ જળમાં
 ડુબી ઉપર આવ્યો, તેવે રાયે ખેંચી લેવરાવ્યો; ઝાલા ખવરાવી
 ઝોકાવ્યું પાણી, થઈ ગઈ આખર ધુળધાણી ॥૧૩॥ આવી ગોરે મુ-
 ગટ લીધા લેઈ, સોંપ્યું કાષ્ટાસન ગાળ દેઈ; પડ્યો તેથી સૌનું મન
 મ્હોયું. પછી જરાસને ઉંચું જોયું ॥૧૪॥ બોલ્યો જરાસન તે વારે,
 કહ્યો લગન તમારું કે વારે; મ્હોટી પડતીતી મુજમાં ખોડ, ભાઈ આવો
 બેસો મ્હારી બેડ ॥૧૫॥ એકલો ન્હોનો શોમતો હું તો, ભણે થયો
 મારા જેવો તું તો; શીશુપાળનું કાંઈ ન ચાલ્યું, બેડે બેડો ને નિચું
 ધાલ્યું ॥૧૬॥ અરેરે આ મેં શું કર્યું કામ, મારા બાપનું મેં બોલ્યું
 નામ; હાણ જાણીને ભણું મરણ, જરાસન કહે મરી શું કરણ ॥૧૭॥
 એમ બેડા વાળીને મન, બેશી રહ્યા સભા સહુ જન; હતી ઉઠવા સ-
 હુને ઇચ્છાય, તેણે સમાવિ મનમાંય ॥૧૮॥ આવા આવા ચડી પડ્યા
 રાય, ત્યારે બીજની શી ગતી થાય; એમ ભાગી સરવની હામ, રજ-
 યું મનુષ્યવેધન કામ ॥૧૯॥ વળણા કામ રજયું કરપત તણુ, મી-
 થ્યા કરે સહુ શોર; કેં કહે દુરીઓધન તણું, કરમ કરે છ બેર.

કડવું ૧૧ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને

સંભળાવું, આપરવ મહીમાય ॥૧॥ એવે સમે શક્તરાજ ઉડયા; પુષ્ટ શ-
 રીરનો ભારે, સકળ સભા શક્તિને જોઈ, હસવા લાગી ત્યારે ॥૨॥ એવે શક્તિ
 જઈ જળકુંડ ઉભો, લોકો કહે કેમ ચડશે; થાંભલો એના અંગુઠા જે-
 વો, ચઢતામાં લાગી પડશે ॥૩॥ લાંબો પોહોળોને પોચતો છે, પાંચ પા-
 નડવનો મામે; ત્રણ મણનો સુરવાળ પહેરે છે, પાંચ મણનો પહેરે જામે
 ॥૪॥ મુછોના થોભા તણી બહુ શોભા, દેખીતો કેશરી વાધ; મુસ્તક ઉપર
 સહાય બાંધે, બારમણ ભોજનો પાધ. ॥૫॥ મદલ કુસ્તાઈ મદાબુધ જણે
 બાણયુધ ન જાય કળીયું; જમણે બાહુએ બાંધેલું રહે છે, પહેતેર મણ
 માદળીયું ॥૬॥ વસ્ત્રાણુપણુ એણે ઉતાર્યા, થયો સભામાં સ્વચ્છ; જંગા-
 થી કે કટી સુધી, લલેસો ભીડાવ્યો કચ્છ ॥ ૭ ॥ ચડવાનો ચટકો લીધો
 પટકો કમ્બર કશીને બાંધે; બાણનો ભાથોને ધનુશ તે. ભેરવ્યાં ડાભા
 બાંધે ॥૮॥ ધ્રુપત રાજના શેવકોએ કામજ કેવાં કીધાં; એક પાટીયું બો-
 જ ઝીલે નહી તે, દસ વીશ વીશ મુકી દીધાં ॥૯॥ તવ શક્તિ પાટીયાં ઉપર
 મયો, ચઢવા પ્રતી કીધી; સરવ સભા ટગ ટગ જુએ, બાળ કરી બાથ
 દીધી ॥૧૦॥ લીમ કહે ભાઈ મામા ઉડયા, કામ થયે ખુશી ચૈશું, કે-
 ઈ દહાડો એ કન્યાના. હાથનો કંસાર ખઈશું ॥ ૧૧ ॥ ધરમ કહે કાંઈ
 બોલીયે નહી, ધધરની ધચ્છાય; બેઠા બેઠા ચરચો જુઓ, જુએ છે
 જેમ સભાય ॥૧૨॥ એવે સમે સક્તિ રાજએ, સ્થંભ ઉપર ડમ દીધા; એ
 ટલે આડાં પાટીયાં તે, દાસોએ તાણી લાધાં ॥ ૧૩ ॥ સલ્લ સપાટે ચઢવા
 લાગ્યો, છલંગ મ્હોટી મારે; તલપદે દસ દસ ડમલાંની. ભય જરા નવ
 ધારે ॥૧૪॥ સલ્લ રાજના ચરણને ધકે, સ્થંભ ચઢીયો ઝાલે, થઈ જાય વાં-
 કે ભોમી સરસો, કચડ કચડ બોલે ॥૧૫॥ સકળ સભા ખડ ખડ હસે,
 ઘણા બદે એમ વાણુ; જે કદી સ્થંભ લાગી જશે તો, વાળશે કચ્ચર
 ઘાણુ ॥ ૧૬ ॥ એમ કરે સરવ ચેષ્ટાળા, પણ મુખ એવું બોલે; બેજણું
 ચઢીને પડયા પણ. કે નહી હાની તોલે ॥ ૧૭ ॥ એવે શક્તિ મયો પાંચ
 ખાઉ, બેયા કરે સઉ શ્રેષ્ઠ; ભક્તને માટે ભુદરાયે, ઝિંચી કીધી દ્રષ્ટી
 ॥૧૮॥ આકરશણુ બળશક્તિનું કીધું, એટલે એ તરફડીયો; સ્વાસ મોઢે
 માતો નથી, સ્થંભને પહાણ પડીયો ॥૧૯॥ હયળ વયળ છવજ થયો, ઊ-
 ઠાળો આવ્યો; અરેરે હું કયાં ચઢ્યો થંભે; વાકો દીવસ મન લા-
 વ્યો ॥૨૦॥ આંખે અતી અધારાં આવ્યાં, ગલરાયું અંતઃકર્ણ; શરીરે પ-
 રશેવો વળીયો; છુટી ગયા જુજ ચાણું ॥૨૧॥ એ પડ્યો એપડ્યો સૌ
 ફેલેવા લાગ્યા, ધરણુ આવ્યો પળમાં; આવીને કુંડમાં પડ્યો જેમ, મગર

પડે જળમાં ॥૨૨॥ સર્વ કહે બે પડયાતા તોણે, શું દેખી મન મોહ્યું; શક્તિ
રાજ તો પડ્યો એટલે ઉંચું શીશુપાળે બેયું ॥ ૨૩ ॥ સો બસે શેવક
ભેગા થઇને, શક્તિને કાઢ્યો બહાર; પીધેલું પાણી ઓઠાવી નાંખ્યું, ક્ષ-
ણ ન લાગી વાર ॥૨૪॥ ધૃપતના દ્રોણીક ગોર આળ્યા, કહ્યું કદ વ-
ચન; મારવાડ દેશના માલીક બેસો; કાષ્ટ તણે આસન ॥૨૫॥ પાંચ રહે
વા દેધને બીરાળે, તવ દીલગીરીમાં પેઠો; અરેરે મને આ શું સુખ્યું,
નીચું જોઈ જઈ બેઠો ॥૨૬॥ શીશુપાળે કહ્યું કે પધારો, ઠીક થયો છે
ધારો; નીચું જોઈ બોલ્યો દુખતીતી, હવે તમારો વારો ॥૨૭॥ શલ્લ કહે
જંપવા દે સુને, તુને લાગુ પાય; તે પછી દંતવક્ત ઉઠ્યો, બુએછે સઉ
સભાય ॥૨૮॥ દમઘોસનો એ દીકરો છે, શીશુપાળનો બ્રાત; તેને દેખીને
શીશુપાળે, બોલાવી પુછી વાત ॥૨૯॥ કહો બંધુ તમે કેમ ઉઠ્યા, ક્ષી-
યો શું વીચાર; દંતવક્ત કહે મન્થ વીધીને, હું વરવાનો નાર ॥ ૩૦ ॥
તમો પડ્યા તેથી તાતતણુ, બોળાઈ ગયું નામ; માટે પાછો જસજ લે-
વા, મન્થજ વીધુ આ કામ ॥૩૧॥ શીશુપાળ કહે વીર મહારા, મીથ્યાન
મરસો મથી; આપણા બાપના બાપ પાશે, માંછલું દીસતું નથી ॥૩૨॥
મોટું આખરે બેસો, શીઠને આળ્યા ઉઠી; તમે નથી પડ્યા ત્યાં સુ-
ધી છે કાંઈ બાંધી મુઠી ॥૩૩॥ એક હાથ તો ઉઘડી ગયો પણ, બીજો છે
બાંધ્યો હાથ; ત્યાં સુધી કાઢ કરી ન શકે; આપણા ધરની વાત ॥૩૪॥
મોટું જઈ સીંહાસન બેસો, ઓરે તાતના તન, એતું સાંભળી નીચું બે-
ઇને, શલ્લ વધો વચન ॥૩૫॥ ચઢીને પડે તો ફીકર નહી, ઊઠીને બે-
સે જોઈ; શું કાણુ મુખ લેને ઉઠ્યો, જીવનો મુઓ તેહ ॥ ૩૬ ॥ ચઢ્યો
ને પડ્યો તો ઇશ્વર ઇચ્છા, પણ ઉઠીને બેસે; શું જોઈને જગતમાં ફરે,
કાં પ્રથિવમાં ન પેસે ॥૩૭॥ ક્ષત્રીનો સુત પાછો પડે, તો તેની બગડી
બુધ; ક્ષત્રાણીનો નહિ જાયેલો, ધાવેલો દારીનું દુધ ॥૩૮॥ એવાં વચ-
ન શલ્લનાં સુણી, લાગ્યો તનમાં તાપ; સ્થંભ ચઢ્યા વણુ હું બેસું તો,
બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૩૯॥ શીશુપાળે કપાળ ફર્યું, શલ્લે ખેલ લઢાવ્યો;
પોતાને ઉંચું બેવાને સાફ, બંધન મહારો ચઢાવ્યો ॥ ૪૦ ॥ ચઢ્યો ચ-
ઢાવે પડ્યો પડાવે, વટલેલો વટલોવે; નાટ કદો નાક કદા કરે, આભડે
લો અભડાવે ॥૪૧॥ એવામાં દંતવક્તે સભામાં, ઊતાર્યા શણગાર; વસ્ત્ર
ઉતારી કન્થ લીડાવ્યો, બાંધે લીધાં હથીઆર ॥૪૨॥ પાટીએ જોને થયે
બહાજ્યો, ચઢવાનું કામ કીધું; ધૃપત રાજના શેવકોયે, પાટીયું તાણી
લીધું ॥૪૩॥ દોઢ ગાઉ તે ઉંચો ગયો, પ્રભુએ વીચાર્યું એમ; આ દં-

તવકત ભક્ત છે મ્હારો, ઉંચેથી પાડુ કેમ ॥૪૪॥ એમ જાણી એનું જ-
ળ લીધું, એટલે એ ગભરાય; મઝ્છના સામી દ્રષ્ટિ કરે તો, માંછલી નવ
દેખાય ॥૪૫॥ અરેરે હું શીદને ચઢ્યો, મુજ બુદ્ધી થઇ કાચી; ભાઇનું
કહ્યું મેં નવ માન્યું વારતા એની સાચી ॥૪૬॥ હવે શો ઉપાય ઉત-
રવાનો; એવે સમે અડખડીયો; હાથ પગ એના છુટી ગયાને, આવીને
જળમાં પડીયો ॥૪૭॥ શીશુપાળે હાથ ધર્યા, મ્હારું કાંઇ નવ આણ્યું;
જન્ને બંધુ જન્યા સરખા, એમ કહી નીચું ધાણ્યું ॥૪૮॥ શેવકેએ દં-
તવકતને, જળથી કહાડયો ખ્હાર, જોલા દેધને પાણી ઓકાવ્યું, ગોર
આવ્યા તે વાર ॥૪૯॥ ગોરે કહ્યું ધન્ય દમધોસ નંદન, ધાર્યું કર્યું તમે
કામ; એક બાપના બે દીકરા તે, બેઉએ બોળ્યું નામ ॥૫૦॥ એમ ક-
હીને મુગટ લીધો, કરે કોનાપર રીશ; શીશુપાળની જોડે જઘને, બેઠો ઉ-
ઘાટે શીશ ॥૫૧॥ શીશુપાળે તવ ઠપકો દીધો, મુમતમાં બોજ બોયું;
શલ્લ કહે ભાઇ ભલે પડીયો, પોતે ત્યાં ઉંચું જોયું ॥૫૨॥ ચારે નામી-
આ ચઢીને પડ્યા, અતી આહાકાર હોય; પછી સહુની હિમ્મત ભાગી
ઉભો ન થયો કોય ॥૫૩॥ ધરપતે રાજાએ આશા મુકી, નહિ ચાલે કોની
હામ; છત્રપતી જે ઓળ્યા હોત તો, થાત મ્હારું કામ. ॥૫૪॥ પવન મ-
મની સાંઠ આપી, મોકલીયો છડીદાર; દુરિયોધનને જે તેડી આવો, ક-
હીએ ન કરશે વાર ॥૫૫॥ સાંઠણી લઇ છડીદાર પોહોચ્યો જેને કલા
સમાચાર; દુરિયોધન કહે પીઠી ચોળાવો, મામા ન કરશે વાર ॥૫૬॥
મામાએ બોલાવી માનુનીયોને; ગીતાં મંજળ ગાય; દુરિયોધન બાજડે
બેઠો, પીઠી સાડ વર રાય ॥૫૭॥ વળણા બેઠો પીઠી ચોળાવવા, જે
દુરિયોધન રાય, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વડે, અછકલો એ રાય.

કડવું ૧૨ રાગ ધોળનો.

પીઠી ચોળે, પીઠી ચોળે પ્રીત આણિરે, વરરાજને, ચઢાવે ગંગોદક
પાણીરે ॥ ૧ ॥ અતર પુલેલે તેલ શરીરે ચોલેરે; ગીતાં જાતી, સુંદરી
શરીયા ધોચેરે ॥૨॥ વરરાજથી, હોઠમાં હશી દેવાયરે; કરે અતી, ઉતા-
વળ માંમાયરે ॥૩॥ કાઢે ઘાંટા ચીકણાશ મુકી દોનેરે; ધણું થયું વરને
નવરાવવા હયોનેરે ॥૪॥ એટલે બીજે, બાજડે કરાવ્યું સ્નાનરે; શરીર
હુછી; વરને ક્યારે સાવધાનરે ॥૫॥ વરરાય બોલ્યા, મામા મને દિપાવો-
રે; સહુથી શોભુ, તેવા શણગાર પહેરાવોરે ॥૬॥ મુજને દેખી કન્યાને

મન થાય ચટકોરે, જમો પેરાવો, મને ચીરોને પટકોરે ॥૭૥દ્રષ્ટીન લાગે
 હું ન બીહું કે ન ઝબકુરે; માંમાં માહારે, ગાલે કરો કાળુ ટપકુરે ॥૮૥
 તવ મામાયે, પહેરાવ્યાં વસ્ત્ર સણુગાર; આગળ આછાબા, બાંધીને કયો
 તૈઆરે ॥૯૥ માંમાયે તો મોઢે જરા ધસી મેશરે; કહું હવે જ ભાધ
 ઘોડે બેશરે ॥૧૦૥ વરરાય બોલ્યા માંમા લહાવો વિતાડોરે; તમે મુને
 તેડીને ઘોડે બેસાડોરે ॥૧૧૥ એટલે મામે, વરને તેડયો તે વારરે; કરણ
 બોલ્યો કાહાડો વરરાજને બહારરે ॥૧૨૥ તવ માંમાયે, વરરાયને બહાર
 લીધોરે; શણુગારેલે ઘોડે બેસાડી દીધોરે ॥૧૩૥ વરરાય બેઠો; થઈને
 ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં દસવીસ થઈ છે છીંકરે ॥૧૪૥ વરરાય બોલ્યો
 મામા આ શુકન કેવારે; મામે કહું દસ વિસ કન્યા મળે એવારે ॥૧૫૥
 માંમે લાવી વરને શ્રીફળ આલ્યું; દુરીયોધને હસીને ભુજમાંઆલ્યું
 ॥૧૬૥ વરરાય બોલ્યો, શેવ કથી મુને ન લજવોરે; લક્ષ લક્ષના, દા-
 ગાના સહુને પહેરાવોરે ॥૧૭૥ અગીઆર ક્ષોણી; શેન્યાના બેઠ્યા બેઠરે;
 દીધા દાગીના, પેહેરીને ત્યાર થયા તેહરે ॥૧૮૥ આગળ ચાલે, શેન્ય
 ક્ષોણી અગીઆરે; પુઠળ ખાતી નવાણુ ભાઈની નારરે ॥૧૯૥ વાજતે
 ગાજતે વરઘોડો લઈ નીકળીયારે, ગયા દરવાજે, તેવા ત્યાં કામ કળક-
 ળીયારે ॥૨૦૥ લીખ વીહુર, દરોણુને ક્રીરપાચારે; સરવે આવ્યા, ન-
 મના દરવાજા બહારરે ॥૨૧૥ પછી સરવે સુંદરીને ત્યાંથી ખાળીરે; વ-
 રના રાણી, ઘેર બેઠી છેડા વાળીરે ॥૨૨૥ પછી બેઠા હાથી ઉપર વર-
 રાયરે; પુઠે બેઠા ચમ્બર ઢોળે મામાયરે ॥૨૩૥ કરણ કહે ઉતાવળે, પંથ
 ઝાલોરે; વાર ન કરશો, વર રાયને લેઈ ચાલોરે ॥૨૪૥ વાગતે ડંકે સરવે
 ચાલ્યા જયરે; મારગમા અત્તરના છંટકાવ થાયરે. ॥ ૨૫ ॥ ભાટચાર-
 ણુ, આવીને ચાચક ચાયેરે; ચાલતે રસ્તે થૈ થૈ અપછરા નાયેરે ॥૨૬૥
 સાંઠણિવાળો આગળ ગયો છડાદાર; જઈને કહ્યા સભામાં સમાચારે
 ॥૨૭૥ સરવે જણ્યું આવ્યો, દુરીયોધનરે; ધરપતરાજ ધણો થયો પ-
 રમનરે ॥૨૮૥ એવે આવ્યો, છત્રપતી સભાપાસરે, એટલે ઉઠ્યો,
 દ્રૃપદ ધરી હુલાસ ॥૨૯૥ સામે ચાલ્યો લેઈ સાકરનાં પાણીરે, એટલે
 સરવે ક્ષત્રીની સભા વિખરાણીરે ॥૩૦૥ સૌ ક્ષત્રીએ, મનમા કયો વિ-
 ચારરે, જઈએ સામા, આવ્યો સઉનો સરદારરે ॥૩૧૥ એવી રીતે સભા
 માં હોકારો હોયરે, ભુજ બેડીને, સામા આવ્યા સહુકાયરે, ॥૩૨૥ બેશી
 રહ્યા પડલાં પુરૂષ ચારરે, બેસી રહ્યા, જદવ બ્રહ્મ કુંવારરે ॥ ૩૩ ॥
 ॥ વળણુ ॥ વિપ્ર જદવ બેસી રહ્યાબેસી રહી પ્રજા, વ્યાસ વક્ત્ર કહે

કથા, સાંભળે શ્રોતાય.

કડવું ૧૧૩ મું.

॥ હંશેા માંડયો વીલાપ, પાપી માણસરે. એ રાગ. ॥

થયો સ્વયંવરમાં પોકાર, દુરીયોધન આવીયોરે; શામા ગયા સૌ
ક્ષત્રીકુંવાર, દુરીયોધન આવિયોરે ॥૧॥ રાજ ધરપતે ઉલટ આણી, દુરી
યોધન આવીયોરે; પાવા લાંબો સાકરના પાણી, દુરીયોધન આવી-
યોરે ॥૨॥ ભલે પધાર્યાં સર્વના મુખા. દું સામા આત્રી સૌ કર જોડી
ઉભા, દું ॥૩॥ પાયાં પાયાં સાકરનાં પાણી. દું સરવેના મતી ગલ-
રાણી. દું ॥૪॥ કોઇથી ધાંટો કાઢી ન બોલાય, દું કોઇથી છાની વાત
ન થાય, ॥ ૫ ॥ એવી છત્રપતીની બીક. દું નબંધ ખવાય ઉદ્રસ
છીંક. દું ॥૬॥ પાપીની દ્રષ્ટી જે પર જાય. દું તે ક્ષત્રીની કપે કાય,
દું ॥૭॥ અંધ મુલ છે મરંનો ભરાયો. દું પછી હાથીથી ઉતરીયો.
દું ॥ ૮ ॥ આલ્યો હાથમાં શ્રીફળ ઝાલી, દું તેની પુંડળ સઉ જાય
આલી. દું ॥૯॥ પેઠો સભામાં અંધ તન, દું જમ બેઠો ઉંચે આસન.
દું ॥૧૦॥ એના પેઠા પછી સહુ પેઠા. દું એના બેઠા પછી સહુ બેઠા.
દું ॥૧૧॥ આંબો આંબો સરવનો ભુપ. દું સહુ સભા થઇ ચુપા
ચુપ. દું ॥૧૨॥ વળણ ॥ સભા સહુ સેજડ થઇ, કોથી નબંધ બોલાય;
વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વદે, અછકલો દેખાય.

કડવું ૧૪ રાગ સાખીની ચાલ.

વેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છાવેધનો મહીમાય ॥૧॥ સકળ સભા સજડ થઇનેબેઠી
છે ચુપાચુપ; સરવ સામી દ્રષ્ટી કીધી, હસ્તીનાપુરને ભુપ ॥૨॥ એવામા
ધીરેરહીબોલ્યો ત્રકોદર મુખ વાત, બુઝો ધરમ ભાઇ આંબોઅછકલો
દુષ્ટ તમારો જ્ઞાત ॥૩॥ ધર્મ કહે તું બેસ છાનો, કેવો શોભે રણધીર;
મમે તો મમે તેવો છે, તો પણ આપણાં વીર ॥ ૪ ॥ એ આંબો ત્યારે
સભા સોબી, નહી તો પડયુંતું જાંખુ; એના આંબોથી કેવું શોભ્યું,
સભાનું મંડળ આખું ॥૫॥ એમ એને સમજવી રાખ્યો, એવે ભીખ
ખીતાય; વિદુર પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા, અછકલું દેખાય ॥૬॥ શ્રીફળ ઝાલી

મુંઢ બેઠો છે, સર્વ કરે ચેષ્ટાળી; જાવો જઈ મુકાવો હેઠું, લોક રહ્યો છે
 ભાળી ॥૭૥॥ એટલે ઉડ્યા વિદુર કાકા, જે કાનમાં કહી વાત, શ્રીકૃષ્ણ
 તારું મેલ હેઠું, દીસે અછકલી જાત ૧૮૥ ॥ ભીષ્મપીતા બહુ કળકળે
 છે, દેશે સભામાં માળ; તે વળા નિયું જોડું પડશે; હસસે સઉ ભ્રુ-
 પાળ ॥૭૮॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમાં, શું શ્રીકૃષ્ણમાં પેઠું; કન્યા છે તા-
 રી તે નહી કાની, નારીયેળને બાળ હેઠું ॥૮૦॥ તવ પાપીએ નીચું
 સુકયું; કરી મરજના ત્યાંય; ક્યાં મયોરે આવ્ય હાંધ, એરે એ ધરપત
 રાય ॥૮૧॥ તવ ધરપતરાય થરથર ધરજ્યો, ગોરને જોડ્યા હાથ; છત્રપતી
 મને બોલાવે છે, ચાલો તમે મુજ સાથ ॥ ૮૨ ॥ મુજને શું પુછશે શું
 કેહેશે, માંડશે ઉધડો લેવા; માટે મારી સાથ પધારો, એમને ઉત્તર દેવા
 ॥૮૩॥ મારાથી કાંઈ કહેવાશે નહી, કાળજી રૂંડે મહાર; ગોર કહે ચાલ
 હું આવું છું, શું કહે છે જોઉ વાર ॥ ૮૪ ॥ એમ કહી ધરપત નીચું
 ઘાલી, આવી કરજોડી ઉભો; કાળજી કંપે કાયા ધુજે, છત્રપતી છે સુ-
 બા ॥૮૬॥ દુરીયોધન ઘાંટે કાડી બોલ્યો, મનમાં ધરી અહંકાર; કન્યા
 લાવી પરણાવી દે મુને, કેમ કરે છે વાર ॥૮૭॥ ધરપત શું તેનો ઉત્તર
 આપે, બોલ્યા ગોર વચન; ધરપતને પુછશે નહિ કાંઈ, મને કહો રાજ
 ન ॥૮૮॥ દુરીયોધન કહે શું કહેવું તું, કન્યાને ઝટપટ લાવો; વાર ક-
 યાનું કારણ શું છે, લાવી મને પરણાવો ॥૮૯॥ ગોર કહે તમે સાંભ-
 જો જરા, છો કુળવંતા દીવા, એકાએક કન્યા માગો છો, નથી કયો
 કાંઈ બહીવા. ॥૯૦॥ આતો સ્વયંવર સભા છે, મચ્છવેધન કરો; એટ-
 લે એ કન્યા તમારી, સુખરૂપે તમે વરો ॥૯૧॥ છત્રપતી કહે મચ્છવેધ
 કેવો, શું કામ કીધું આરંભ; દ્રૌણીક કહે જુઓ જળ કુંડમાં, દાદશ
 ગાઉનો સ્થંભ ॥ ૯૨ ॥ તે સ્થંભ ચડવા આપે ઉઠો, છ ગાઉ ત્રાજવે
 જાવો; બે ત્રાજવે બે ચરણ મુકી, ધનુશ પછી સ્હાવો ॥ ૯૩ ॥ તેને ચ-
 ડાવી બાણ ચડાવો, એ બળીયા રાજન; નીચું જોઈને ઉચું મારી,
 વીધો મચ્છ લોચન ॥૯૪॥ તેને તે બાણે પુછ વીધો, એટલું દેવત દા-
 બો; તેને તે બાણે મચ્છ ઉપાડી, આ જળકુંડમાં નાખો ॥ ૯૫ ॥ સુરા
 પુરા છો પ્રાક્રમ એટલું; રાજ્ય સભામાં કરો; એટલે તમે પુજ્ય અમા-
 રા, રૂપાળી કન્યા વરો ॥ ૯૬ ॥ તેમાંથી જો ચડતાં પડ્યા, કાં પડે
 અધુરે કામે; તો તો બેસવું ઉઘાડે માથે, પેલા બેઠા તે કામે ॥ ૯૭ ॥
 તવ પાપીએ તે પાસ જોયું, પડેલાનું મન હાલ્યું; છત્રપતીથી શરમાયા
 ચાર તે જણે નીચું ઘાલ્યું ॥ ૯૮ ॥ તે જોઈને અતી આકળો થયો,
 બોલીયો છત્રપતા; શું કાંઈ અમે જેવા તેવા, સ્થંભે ચઢનાર નથી,

॥૨૬॥ તાઘ પીંભરા ધણાક આડે કોણ અમારી તોલે; માટે અમે તો નહીં ચઢવાના મર્વના વચન બોલે ॥ ૩૦ ॥ બાળ્યો મચ્છવેદ બળી સભા-પરણાવી દો કન્યા; અમે નહીં બેવી રહેવાના, થાશે મ્હોટો અન્યા ॥૩૧॥ અરજના કરી ગોરે કહ્યું બોલ ન બોલીશ ખોટો, મ્હોટાઈ મુ-છીદે મ્હારી પાસે તુ, તારા ઘરનો મ્હોટો ॥૩૨॥ મચ્છવેદને ને સભાને બાળે; બાળને મ્હોડું તાર જોમ ફાવે તેમ કેમ બોલે છે, કેડું દીશે મુખ સાઈ ॥ ૩૨ ॥ વર બનીને વરવા આવ્યો, છેકજ ચઢ્યો ઘોડે; કામ કર્યાં વણજજે પાછો, ઘેર કાળે મોઢે ॥ ૩૩ ॥ મચ્છવેદ કર્યાં બિના; તુને નહિ મળે કન્યાય; એમને એમજ વરવી હોયતો વરશે તારીમાયાડા ॥ એ કન્યા નહીં ધ્રુપત કેરી; છે એ દીકરી મ્હારી; હીમ્મત ન હોય કામ કર્યાંની, તો મુક લવારિ તારી ॥ ૩૪ ॥ ધ્રુપત રાય તાબેદાર તારો, અમે તાબેદાર નથી; બ્રાહ્મણ કેરો કોણ મુરખી, રામજીછત્રપતી ॥૩૫॥ ઉંચ દીશે પણ નીચ જાતિ છે, મેં લીધા જણી; નીચા વીના મ્હોટામાંથી તો, ન નીકળે નીચ વાણી ॥ ૩૬ ॥ જનમે ઉત્તમ જને-તાને પેટ કદી નીચ કોય; ઉત્તમ વર્ગમાં ગણાય તો પણ તાત બીજે કોક હોય ॥૩૭॥ તેવણ વેણ ન નીકળે નીચાં, નીચાં કૃત્ય ન ધારે; હવે સાંબી વાત ન કરતો, બેશી રહે તારે ભારે ॥ ૩૮ ॥ એમ કહિ દુ-પતને લીધો, સકળ સભા ભાળે; ખેંચોટી તેડીલાવીને, ઉભા જળ કું-ડાળે ॥૩૯॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, ગોરેતો ઘર ધાક્યું; રોડ ભલા બેસાડી દીધો; આપણું કાંઈ ન ચાલ્યું ॥૪૦॥ ઉલટી બેચાર ગાળોબા-ધી, કહો માંમા કેમ કરડું; મામો કહે મચ્છવેદ કરી, એ કન્યાને વર-ડું ॥૪૧॥ છત્રપતી કહે થ'બે ચઢ્યું, થનાર હોય તે થાય; પણ મુ-જ પહલાં કેમ આવ્યા, સભામાં સહુ રાય ॥૪૨॥ રાખી નહિ મ્હારી મરજા, નીત્યાન આવું ફાવે; ચઢ્યા પડ્યા માટે સપડાડું; ફરી પેહેલા નવ આવે ॥૪૩॥ મામો કહે એતો વાત સાચી, કેમ ન રાખે માપ; તાર કહ્યું સાલજડું પડશે, તું સહુનો મા બાપ ॥૪૪॥ વળણ ॥ સ-હુનો તુ માબાપ છે, સહુ તુજ તાબેદાર; સરવે રહેશે સાંભળી, કોણ સામો બોલનાર,

કડડું ૧૫ રાગ થેકાવલિ.

ફુટ ઉઠ્યો સભાની માંય, હવે કાંઈ ઉઠીયેર; એમ કહે દુરીયોધ.

નરાય; હવે કોય ઉઠીયેરે ॥૨૬ ॥ હું આંવ્યા હવે કેમ ન ઉઠા, શું બે
ઠા થઈ ચુપરે; બેઠું બે કેવા ચઢે થંભે, કેવા છો જખરા ભુપ હ-
વે ॥૧॥ આંવ્યા છો સહુ આશા ભરેલા, રૂપે બનીને રૂડારે; મારા આ-
વ્યા વિના કામ ન થયું, હાથ પેહેરો તમે ચુડા, હવે ॥ ૩ ॥ આછી હો-
રણી આઢીને નાચો, આંખમાં આંબે મેંશ; ખાધ ખાધ ખાધી કાયા
વધારી, થયા ભાદરવાની બેંશ, ॥૪॥ માહારા આંવ્યા વણુ આંવ્યા
સભામાં, ન થયું કોઈથી કામરે; ત્યારે શું સમજીને આંવ્યા, બોળ્યા
ખાપના નામ. હવે ॥૪॥ મ્હોટાની મરીયાદા ન રાખી, કન્યા વરવા આ-
વ્યારે. ક્ષત્રાણીનું દુધ લખવું, સૌ લુંડીયાને ધાવ્યા. હવે ॥૫॥ ક્ષત્રા-
ણીને ઉઠર જનમ્યા, મીથ્યા કરાવી વેઠરે; મનુશ થે શીદને અવત-
રીયા, પથ્થર પડીયા પેટ, હવે ॥૬॥ છેવટ પડી જરૂર મ્હારિ, તેનો પ્રગ
ટે છે તાપરે, શું પેહેલાં તમે જણતા ન્હોતા. નથી આંવ્યા હજી ખાપ
હવે ॥૭॥ વલણુ ॥ ખાપ હજી આંવ્યા નથી. જણ્યા વણુ ધરિહામ; ઓ
છું પાત્ર છલકાઈ ગયો, કેહેછે વક્ષભરામ. ॥

કડવું ૧૬ રાગ સાખીની ચાલ.

વધશમખાયે એણીપેરે બાહ્યા, મુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારીતુજને
સંભળાવું. મમ્મવેધ મહીમાય ॥૧॥ ઓછું પાત્ર છલકાઈ ગયો; બા-
હ્યો ફાવે તમ; કોણ બોલી સકે એના સામુ, કોણ કહે કહું કેમ ॥ ૨ ॥
કૃષ્ણ પ્રભુથી નવ્ય ખમાયું, ઉઠીને વચમાં આંવ્યા; હાંહાં છત્રપતી આ
શું બોલો, સહુ ક્ષત્રીને લખવ્યા; ॥ ૩ ॥ મ્હોટાનું મ્હોટું મન બેઈ
એ મંભારતા તે મ્હોટાઈ; છોટાં વચન બોલવાથી, દેખાય છે છોટાઈ
॥૪॥ આવું બોલવું તમને નધે નીચેનીયું વેણુ બોલે; તાબાના ક્ષત્રીના
માત પીતા છો, એ તમ પ્રજા તોલે ॥૫॥ હવે ક્ષમા કરી આસનબેસો,
ઠપકો દેશે ગુરૂ દરોણ; દુરીયોધન કહે ઓ ભરવાડા, તું મને કહેનાર
કોણ ॥૬॥ તું ભરવાડો તું પીંડરો, ગાયો તણો ચારનારો, છાશ પીને
મ્હોટો થયેલો, મામા માસી મારનારો ॥૭॥ બ્રાહ્મણનું અન માગી ખા-
નારો કેમ મ્હારા સામુ બોલે; કોણ મને તુ સીખ દેનારો, શું તુને મુજ
તોલે ॥૮॥ કૃષ્ણ કહે હું નથી તમ તોલે; ઠીક મ્હારી વાતો વરણી, તુજ
તોલે કયાંથી આવું તારી, મા આખલાને પરણી ॥૯॥ ક્ષત્રીને ત્યાં અ-
વતર્યો છે, તેમાં શું મ્હોટાઈ લાવે, પણ પહેલો પીતા આખેલો તે, તે-
નો અસર આવે ॥૧॥ ભેગ વીના ઉચ્ચ કુળનાની, પુદ્ધી આવીનવ ચાલે;

આખલાની ભત અવળી હોય, જ્યાંને ત્યાંશી'મડાં ધાત્રે ॥૧૧॥ પ્રભુ કહે સમજે બહુ સભા, નંદીનો થયેલો ભેગ; તેથી તેની બુદ્ધી જુદી છે, હાંડીયા જેવો વેધ ॥૧૨॥ આ દ્રષ્ટાંતથી સીધાન્ત લેવું, શ્રોતાયે રાખ-
વિ સુદ્ધી; ઉંચ હોય પણ ભેળ થયા વણુ નવ્ય અને નીચ બુદ્ધી ॥૧૩॥ નીચ બુદ્ધી વણુ નીચું ન બોલે, નીચાં કૃત્ય ન કરે; આખરે હસ્ત મેળાપ જ ક્રાધો એટલામાં ગુણ ફરે ॥૧૪॥ ઉંચ હોયે પણ નીચી વાણી, તેથી જાણવો નીચ; નીચાને ન હોય શી'ગડાં પણ, બુદ્ધીનો કાદવક્રીચ ॥૧૫॥ જે જન હોય ખોટો તેને, ખરું કહે ખારલાગે; ખરાજનને ખોટું કહેકાળ જડામાં વાગે ॥૧૬॥ એછે રીતી અનાદીની, મ્હોટાજને કેહેણ કીધું; પ્ર-
ભુએ સેજ કહ્યું તેમાં, દુષ્ટે ઘણું ખેંચી લીધું ॥૧૭॥ સેજશીખામણેની ચ ભતી, ખોટું ખેંચી લેશીશ; બોધમાં કટુ વચનસુણતાં, નીચાને પ્રગટે રિસ ॥૧૮॥ નીચ ઊંચ જાણવોતે ઉપરથી; પ્રભુએ કહ્યું એમ, દુરિયોધન કહે જુઓ માંમા, આતો બોલે જેમતેમ ॥૧૯॥ કણું કહે બોલીને બોલાવ્યા તે બહુ માંડ્યાંછેચેન; મામો કહે તારીમાખતરાધ, ખતરાધ મ્હારીખેન ॥૨૦॥ એટલે દુરિયોધન એમ બોલ્યો, શામ સમાવો તાપ; મેં કાંઈતમે ને નથી કહ્યું, આસન બેસો આપ ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુ કહે તુજ તાખાના તે સાંભળી રહ્યા કાન; પણ પારકે ઘેર નહીં કેવાયે, શું કરવું છે તોફાન ॥ ૨૨ ॥ દુષ્ટ કહે માહારે કંઈ નથી કરવું, જાઓ જુગજીવન; એમ કહી આ સનપર ગયો; તવ ગયા દેવકી તન ॥૨૩॥ સકળ સભા થઈ બહુ રાજ પ્રભુએ કહ્યું ઠીક; અન્યા ભરેલ જેમતેમ બોલે, નધરેકોની ખીક ॥૨૪॥ કાણું મોટું લઈ આસન બેઠો, દુષ્ટ દુરિયોધન; પછી મામાનીનેકણું ની પ્રત્યે, બોલ્યો દુષ્ટ વચન ॥૨૫॥ કહો આપણે કેમ કરવું, બહુ બોલેલુ નડશે; મામો કહે બોલ્યા પરમાણે, સ્થંભેતો ચઢવું પડશે ॥૨૬॥ દુરી-
યોધન કહે માંછલું ઉંચું, ત્રાજવામાં ઉપાડી; ચડતાં પડુને મરૂ, તો કાણુ ભોગવે ગાદી ॥ ૨૭ ॥ મામો કહે શું માંછલું જુએ, ત્રાજવાંશું જુ એ સાર; જો જરૂખામાં કન્યા બેઠી, વીજળીનો ચમકાર ॥૨૮॥ તવ પા ખીએ કન્યા નીરખી હરખ ચમક થાય; ઓરે માંમા હાવી કન્યા નથી ત્રીલોકમાંય ॥૨૯॥ સ્થંભે ચઢું મચ્છવેધ કરું, ભાયમ માડું ભળીયું; સકળ જનમ થારો મહારો, રત્ન હું રંકને મળીયું ॥૩૦॥ એના હાથનો મારા હાથની, સાથે મેળાપ થારો; પરણતાં એના હાથ કેરો, કંસાર આ મ્હો ખારો ॥૩૧॥ બહુ પલકાયો મન મલકાયો, ગાજીને વફયો વચ ૧,

આવ્ય માહારી કને જવાબ દેવા, પંચાળના રાજન ॥૩૨॥ ધૃપતકહેગો
 ર મહારાજ, બોલાવે મ્હેટા રાય; દ્રાણીક કહે આણું જોડે, જવાબ દે
 વા ત્યાં ॥૩૩॥ એમ કહીને બેઉ જણ આલ્યા; આવીને ઉભા સાથ;
 ધૃપત ધરજતો નીચું ધાલી, બેડી રહ્યોછે હાથ ॥૩૪॥ છત્રપતીકહેગો-
 ર મહારાજ, ઉઠું હું સર્વનો ધણી, મધ્યવેધ કરીએ કન્યાવરીએ, પરઠો
 પહેરામણી ॥૩૫॥ ગોરે કહું પાણી પહેલાં, મોજડાં શીદ ઊતારે, કામકરી
 ને ઘર ગામ સહી લે, કાંઈ ન ખપે અમારે ॥૩૬॥ દુર્યોધન કહેજવોડે-
 કાણે, હવે નથી કાંઈ વાર; એટલે ધૃપતને ગોર ગયા, બોલ્યો અંધકુમાર
 ॥૩૭॥ એ માંમા ચઢતાં કદી પડુ, તે થાયછે મનસુખા; તમે ને કરણ
 ઝીલી લેવા, જળ કુન્ડે રહેજો ઉંભા ॥ ૩૭ ॥ કરણ સુકનમા તો રાજ
 છે આગળ તારો, આવાં આવાં વચન બોલી કરે ફોજતા અમારા ॥૩૮॥
 હ્યો ત્યારે ઉઠું સલામાં; બોલીયો છત્રપતી; પણ માંમા રૂપાળી કન્યા
 સામું જોતી નથી ॥૪૦॥ મહારા સામુ કેમ ન જુએ કોઈ સાથે કેવરાવો;
 છેવટ છુટકો મુજ વિના નથી, માટે સામુ જોવરાવો ॥૪૧॥ માંમો કહેએ
 વું કેવરાવ્યે, ગણાઈએ ગુમાર; દુર્યોધન કહેપરણ્યાપછી ખાવાનીમહારો
 માર ॥૪૨॥ માંમો કહે પછી આલ્ય તે કરજે, તવ ઉઠ્યો અલીમાની, ક-
 ન્યા સામું જોયા કરે પણ, કન્યા, તો જુએ શાની ॥૪૩॥ એટલે ધૃપ-
 તીના દાસીઓએ, ધૃપતીને કહું એમ; અરે બાધ છત્રપતી ઉઠ્યા,
 સામુ ન જુઓ કેમ ॥૪૪॥ એટલે ક્રોધ કરીને બોલી, દાસી પ્રત્યે ધૃપ-
 તા; એ અલીમાની એ અહંકારી, મારા લાયક નથી ॥૪૫॥ દાસી ક-
 હે મમે તેવો પણ, એને ઘેર જવાનું; ધૃપતી કહે એ પીટયાથી, કામ
 નથી થવાનું ॥૪૬॥ દાસી કહેકે જોઈએ છીયે, કોનું સાચુવચન; એવે
 આવ્યો જળ કુંડાળે, દુષ્ટ દુરીયોધન ॥૪૭॥ ॥ વલણ ॥ જળ કુંડાળે
 આવીયો દુષ્ટજ દુરીયોધન; ચાળા ચટકા બહુ કરે, વલ્લભ વઢે વચન.

કડવું ૭ રાગ ધનાસરીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય, વિસ્તારી તુજને
 સંભળાવું આથ પરવ મહીમાય ॥૧॥ ભરીસલામાં જળકુંડાળે ઊભો
 દુરીયોધન; કન્યાના સામુ જોઈ રહ્યોછે, લગ્ન થયુંછે મના ॥૨॥ એમસ-
 વંસલા કકળેલી, દુષ્ટને પાતકનડજે, પુન્ય સરવતું આડેઆવી; અધવચ
 પાપી પડજે ॥૩॥ પડેલા ચારે નીચું ધાલ્યું, તે મનમાં એમ ધા-

રે, સ્થંભે ચઢતાં પાપી પડીને, હાથમાં આવે ક્યારે ॥૪૧॥ એવે પ્રકોટર
ધરમ પ્રત્યે, બોલ્યો અંકાર નડ્યો, તમારો દુરીયુધન ભાઈ, ચઢતાં
હોઠો પડ્યો ॥૫૧॥ ધર્મ કહે એ મુંઢમતીના, એ શું બોલ્યો વચન; એ
પડે તેમાં આખર ઘટે, આપણને લંછન ॥૬૧॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો
દુષ્ટ થયો તવ સ્વચ્છ ભરી સભામાં વસા ઉતાર્યા; ભીડાવિલીંચો કચ્છ
॥૭૧॥ પગમાં તોડો માથે અંબોડો; જુએ શકળ સભાય; જોઈ જોઈ સંકુ
મસ્કરીઓ કરે મોઢે નવ કહેવાય ॥૮૧॥ રહ્યોછે અક્કડ દીશેછે ફક્કડ, દં-
ત વતી હોઠ કરડે; મનકું રીસે દાડ્યો પીસે મુછોના થોભા મરડે ॥૯૧॥
ચાળો ચટકો જરીનો પટકો, લેઈને કમ્મર ખાંધે; બાણનો ભાથો અને
ધનુષ તે, ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥૧૦૧॥ મુખવાસ આવે સહુને બતાવે, થું
કેછે પચકારી; વારે વારે જુએ કન્યા સામું આંખ્યો ઘણીચમકારે ॥૧૧૧॥
એમ કુલક્ષણી કરતો ચાળા; અભીમાની સરવથી; સભાને નમવાનું ધેર
ગયું કોઈ સાંમુંએ જોતો નથી ॥ ૧૨ ॥ કોને ન નમતો કોને ન ગમતો,
ભમતો કન્યામાં લક્ષ; પછી પાટીયાં ઉપર ચાલ્યો ચતુરા સામા ચક્ષ
॥૧૩૧॥ ચાલે લટકમાં વરવા કટકમાં. કરવા ધાર્યું કામ; પાટાચે થેને થંભે
આવ્યો થંભને કરી સલામ ॥૧૪૧॥ ચઢું કે ન ચઢું ભય ભાસેછે, જુએ
છે સંઘળો સાથ; જોઈ થનાર હશે તે થાશે. થંભે ભીડાવી બાથ ॥૧૫૧॥
પછી પગ દીધો થંભેને કે શેવકોએ શું કીધું; આડું પાટીયું મુકયું હતું
તે ખરખર ખેંચી લીધું ॥૧૬૧॥ પાટીયું લેતામાં પ્રરણ પાપી; ચેતી
ગયો ચડી ચોટ, મચ્છવેધ કરે રૂપારી વરે; કહીને મેલી દોટ ॥ ૧૭ ॥
દડબડ દોડ્યો વાયુ વેગે, ભય છે જોર ઝપાટે, જરા ન ડરતો છલંગ
ભરતો, ચઢે છે સુર સપાટે ॥૧૮૧॥ બહુજ બળથી ચાલે છે કળથી,
કાયા થકી નવ કાંપે, થેકડા મારે કુદે વધારે, વાંદર પેરે ટાંપે ॥૧૯૧॥ નેત્ર
ન હેકે ચરણ મુકે, જાણે ન આવે જોર; કેવી રીતે ચાલ્યો જેવી પત-
ંગ માગે દોર ॥૨૦૧॥ વાયુને વેગે સુસેરો ચાલ્યો; સઉ સભા વીરમે
થાય; આવી રીતે કોઈ નહોતું ચડીયું સર્વથી સવાયો ભય ॥ ૨૧ ॥
બમે એટલું આપણુ બધા, બોલીયે એનું ખોટું; તે બોલું મ્હોડામાં
પેસે, મ્હોટલું લાલમ મોહોટું ॥ ૨૨ ॥ એના ભવિશની એ કન્યા
છે, તે ટકી આટલી ધાર; ભાગ્ય વિના ભામની લેવા ગયા, ચડીને
પડીયાં આ ॥ ૨૩ ॥ મચ્છવેધ કરશે કન્યા વરશે, એમ હોંકારો
થયો; જોત જોતામાં અભીમાની; પોણા છ ગાર્ડ ગયો ॥ ૨૪ ॥
ઓ ગયો સંકુ કેવા લાગ્યું; બોલકું સહુનું નકામું, એટલામા

અંતરયામીયે, બેયું કુષ્ટના સામુ, ॥૨૪॥ બેયું કે આતો જઈ પોચો
 નિશ્ચે મચ્છવેધ કરશે; મ્હારું ધાર્યું માહારા મનમાં રહેશે, પાડવ
 પાછા કરશે ॥ ૨૫॥ એવું બણી પુરૂષ પુરાણ, કપટી કૃષ્ણે કીધું; ઉંચો
 ખરોખર જવા દેઢ, બળ હરીને લીધું ॥૨૬॥ શરીરમાંથી શક્તિ મધ
 કે શ્વાસ ધણેરો ચડાયો; આકુળ વ્યાકુળ જીવજ થયો; થાંભને બહા-
 જ પડીઓ ॥૨૮॥ જીલજે માંમા જીલજે માંમા પુણું મળ્યાં છે પાપ;
 ઉંચેથી પોકાર કરે કોણ સાંભળે એનો બાપ ॥૨૯॥ પોણા છ ગાઉ
 ઉંચો વાયુ, બહાયો મેરસમેર; તેમ લાગ્યો ધણો ગભરાવા, ચઢી ગયા
 બહુ ફેર ॥૩૦॥ અરેરે હું તો પડવાનો, મરવાનો આજ હોણ; મ્હારો
 પૈસો પુંજ મ્હારી; ગાદી ભોગવશે કોણ ॥૩૧॥ રૂપાળી કન્યા દેખીને
 લોભાઈ બુદ્ધિ મારી, એ કન્યા તે ગજબ કીધો સડિના જીવ લેનારી,
 ॥૩૨॥ જીવતો મુને ઉતરવા દે લાગુ તુજને પાય; મારે તને નથી પર-
 ણુવું, તું તો મારી માય ॥૩૩॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, કાયા થર-
 થર ધ્રુજે; ઉંચું ને નીચું જીએ તો આલ અવની નવ મુજે ॥ ૩૪ ॥
 પરસેવાના જેલ વછૂટયા શરીર શીતળ થાય; રૂંવાડે રૂંવાડા થઈ ગયા
 ઉભાં લીધું પીળું દેખાય ॥૩૫॥ આંખે અંધારાં આવવા લાગ્યાં, ઉ-
 લટી થઈ અપાર; નસો નરમ થઈ મધ કે ભુજ છૂટયા તે વાર ॥ ૩૬ ॥
 થાંભથી વછૂટી ગયો પાપી, જેવાં વચન એ ભાંખ્યો; તેવા કુળદેવાપ્રભુ
 એ ઉંઘો કરીને નાખ્યો ॥૩૭॥ ઉંઘો પડીયો થાંભલો નડીયો, વાગ્યો
 તે લેલાટ પુટયું; તેવાજ તમ્મર ચઢી ગયાને રૂધીર ઝાનું છૂટયું ॥૩૮॥
 જળ હેલકારે ઉપર આંચો શેવકે કાઢ્યો બહાર, ઝોલા કઢીને પાણી
 પીધેલું એકાંચું તેણીવાર ॥૩૯॥ સકળસલા ખડખડ હશી કોપ
 પ્રભુએ કીધો; એટલે દ્રૌણિક ગેર આંચો. મુગટ ત્યાં લેઈ લીધો ॥૪૦॥
 શકુની મામો આંચો સભામાં કરે એતી ઉચાટ; અગ્ની લાવી શેક ક-
 રીને, પાટો બાંધ્યો લેલાટ ॥ ૪૦ ॥ દ્રૌણીક કહે ઉઘાડે માથે ખેરો
 કાષ્ટ આસન, એટલે દ્રૌણીક પ્રત્યે બોલ્યો, ધ્રત્રાષ્ટરને તન ॥ ૪૩ ॥ મ્હા
 રાજ અમે નહિ જેવા તેવા; સર્વ તણા સંરહાર. ચાર બેઠા પણ હું કેમ
 બેસું બાલતાં કરો વિચાર ॥૪૨॥ દ્રૌણીક કહે ધીક્કાર તુને થયું ન
 :હીં આ કાજ; ઉંચું જોઈને શું બોલે છે નથી આવતી લાજ ॥ ૪૩ ॥
 પહેલી બહુ પુલાશ મારી, શઉને કયાં તીછકાર, તાત તણું તે નામ
 બેળયું એ અંધના કુંવાર ॥૪૪॥ માંમો કહે શીઠ તકરાર કરે, વી-
 ચાર કરી લે હુંએ; એવું બણીને ઉઘાડે માથે; ધરમાંજ બેઠા છેએ,
 ॥૪૫॥ કુષ્ટે દહ્યું ખરોખર માંમા શાવું પ્રયોજન બોયું; ચાર ચઢીને પ-

ડેલા ક્રતા, તેમણે ઉંચુ બેયું ॥ ૪૬ ॥ અંધ તણે સુત બેસવા ગયો,
કાષ્ટ તણે આસન; આર જણાએ વચમાં બેસાડ્યા પધારો દુરીઓધ-
ન ॥ ૪૭ ॥ તવ ચારેની વચમાં બેઠો, બોલીયો જરાસન, કેમ પહેલી
દીધી સર્વને જાણો, એ આખસાના તન ॥ ૪૮ ॥ શક્ત કહે કે એ દર-
બેધન; ધરમાં મચ્છવેધ કરજો; તારી મા છે વર વાળી, તેને જઈને
વરજો ॥ ૪૯ ॥ દુરીઓધન કહે ચાહ્ય તેમ બોલો, ધારણું કામ કર-
શું; રૂપાળી કન્યા કયાં છે જવાની, અમેજ એને વરશું ॥ ૫૦ ॥ એમ
માંહોમાંહે ટટો ચાલ્યો, જુએ ક્ષત્રી સંતાન, શકુનીને દ્રોણીક આ-
વ્યા કરી ગયા સમાધાન ॥ ૫૧ ॥ સકળ સભા બેસી રહી છે, ઉભું થ-
તું નથી કાય; દુષ્ટનો પ્રધાન કરણ રાજ છેવટે ઉભો હોય ॥ ૫૨ ॥
એટલામાં ત્રકોદર બોલ્યો સાંભળો ધરમ રાય; તમારા ભાઈએ અજ-
વાળ્યું, ભરી સભાની માંહ ॥ ૫૩ ॥ વળણું ॥ અજવાળ્યું ભરી સભા
મહી, એવે ઉઠ્યો કણ; કામ તેથી થારો નહી, એ પણ ઢળશે ધણ.

કડવું ૧૮ રાગ માઝની ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજ રાજન; બોલ્યા ધરમ
સાંભળ વીર, બેસી રહે થઈને સ્થીર ॥ ૧ ॥ એવે કરણ સભામાં ઉ-
ઠ્યો, એનો વાકો દીવસ રૂંઠ્યો; એને સકળ સભા ભાળે, જઈ ઉભો
એ જળ કુંડાળે ॥ ૨ ॥ દીઠો દુરીઓધન જુપાળે, એને પડી પેટમાં ફાળ;
આતો કરણ મચ્છવેધ કરશે, એતો રૂપાળી કન્યા વરશે ॥ ૩ ॥ હું
તો વરરાય પાછો જતું, વરે જનૈયો ખોટો દેખાવું; એવું સંમળને
બોલ્યો એમ, કહો કરણ ઉઠ્યા કેમ ॥ ૪ ॥ બોલ્યો કરણ ખોવાઈ લા-
જ, કંઈ મચ્છવેધન આજ ॥ ૫ ॥ જન લાવ્યાને પાછા ફરીયે, તેથી વિ-
શ્વમાં લાલ મરિયે; સુષ્ટી છત્રપતી બોલ્યો વાત, તમે બેસી રહો મુજ
ભ્રાત ॥ ૬ ॥ જવાદો લાજ છો જય મારી, જેડું કાણુ વરે છે નારી; ક-
હી માંમાને બોલવ્યો, તવ શકુની ઉઠીને આવ્યો ॥ ૭ ॥ બોલ્યો દુરી-
ઓધન મુખ એડું, ઉઠ્યો કરણ તે દીસે કેડું; વરે જનૈયાને વર રહે, તે
થી જગત કેડું કહે ॥ ૮ ॥ માટે સાંભળો કરણ વીર, તમે બેસી ર-
હો રણધિર; કદી કામ કરવા હોય મન, તો તો પાળો મહારૂં વચન.
॥ ૯ ॥ થંભે ચઢી કરો કામ તમે, પણ પરણીએ કન્યા અમે; બોલ્યો
કરણ સાંભળો રાય, નથી વરવાની મુજ ઇચ્છાય ॥ ૧૦ ॥ કામ કરી ઉત-
રશું અમે, પછી પ્રેમદા પરણો તમે; એમ કહીને દીડું વચન, દીની

આગના દુરીયોધન ॥ ૧૧ ॥ માંમા કાલુ એનાથી થાશે. હવે એ કન્યા-
કયાં જશે; લોકે મશ્કરી કીધી ભારી, પણ કન્યા એ મહારીને મહારી
॥૧૨॥ બોલ્યો મામે વાત મરમની, મેં તો જાણી છે તારા કરમની;
બોલ્યો રાય માંમા ચીત્ત ધરા, વીવા સામગ્રી ત્યાર કરે ॥ ૧૩ ॥ માંમે
જઈ બેઠો ઠેકાણે, વસ ઉતાર્યાં કણે તે ટાણે; થયો ભરી સભામાં સ્વ-
ચ્છ, એણે ભીડાવી લીધો કચ્છ ॥૧૪॥ લીધો બાણુનો ભાથો ધનુષ,
ગયો પાટીયે ધરીને હુંશ; જોડ્યા સર્વ સભાને હાથ, પછી થંભે ભી-
ડાવી બાથ ॥ ૧૫ ॥ એણે થંભે ચડવાનું મન કીધું; તવ દાસોએ પાટીયું
લીધું; રાજ કરણુ બહુ બળવાન, દોટ મુકી રવી સંતાન ॥ ૧૬ ॥ એ
તો વાયુને વેગે ચડીયો, જઈ ખીલાને બાજ પડાયો, છે છ ગાઉ ખી-
લોને ત્રાંસ, તેણે લટકી ખાવા લાગ્યો શ્વાસ ॥૧૭॥ તવ હરખાચો દુરી-
યોધન, માંમા ચડ્યો કરણુ રાજન; હવે કન્યામાં પ્રતિ પેઠી, માંમા
નિશચે મહારે ઘેર બેઠી ॥૧૮॥ માંમા કહે ન બેલીયે કશું, કામ થયા
પછી શેર થશું; એવે કરણુ રાયને જોઈ, આસા મુકી બેઠા સહ કોઈ,
॥૧૯॥ એવે કણે વીચાર્યું એમ, હવે કરણુનું કંઈ કેમ; એ છે ભક્ત
અને દાતાર, એને પીડાયે નહીં લગાર ॥૨૦॥ નહીં પાડુ તો કામ કર-
શે, દુષ્ટ દુરયોધન કન્યા વરશે; મહારા પાન્ડવ પાછાં જશે, માહારી
ધારણા મીઠ્યા થાશે ॥૨૧॥ એમ જાણી નારદ સંભાર્યા, તેવા આવી
ને ઉભા ધાર્યા; પુછ્યું કણુને નારદ રૂંચી; કહો તમારી કેવી ખુશી.
॥૨૨॥ કહ્યું કણુ કરણુને ઉતારો; ધાર્યો થાય મનસુબો મહારો; તવ નારદજી
કહે વાર, જુઓ જુક્તી કરી ઉતાર ॥૨૩॥ પણ ॥ ઉતાર હું કણુને
જોજો જુક્તી આજ; વહ્નલ વટે એમ બોલીને; ગયા નારદ મહારાજ ॥

કડવું ૧૯ રાગ સોભાગ્યની દેશા

વેશમપાયે એણિયેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું; મન્યવેધનો મહીમાય ॥૧॥ નારદ રૂંચી થાતા ખુશી કંઈપતીને
ધામ ગયા; તવ સતીયે બે ભુજ જોડ્યા; કીંકર પર કરી દયા ॥૨॥ પધારો
મહારાજ પધારો મહારાજ, મુને કરી પાવન; એમ કહીને એસવા માટે, કન્યા
યે આપ્યું આસન ॥૩॥ તવ નારદજી આસન બેઠા, જાણે અતી ઉચા-
ટ; રૂંચીશ ધુણાવે હોઠ રૂંચાવે, બે ભુજ દીધા લેલાટ ॥૪॥ આંખેમાં
ઝરઝરીઆં લાગ્યા, ઉતારો નાંખ્યું મુખ; કંઈપતાં તવ પુછવા લાગી

મહારાજ શું દલ કુખ. ॥૫૫॥ આ વેળા તો હરખડું જોઈએ, તેમ છતાં
શી ઉદાશી; સાચુ કહેજે સોગન મહારા, કેમ થયા નીરાશી. ॥ ૬ ॥ ના-
રદ કહે શું પુછે છે, તારી ચીંતા નથી તને; તારે માટે પેઠી ઉદાસી.
ગભરાટ થયો મને. ॥૭૫॥ ધૃપતી કહે આરે મહારાજ, દલમા ન ધરશે
કુખ શા સાડે મનમાં મુજવાવો. કહી દો મહારે મુખ. ॥૮૫॥ નારદ કહે
સ્થભે ચઢ્યો છે, તેની તું ન જાણે તાત; પુછા જો તારી દાશીયાને, કા-
ણ કરણની માત. ॥૯૫॥ નથી એના માખાપ જગમાં, કુળહીન જતીમાં
રાંશી; વળી જગતમા લાન્છન મહાદુઃ એનિ જનેતા દાશી. ॥ ૧૦ ॥ ક્ષ-
ત્રીની પુત્રી દાશીના પુત્રન, પરણે તો આહાકાર; વળી નથી રાજ્ય
વંશી, કરી લે કાંધ વીચાર. ॥ ૧૧ ॥ સહુ લોક વાતો કરવા લાગ્યું અ-
વળી મંગા વહેશે; નેવ તણાં નિર મોભે ચઢવાનાં, રાજ્યની કન્યા લે-
શે, ॥૧૨॥ એવિ વાતો ચાલી છે તારી, સાંભળી કાળજી બળીયું તેથી
તુજને કહેવા આવ્યો, ભવીશ વાકુ વળીયું. ॥૧૩॥ આ બાધ વર કાંધ
મળે નહી તો, વખ ઘોળીને મરજે, પણ આવાને કાઢજે પાછો, બીજે
મળેતો વરજે. ॥૧૪॥ એવા વચન સાંભળી બાલી ધૃપતિ મુખ વચન;
આ મહારાજ હેઠો ઉતારું, નહિ વડે દાશી તન. ॥ ૧૬ ॥ એમ કહીને
આમના કીધી, જવો દાશી તમે ચાર, જળકુન્ડ જધને શંખ વગાડી
ઝાઢેર કરો વીચાર. ॥ ૧૭ ॥ તવ ચાર દાશી શંખ લેઈ ચાલી, ઉતારવા
તે કામ; નારદ કહે જલકુંડું હું તો, ન લેશ મહારું નામ. ॥૧૮॥ એમ ક-
હી અંતરધ્યાન થયા, સૌ સભા જીએછે ખુબી; ચાર દાશી સભામાં આ-
વી, જળ કુંડાળે ઉભી. ॥૧૯॥ શંખ વગાડી નાહજ કીધી, સાંભળ રા-
જ કરણ; જોજે તું મધ્યવેદન કરતો, ઉતર પાછો ધરણ. ॥ ૨૦ ॥ રાજ-
ની કન્યા નહી વરે તુને, તારીતો જાત છે રાશી, એક તો પ્રધાન બીજી
છે લાન્છન, તારી જનેતા દાશી. ॥૨૧॥ તે માટે તને નહી વરે કન્યા,
માટે કરીશ નહી કામ; કામ કરીશ તોયે પાછો જવાનો, સાંભળે છે ત-
મામ. ॥૨૨॥ એવું કહ્યું શંખને શબ્દે સાંભળ્યું કરણે કાન; અરરર
મુજને મેહેણું દીધું કીધું મહાર અપમાન ॥ ૨૩ ॥ એમજ જાણિ થં-
ભને વળગ્યો, ધણેક કોધે ભરિયો; ભરી સભામાં લાજ લીધી, ખર-
ખર નીચે ઉતરીયો. ॥૨૪॥ દાશી શંખ વગાડીને નાડી, જતી રહી
મહેજમાંય; કરણ ઉતરી ધરણ આવ્યો મોહું ઉતરીયું ત્યાંય. ॥ ૨૫ ॥
દુરીયોધન કહે કરણ વીરા, કન્યાયે લીધી લાજ; વરવાને મેં આશા
શખીતી પણ જધશ પાછો આજ. ॥ ૨૬ ॥ કરણ કહે હવેજે
ચરચા, જોઉંને કોણે કામ કરે. કેની માયે સુંઠ ખાધી છે, મેહેણું

દેનારીને વરે ॥ ૨૬ ॥ હવે કહ અન્યા લેઉ એ કન્યા, રીસ ધણી છે મન; આભને અવની એક થશે પણ, પરણાવી દે જાઉ તને ॥ ૨૭ ॥ ધીરજ ધરજે નીશ્ચય કરજે, જાણજે કન્યા તારી; દુરિયોધન કહે સાંભળોમાં- મા, થઈ હવે મહારીને મારી ॥ ૨૮ ॥ માંમે કહ્યું કે કરણ બોલ્યો, તેમાં ન રાખીશ બેમાદુરીયોધન કહે કોક કામ કરશે, ત્યારે કરીશું કેમ ॥ ૨૯ ॥ કરણ કહે કોક ચઢીને, કામ કરે ભલી પેર; એટલે તેને ઉતરતામાં, એક બાણે મારે ઠેર ॥ ૩૦ ॥ કન્યા કોઈને વરવા ન દેવું, તુજને શી ચીં- તા પેઠી; છત્રપતી કહે સંદેહ ટળીયો, હવે મારે ઘેર બેઠી ॥ ૩૧ ॥ પછી સૌ સભા બેશી રહીને, ઉભુ થતુ નથી કોય; ક્ષપત રાજ ધણો ગભરા- યો; હવે વલે શી હોય ॥ ૩૨ ॥ કામ થતાં કન્યાને કહેર કીધો, કોધે ભ- રાયો કરણ, વીવેક વીવા નથી થવાનો, થાશે કન્યાનું હરણ ॥ ૩૩ ॥ તે જોવું પડશે માલ્યરી આંખે, તેથી ભલુ મહારે મરવું; ઘેર જઈને વીખજ પીવું, માહારે જીવી શું કરવું ॥ ૩૪ ॥ વળી જાણ્યું કે કોઈ ઉઠે છે, જો વા લાગ્યો ચોપાસ પણ સભામાંથી કોઈ ન ઉઠ્યું, પુરણ પડીયો ત્રાસ; ॥ ૩૫ ॥ ક્ષપતે કહ્યું દ્રોણીકજીને, જઈ આવું જરા ઘેર; એમ કહીને ત્યાં થી નીકળીયો, ધારી મરણની પેર ॥ ૩૬ ॥ વળણું મરવું ધાર્યું મન થકી સાંભળજે તું રાય; વ્યાસ વલ્લભ કથા કહે, સભામાં શું થાય.

કાવું ૨૦ રાગ સાખીની ચાલ.

દેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છાવેધન મહિમાય ॥ ૧ ॥ સ્વયંવરમાં વાતો ચાલી; કોણ ઉઠ્યું કામ કરવા; તેથી ક્ષપત ધણો ગભરાયો, ઘેર ગયો એ મરવા ॥ ૨ ॥ અરેરે આપઘાત એ કરશે, રહી રૂપાળી ક્ષત્રાણી; બીચારાયે ખરચ કયે તે સર્વ થયો ધુળધાણી ॥ ૩ ॥ એવામાં બળભદ્રજી બોલ્યા, સાંભળો શા- મશરીર; ક્ષપતનું ધાયું ધુળ મળીયું, એરે માહારા વીર ॥ ૪ ॥ માટે મુ- જને દયા આવેછે, કહોતો ઉભો થાવું; મચ્છવેધન કરવાને માટે, સભા માં પાટીયે જવું ॥ ૫ ॥ તવ પ્રભુએ એમ વિચાર્યું, તરછટ કથલે ધાટ; જેટલા ચડયા તેટલા પડયા, પાંચ પાંડવને માટે ॥ ૬ ॥ વળી પાછા બો- હોટાભાઈ ઉઠે, એમ જાણી બોલ્યા મન; જુનું ન્હાનેને તમે મોહોટા, કેમ ન રાખો શર્ન ॥ ૭ ॥ ઘડપણમાં શું ગતી ગઈ તે, થઈ વરવા મચ્છાય; એ વાં પ્રભુનાં વચન સુણી, બળદેવજી શરમાય ॥ ૮ ॥ હજધારી કહે એરે

વીરા, નથી કન્યાપર પ્રેમ ધરપાનનું થાય છે ધ્રુવધાણી, કયા આરે છે એમ. ૧૬૧ ॥ આ વેળા કુન્તા ક્રોધનો. હોય કોઈ કંઠ્યાર. તે તે સવા-
મણ સોનાની મચ્છા, ટક ન આટલી વાર. ૧૧૦ ॥ કંઠ્ય કહે કુન્તા કુ-
વરનું, કષ્ટ તમે શું કાપો, પાંચમાનો એક દેખાડુ નો, તેને તમે શું આ-
પો. ૧૧૧ ॥ બળદેવ કહે બતાવો બંધુ, બરોઝરે ઓળખી લેવું, તો
તો આજ લગીનું સુકીત, તેને અરપી દેવું ॥ ૧૨ ॥ વિકૃત કહે વચન
આપો બળદેવ વચને ચડીયા; અંતરયામી વચન લેધને ખડખડ હસી
પડીયા ॥ ૧૩ ॥ પાંડવ શાનો વચન શાનું, મશકરી કરશે કોય; ત્રણ
ત્રણ વરશે એમને થયાં. પાંડવ તે ક્યાંથી હોય. ૧૧૪ ॥ તવ બળદેવને
ક્રોધ વાળો. કેમ હસી કાઢે તું તો; મારી મશકરી તેં કરી શું તારા
જેવો હું તો ॥ ૧૫ ॥ તવ પ્રભુ કાંઈ બોલ્યા નહીને, ઉડી ગયા તે વા-
ર, રાજ્ય સભામાં સંચરિયાએ, પોને બુઝાધાર. ૧૧૬ ॥ બીજમ વિદુર
ને દ્રોણ બેઠા, ચોથા કીરપાચાર, હસ્તે મોઢે આવીયા ત્યાં પોતે દેવ
મોરાર. ૧૧૭ ॥ તવ બોલાવ્યા બીજમ પીતાયે, પધારો પુર્ણ પુરાણી
બુઝો બીચારા ધરપતકેરું ખરચ્યુ થયું ધ્રુવધાણી. ૧૧૮ ॥ દુડીયાધન
પડયો ચઢીને બોલ્યું અમારું નામ, અત્યારે અમારા પાંડવ હોય તો,
તરત કયું હોય કામ ૧૧૯ ॥ અગરો હોઁ હીરા હડનાયા, ત્યાં શો અ-
મારો ઉપાય, એટલે સત્ય પુરૂષોના પ્રત્યે બોલ્યા ચાલવ રાય ॥ ૧૨૦ ॥
પાંડવના તમે વખાણ કીધાં, શું તેમનું કંઈ કાપો; પાંચમાનો કહી
એક બતાવું, તેને તમે શું આપો ૧૨૧ ॥ તવ ચારે સનિયા એમ બો-
લ્યા. બતાવો ઓળખી લેયે; અમારા સુકીત આજ સુમિતાં, તેને અ-
રપી દેયે ૧૨૨ ॥ વનમાર્ગી કહે વચન આપો, તવ દીધાં વચન; એ-
ટલે ખડખડ હસી પડ્યા, પોતે બુઝાવન. ૧૨૩ ॥ બીજમ પીતા કહે
કેમ હસીડો હમણું આવ્યું શેમાંથી; પ્રભુ કહે તમે વચન દીધા, પાંડવ
તે હોય ક્યાંથી. ૧૨૪ ॥ બીજમ પીતા કહે સાબાશ તમને, ઓરે દેવા-
ધી દેવ; ત્રણ થયા પણ મશકરીની, ન મઠ તમારી દેવ. ૧૨૫ ॥ મોર્ચી
કહે મમત ધડી, કહી પ્રભુ સંચરીયા; જઈ પોતાને આસન બેઠા,
વચન પોતે વનીયા. ૧૨૬ ॥ ભક્તને માટે બુદ્ધરજને, ધણીક ચીંતાય;
આમગથી પેરવી કરી મુકી, ભક્તને વશ જમરય. ૧૨૭ ॥ એવે ધર-
પત ઘેર મથોને. સંચર્યો તતમે માળ; નિગનો પ્યાલો ઘોળીને ભરી-
યો, વ્યાસજી ઉપર કાળ ૧૨૮ ॥ ચોમારે આંસુ ચક્ષુમાં ચાલે, કરે અત્ય
પરીતાપ; વેદમ વ્યાસજી હોતે મઠ તે, તમારે માથે પાપ. ૧૨૯ ॥ એ
મ કહીને પ્યાલો પોતે, મોઢે માંડયો જે વાર; વેદમ વ્યાસજી આવને

ઉભા, પાડયો પ્યાલો તે વારે ॥ ૩૦ ॥ તમારો મારી ઢાળી નાંખી, મુખ
વધા વચન; શા શાં આપવાત કરે છે, ઓરે મુરખ જન ॥ ૩૧ ॥
ઢંપત કહે ઓરે મહારાજ, તમે તો શત્રુ માહારા, જગતમાં વગોણું
કરાવ્યું, બતાવ્યા ઉપાય સારા ॥ ૩૨ ॥ કહેણી કરાવી વિશ્વમાં માથે,
પદસામાં મુકી પુણી, એક રૂપાળી દીકરી સાડે શાને ચઢાવ્યા શુણી.
॥ ૩૩ ॥ એણું લાંછન માથે આવ્યું, હવે જીવી શું કરું; તમારા કહેવા
પ્રમાણે કર્યું તે, વિષ ઘોળીને મરું ॥ ૩૪ ॥ તમેએ માઠી મતી મને
દીધી, કામ કોથી નવ થયું, પાંચ પડયા ને છઠો ઉતરીયો, માંછલું
અદ્ધર રહ્યું ॥ ૩૫ ॥ વળતી વેદમ વ્યાસજી બાલ્યા શું ગભરાયો છેક;
તારી પુત્રીના લાયક નહોતો, એમાંનો વર એક ॥ ૩૬ ॥ ઢંપત કહે પુ-
ત્રીના લાયક કેમ જણાતો નથી; વ્યાસ કહે આવ્યો છે સભામાં; કામ
ઉપર નહીં મતી ॥ ૩૭ ॥ કન્યાની એને નથી ઇચ્છા, નહીં જસ લેવા
નો પ્રેમ; દુપત કહે પ્રેમ વીનાને, ઉઘડું કરી કેમ ॥ ૩૮ ॥ વ્યાસજી
કહે જા તું સભામાં, ગોરને લે પરવરજે; રાજ રૂશી જાદવ લોકો, ત્રણે
સભામાં ફરજે ॥ ૩૯ ॥ હાથ બેડીને સ્તુતી કરજે, ધરજે પુરણ પ્રેમ;
ઉઘાડે છોગે કહેજે સભામાં, જેમ તને કહું તેમ ॥ ૪૦ ॥ કહીએ રૂપ
રંગનું કામ નથી, ક્ષત્રી બેઠાએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહેતો બ્રહ્મ-
હત્યાનું પાપ ॥ ૪૧ ॥ એટલે ઉઠશે પાપના ભયથી, ચાલશે એની હામ;
તેનામાં રૂપ રંગ નહીં હોયે, પણ તે કરશે કામ ॥ ૪૨ ॥ ઢંપત કહે વાર
મહારાજ, પાણું છું તમારી વાણ; તેમ છતાં કામ નહીં બનેતો, કાઠીશ
માહારો પ્રાણ ॥ ૪૩ ॥ એમ કહીને રાજ ઉઠ્યો, વ્યાસજી થયા વીદાય;
ઢંપત રાજ ઓંસુ લુછીને, ચાલી આવ્યો સભામાય ॥ ૪૪ ॥ દ્રોણીકને
કહ્યું ઓરે મહારાજ, ચાલો તમે મુજ સાથ; એમ કહી સાથે લાઇ ગયો,
જાદવમાં બેડયા હાથ ॥ ૪૫ ॥ વળણું પ્રથમ ગયો જાદવ મહી, છે દ્રો-
ણીક ગોર સાથ, વ્યાસ વલ્લભ કહે કરગરે; સહુને બેડી હાથ.

કડવું ૨૧ રાગ બુલણાની ચાલ.

અરે કોઈ ઉઠો ઉઠો રાય, મચ્છા વીંધી વરો કન્યાય; અરે મછ
વીંધી વરો કન્યાય; હું તો કહું છું લાગી પાય. રેક. જાદવ સભામાં ઢં-
પત કહે છે, કોઈ કરો માહાર કામ; નહીં તો મહારી મરકરી થાશે, મરો
ક્ષત્રીનું નામ, અરે કોઈ ઉઠો. ॥ ૧ ॥ રૂપ રંગનું કામ નથી ને, ક્ષત્રી બે-
ઠાએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહે તેને, બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ. અરે. ॥ ૨ ॥

સર્વ જાદવ તવ પડયા વીચારમાં, ધૃપત દેછે પહોણુ, જાત છુપાવીને બે
ઠેલો, છે આપણામાં કોણુ અરે ॥૩॥ જહુ કુળમાંથી કોઈ ન ઉઠ્યું; રાજ
ધણો ગણરાયો; આકંદ કરતો આંસુ ભરતો, રાજ્ય સભામાં જયઅરે.
॥૪॥ તવ દુરિયોધને મામાને તેડયો, જુઓ ગોરને લાગ્યો; ધર જઈવી-
ચારી માહારો, વીવા કરવા આવ્યો. અરે ॥ ૫ ॥ તવ ધૃપત કહે રૂપ
નવ જોઈએ, ક્ષત્રી જોઈએ આપ; જાણીજોઈને બેશીરહેતેને, બ્રહ્મહત્યા
નું પાપ અરે ॥ ૬ ॥ દુરિયોધન કહે જુઓ માંમા, મુરખો દેછે પાપ;
જાત છુપાવીને બેઠેલો ક્રીયો છે એના આપ. અરે ॥ ૭ ॥ મામા કહે છે
ફાંફાં મારે, મનમાં નીશ્યે મને, છેવટ એને આવડું પડશે, કન્યા લેઈ
તુજ કને અરે ॥ ૮ ॥ રાજ્ય સભામાંથી કોઈ ન ઉઠ્યું; ધૃપત અતી
અકળાય; આકંદ કરતો ને કરમરતો, બ્રહ્મ સભામાં જય અરે ॥ ૯ ॥
ત્યાં લાગ્યો કરવાને કરમરવા, સહુ સભા જોઈ રહે છે; હાથ જોડીને નમ્ર
તાં પુર્વક; કેવું સભાને કેહે છે. અરે ॥ ૧૦ ॥ રૂપરંગનું કામ નથી
મહારે; ક્ષત્રી જોઈએ આપ, જાણી જોઈ જાત છુપાવિ ન ઉઠે, તેને બ્રહ્મ
હત્યાનું પાપ. અરે ॥ ૧૧ ॥ તવ ધરમ કહે અરજીન વીરા વિચાર કરો
હલ સાથે; જાત છુપાવી આપણે બેઠા, પાપ આપણે માથે, અરે ॥ ૧૨ ॥
ભીમ કહે સાચું છે વીરા; કહોતો દધવત હાથું; નહી ચડવુ પડવુ કે
કરવું; થંભ ઉપાડી નાંખુ. અરે ॥ ૧૩ ॥ ધર્મ કહે તમે બેઠા બેઠા, ગુણ
ગોવિંદના આવો; અરજીન વીરા કુળના હીરા, ઉઠો ઉભા થાવો. અરે
॥ ૧૪ ॥ ભીમ કહે ભલે અરજીન ઉઠે; હું બહુ રાજ થાવું કામ કરીને
નાંખજો પડતું; તમને ઝીલવા આવું. અરે ॥ ૧૫ ॥ અરજીન કહે તમે
બેશી રહોતો, ઉઠુ મહારા વીર; ભીમસેન ભાઈ ચીંતા તમારો, રહેશે
મહારે શરીર. અરે ॥ ૧૬ ॥ વળણુ ॥ તવ ભીમ કહે ચીંતા તબે ઓરે
મહારા વીર; વલ્લભ વહે વાયુ તને, દીધી ધારણુ ધીર.

કડવું ૨૨ રાગ સાંખિની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારીતુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ ધરમરાયની આગનાલીધી, ઉઠ્યો
ધકનો તન; મોઢે ને માથે કેશ ઉગેલા, જોઈ રહ્યાં જનારા, તંગીયો
કુરતુ અંગ પહેરેલું; ફાળીયું બાંધેલું શીશ; મારગ જોઈને સભામાં
પેઠા, જપતો શ્રી જુગદીશ ॥ ૩ ॥ ધૃપતરાજ લાગ્યો નીરખવા, અ-

કેળું ઊભુ થાય; પ્રજા સભામાં આગળ આવી, ધરમને લાગ્યો પાય ૪૥
 ઓ મહારાજ આગ્ના આપો; સ્થળે ચઢું હું આપ, મચ્છવેધનું કામ કરે
 તમારે પુન્ય પ્રતાપ ॥૫૥॥ તર ધરમરૂં મહારા જન્યા, આણે તો આ-
 બરૂ લીધી; વિચારથી આગ્ના માગે, કેવી ફેરથી કીધી ॥ ૬ ॥ વિ-
 ચારથી મહુ વરમય પ. મ્યા. આ તે શું કેહેવાય; મચ્છવેધ કરવાની આ-
 ગ્ના માગે, સાચું કે ભૂઠું કળાય ॥૭૥॥ એવે અંતરયામી ઊડીને, આગ્ના
 પ્રજા સભાય; એટલે એમને પુછવા આલ્યો, સામે ધરપતરાય ॥૮૥॥ ઓમા
 હારાજ આ કેણુ ઉઠ્યું દિસે છે કુપાત્ર; પ્રભુ કહે કુપાત્ર એ ન્હોએ,
 બણુજે તો જમાત્ર ॥૯૥॥ ધરપતને તવ માઠું લાગ્યું, મહારાજ ઓઝો
 વીચારી; ન કહેવાનું વચન કહોછો, ઘેહેલા થયા ગીરધારી ॥૧૦૥॥ ડા-
 હાપણ તમારું હવે મેં બણ્યું, કટુ વાણી થઇ કેવી; પ્રભુ કહે તે ખોટું
 પડે તો. કરીશ માહારો બનેવી ॥૧૧૥॥ તર ધરપત વિચારમાં પડીયો,
 આ શું બોલે અવીનાશ પછી બેઉ આંગળીએ વળગી, મયા ધરમની
 પાસ ॥૧૨૥॥ આવી ધરમને કહેવા લાગ્યા, કૃષ્ણે કર્યું ચરીત્ર, ઓ
 મહારાજ આગ્ના માગે. શુ એ તમારો મીત્ર. ॥ ૧૩ ॥ એટલે ધરમને
 જવાળા ઉઠી, વિકટ નિચાર ધાર્યો મોહન સરખા મરકરી કરે, મુને
 લજની માર્યો ॥૧૪૥॥ ધરમરૂં કહે કૃષ્ણ પ્રભુજી, હું આજખું નહી
 એને પ્રભુ કહે આજખો નહીતો આવી નમ્યા છે શેને ॥ ૧૫ ॥ એક
 સાલળી અતી અકળાયા, રિસ હળાહળ લાગે, ગોવિંદ કહેન મહારાશી,
 શું તમ પાસે માગે ॥૧૬૥॥ ધરમરૂં કહે કેડવો કાપડી, દીવસે એનો ર
 ક્યો; આગ્ના માગે છે મહારી પાસે મચ્છવેધ કરવા ઉઠ્યો ॥૧૭૥॥ પ્રભુ
 કહે ત્યારે આગ્ના આપો, થવાનું હશે તે થાશે; થ'લે ચઢશે મેહેનતપ-
 ડશે તેમાં તમારું શું જશે ॥૧૮૥॥ ધરમ કહે કેમ એક બોલો, આગ્ના
 કેમ અપાય; એનાથી કામ બને નહીતો, વચન મીથ્યા જય ॥ ૧૯ ॥
 પ્રભુ કહે કાંઈ નહી જય મીથ્યા, શું કરવા મત તાલો; ધરમરૂં કહે હું
 આજખું છું તમે તે વાત ન જાણો ॥૨૦૥॥ મહારા મઠ પાસે રહેનારું, ગા
 વિંદ ગુણ માતુ તું; અન્ન તણા ઉધારા નીત્યે કોઠાં બીલાં ખાતુતું ॥૨૧૥॥
 તેને રૂપાળી કન્યા દેખી ચડવાનું થયુ મન; એવાને આગ્ના શું અપાવો
 આરે ભુગજવન ॥૨૨૥॥ પ્રભુ કહે ગમે તેમ હશે, તે ન કરો વિચા-
 ર; તમે તમારે આગ્ના આપો, શીદ કરો છો વાર ॥ ૨૩ ॥ એટલે રીશ
 બેર્યા બોલ્યા રૂંશી, સંકટ તાર જાગે; પ્રભુને ને માહારવચને, જ
 કામ ઘુજથી થાજે ॥૨૪૥॥ પ્રભુએ આગ્ના અપાવી માટ, તે ફળ ટુને

મળજે; શીશ નમાવી અરજીન બોલ્યો, વચન તમારૂં ફળજે ॥ ૨૫ ॥
 એમ કહી નીચી દ્રષ્ટીએ, ચાલ્યો સતી સુત મુખે; સકળ સમા જોઈ
 રહી છે, જઈ જળકુન્ડે ઉભો ॥૨૫॥ પછી પ્રભુએ કહ્યું ધરપદને, એની
 કને તું રહેજે; હું મહારા આસન પર જાવું, જે જોઈએ તે દેજે ॥૨૬॥
 એમ કહી આમન બોલ્યા, છત્રપતી આચરે, જુઓ માંમા દ્વારીકાં
 વાળો કાળો દોડાદોડ કરે ॥૨૮॥ મામો કહે છે ફાંફાં મારે, છોને મરે
 સહુ મથી; રૂપાળી તુને પરણાવ્યા વીના, છુટકો થવાનો નથી ॥૨૯॥
 એવે અરજીન ઉભો રહ્યો છે, દલમાં નથી કાંઈ દુખ; દુર્યોધનવાકેવ-
 ણી વળી, જુએ એનું મુખ ॥૩૦॥ નેત્ર નાશાકા ચહેરા જોઈને, મામાને
 કહ્યું આ કેવો; મુજને તો આમાશ પડે છે, જાણે અરજીન જેવો ॥૩૧॥
 મામો કહે અરજીન હશે તો, થાશે કાળો કહેર, હીમ મમે ત્યાં સંતા-
 ચો હશે, જવા ન પામીયે ઘેર ॥ ૩૨ ॥ દુર્યોધન કહે તમે તપાસો,
 આકે અરજીન કોય; માંમે જોઈ વીચારી કહ્યું, આતો અરજીન ન્હોય.
 ત્રણ ત્રણ વર્ષનાં ઠાણાં ઠાણાં; નથી વાર થઈ થોડી, હોય તો જરાયે
 ન રહે છાના, થઈ ગયા રાખોડી ॥૩૪॥ દુર્યોધન કહે સાચુ માંમા,
 હવે ટપ્યો મહારો ઝેમ; મુએલા કયાંથી હાઈ આવે. કાં અરજીન કાં
 ભેમ ॥૩૫॥ મનથી પરણું મનથી રાંડે, મુરખ કરે મનમુખા, એવે અ-
 રજીનની સામા, ધરપત દરોણીક ઉભા ॥૩૬॥ ધરપત કહે ઉભા થનારા,
 સ્વારથ આજ અમારો; જે જોઈએ તે સામગ્રી માગો, શું જોઈએતમારે
 ॥ ૩૭ ॥ અરજીન કહે ધરપત રાજ, કષ્ટ અમારૂં કાપો; બાણ ધનુશ
 ને બાણનો ભાથો; એટલું અમને આપો ॥૩૮॥ તવ ધરપતે આજ્ઞાક્રીધી,
 શેવકને તેવાર; દાસોએ લાવીને આમળ મુક્યા, ઠસ વીસ ત્રીસ
 હથીઆર ॥૩૯॥ અરજીન આયુધ જોઈને બોલ્યો, માપ મહારૂં તમે મા-
 પો, આ હથીઆર કામના નહીં એકે, કરણના આયુધ આપો ॥ ૪૦ ॥
 તવ ધરપત ગયો કરણ કન, ઉઠ્યો આ કામ કરનાર; તેતો મહારીકને
 માગે, તમારાં હથીઆર ॥૪૧॥ માટે કીરપા કરીને આપો, કામ હું રં-
 કતું થાય, કરણ બોલ્યો દુર્યોધન કહે તો, આયુધ એ અપાય ॥૪૨॥
 ધરપત દુર્યોધન કને આવ્યો, માહરૂં કષ્ટ કપવો, તમારા કરણરાય
 કનેથી, ધનુષ બાણ અપાવો ॥૪૩॥ તવ દુર્યોધન જાણને બોલ્યો,
 આઘો જ દુરમતી; કોણ કુમતી ઉભો કર્યો છે, આયુધ મળવાનાનથી
 ॥૪૪॥ તવ ધરપતરાય એ ગગો ઉભો, ગભરાયું ધણું મન; એટલે આ
 સનથી ઉઠી આવ્યો, પોતે જુગલવન ॥૪૫॥ ધરપતને કહ્યું કેમ મમ-
 રાયો, કેમ વીખીત થઈ બુધ; ધરપત કહે ઉભા થનારે, કરણના મા-

ય્યાં આયુધ ॥૪૬॥ દુરીયોધને ના પાડી; હવે શો ઉપાય; પ્રભુ કહે હ-
 થીયાર અપાવું, કેહેજે હાયે હાય ॥૪૭॥ એમ કહી મયા પાપીતી પા-
 સે, ઓચર્યા હરજી એમ; છત્રપતી એ આયુધ માગે, આપતા નથી કે-
 મ ॥૪૮॥ આયુધ આપવા કબુલ કરે, રાયને પેચમાં લાવી, કામ ન
 થાય તો કન્યા દે તમને, એવું દ્યોને લેખાવી ॥૪૯॥ પછી દો આયુ-
 ધ ઉઠનારને, શું જંગલી થંભ ચડશે; ટાંટીયા એના અમળાઈ જાય
 છે, થરથરી હેઠો પડશે ॥૫૦॥ એટલે કન્યા તમોને દેશે, પેહેરામણી
 પુરપાટ; કહેતા હોતો ઉપર રહિને, ઘડાવું તમારો ઘાટ ॥૫૧॥ દુરીયો
 ધન કહે વાવા મહારાજ, ધરૂપતને ચડાવો; લખાવરાવી કબજે નાંખો,
 મહારો ઘાટ ઘડાવો ॥૫૨॥ તવ પ્રભુએ રાયને તેડયો, બોલ્યા મુખ વ-
 ચન; જે દસ્તાવેજ કરી આપે તો, આયુધ દે રાજન ॥૫૩॥ ઉભો થ-
 નારો થંભે ચઢીને, કરે મન્મથવેદ કામ; તો તો તે કન્યાને વરે, ખુશી
 છ તમામ ॥૫૪॥ પણ એનાથી થાય નહીં તો, કન્યા તુ રાયને આપે;
 ઉભા થનારાનાં નાકને કાન તે, છત્રપતી હાંધ કાપે ॥ ૫૫ ॥ એવું લ-
 ખો તાળાના પતરે, તો આપે હથીઆર; એમ કહીને સાન કીધી; લખ-
 વા ભુગદાધાર ॥૫૬॥ તવ ધરૂપતે લેખ લખીઓ, તાંખાને પતરે સાર;
 માંમાએ કહ્યું દુરિયોધનને, નથી કામ થનાર ॥ ૫૭ ॥ ઉભા થનાસ-
 ના ચરણ ખેડે જાય છે ફરિ ફર, કન્યા તારા કરમની છે, ઠીક લીધી
 લેખ કરી ॥ ૫૮ ॥ દુરિયોધન કહે પત્ર દ્યો આ, વિવા સામગ્રી કરો;
 ઉઠનારાતું નાક કાપવા, ઘશી મુકજે છરો ॥ ૫૯ ॥ માંમા હું એવું
 જાણુતો તો, કૃષ્ણ છે આપણા દ્રોહી; પણ એમણે આપણું ભલું કીધું,
 ગુણ ન ભુલવો કાંઈ ॥૬૦॥ સાબાશ પ્રભુ શાબાશ પ્રભુ; તરિદ લીધી
 મુજ માટે; પ્રભુ કહે ઉપર રહિને, કરીશ તમારો ઘાટ ॥૬૧॥ તવ દુ-
 રીઓધન રાજ થયો, સમજ્યો ન અવળી વાણ; કરજી કને માગીને
 આપ્યાં, ધનુશ ભાથો બાણ ॥૬૨॥ જઈ ધરૂપતે અરજીનજીને આપ્યાં,
 ઉલટ અંગેવાધે, કુન્તી સુતે આયુધ લઈને, ભેરવ્યાં, ડાહી ખાંધો ॥૬૩॥
 પ્રભુ જઈ સીંહાસન ખેડા, કામ કયું ધરી પ્રેમ, એટલામાં દુરીઓધનને
 તો, પડ્યો પેટમાં વહેમ ॥૬૪॥ અરજીને જ્યારે વડ વીંધ્યા તો, તે વારથ
 યું તું આમ; કરણનાં હથીઆર લઈને, અર્જુને કયું તું કામ ॥૬૫॥
 મારે મામા અરજીન હોએ, મુને પડેછે વહેમ; માંમા કહે અરજીન હોય
 તો લીમ ઢાંક્યો રહે કેમ ॥ ૬૬ ॥ એવી રીતે મને વાળીને ખેડા,
 સાંભળને રાજન; પછી અરજીન જળ કુંડાળે, કરે પ્રભુનું સ્તવન ॥

૥૬૭૥ વળણુ સ્તવન કરે પ્રભુ તણું, બેડીને બે હાથ; વ્યાસ વલ્લભ એમ એચરે; જપતો દીનાનાથ.

કડવું ૨૩ બાવલિયાને ઢેખી રે એ રાગ.

રણછેડો રણછોડારે રે રે હો, તેમાં શોભા તમ તણીરે. ૥૮૬૥ બેહ્યા બેહ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ સાંભળ જનમેજે રાજન, અરજુનજીએ કરવા માંડયું છે સ્તવન. રણ. ૥૧૥ પ્રભુ મારે માંથે પાપનું રણ ચઢીયું બ્રહ્મહત્યાના ભયથી અત્યારે ઉઠવું પડીયું, કેને કાળે કરેલું કામ રખડીઉં રણ. ૥૨૥ પ્રભુ નથી ઉઠયો કન્યાનું રૂપ બેઠ, નથી ઉઠયો વીશયબળમાં મોહી, પ્રભુ નહી રાખે લજ્યા તુવણ કોઈ. રણ. ૥૩૥ કુબુધીના કંઈવે કપટ કીધાં, નાક કાન કાપવા માહારાં લખી લીધાં, ધૂપતરાયે લખીને પત્ર સાંપી દીધાં. રણ. ૥૪૥ નાક કાન બળવી લેજે ગીરધારી, નહીં તો થાશે વિશ્વમાં ફેળેતી અમારી, તે ફેળેતી બણીશ પ્રભુ હું તમારી રણ. ૥૫૥ મળે જસ તેના ભોક્તા તમે મોરારી; ઉભો થયો પાપનો વીવેક વીચારી, સધળે શોભા રાખીને લીધા છે ઉમારી. રણ. ૥૬૥ વડવેધનમાં ગુરૂની લજ્યા રખાવી, વિશ મોદીકથી ત્રોકોદર લીધો બચાવી, લાખાગ્રના અગ્નીથી દીધા છોડાવી. રણ. ૥૭૥ હેડંબાસુર ચોરી કરી ગયો જે વારે, લીમને સામરથ આપ્યું સામળીઆ તે વારે, ધાતાધાયા નથી તમે તો કેવારે. રણ. ૥૮૥ કબીરાને ત્યાંથી છોડાવ્યા શ્રી શામે રાખી લજ્યા ઊભાર્યાં સકળ મુકામે, તેવી માહારી લજ્યા રાખવાનીઆ ઠામે. રણ. ૥૯૥ નથી થંભે ચઢવાનું સામ્રથ માહારું, માહારે માથે સાચો ધણી હું તને ધારું, મારે મુને દેજે સામળીયા સામ્રથ તારું. રણ. ૥૧૦૥ વળણુ. સામ્રથ દેજે તમતણું, યશ લેવો તમ હાથ; વ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, રીંજ્યા દીનાનાથ.

કડવું ૨૪ રાગ આશાવરીનિ છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બેહ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ૥૧૥ અરજુને એમ સ્તુતિ કીધી, સમયાં અસરણુ સરણુ; પછી સકળ સભા બેઠેલી, તેમને લાગ્યો ચરણ. ૥૨૥ વીગ્રાને નમીઓ ગુરૂને નમીઓ, કોઈ ન ચેતે એમ; પછી નમ્યો નારાયણને, પુરણુ ધરીને પ્રેમ ૥૩૥ કન્યાના સામી દ્રષ્ટી ન કીધી, મન

થી પ્રાર્થના કરતો, સર્વની પ્રાર્થના કરીને, જળકુન્ડે પરવરતો ॥૪॥ સ-
ભામાં ડાહ્યા ડાહ્યા હતા તે; કરવા લાગ્યા વીચાર, નોહો નોહો કોઇ નીચ
જાતી, છે ઉંચનો કુંવાર ॥૫॥ ઉંચ વીના બીજે નવ નમે, ઝમે તેવો હો
ય; નીચે કામ એનાથી થવાનું, એમ વટે સહુ કોય ॥૬॥ ઉંટ ઉંચુ
તાડ ઉંચો, પણ નીચ તેથી ના નમે, સાળીનું વ્રક્ષ નમે નીચું; તે સ-
રવેને ઝમે ॥૭॥ એવી સભામાં ચરચા ચાલી, બોલે ફાવે તેમ અપ્પી;
અરબુન સામી માંડી રહી છે, સતી રૂપની દ્રષ્ટી ॥૮॥ એટલે એનીદા-
શી બોલી, અમેને પડીયો વેમ, ગાલા ચુંથા પેહેરેલો પ્રાણી, તે સામુ
બુચો કેમ ॥૯॥ કત્રીના સુત રૂપને રંગે, તેના સામુ નવ બેયું; જંગલ-
નોએ જંગલી ઉઠ્યો, તે પર શું મન મોહ્યું ॥૧૦॥ કેવારના તેને બેયા
કરોહો, પુછવા કાઢું યત્ન; સતી કહે મુરખ દાશી, એ છે ઢાંકેલું
રત્ન ॥૧૧॥ નહીં અહંકારી નહીં અભીમાની, નમ્રતા એની જણાતી;
નીચનું ફરજન બહુશી નહીં, છે કોઇ ઉત્તમ જાતી ॥૧૨॥ એટલે એની
દાશીયો તે, વીચારમાં પડી સાર, બેઠાએ બે હવે શું બને છે, વીશેરા
નથી વાર ॥૧૩॥ એવે સમે દુષ્ટ બુદ્ધી, બોલ્યો દુરીયાધન; મામા
ઉઠનારો કોણ હશે, વીચાર કરો મન ॥૧૪॥ મામો કહે કોઇ જંગલી
છે રેહેનારો બધાર વન; રૂપાળી કન્યા દેખીને, ચઢવાનું થયું મન.
॥૧૫॥ ચરણ અમળાઇ જાય છે એના, એતે શું સ્થંભે ચઢશે;
પાંચ પચાસ ડગલાં ચઢતામાં, પાણીમાં આવી પડશે. ॥૧૬॥ કરણ
કેરા આયુધ માગ્યાં, જણીને મોહોટાનું નામ, માટે જરાએ મભરાતો
નહી, થવાનું તાર કામ. ॥૧૭॥ દુરીયાધન કહે ધીરજ વળી, ચીંતા
હતી બહુ પેર; પણ હવે એ રૂપાળી કન્યા, આવી ચુકી મુજ ઘેર ॥૧૮॥
મામો કહે એક વીચાર લેતું, બતાવું તુજને આંટી, થંભે ચઢીને કામ
કરવું, બહુ સ્થળ મ્હોતની ઘાંટી ॥૧૯॥ કદાપી કોઇ હોયે બળવતો, થંભે
ચઢતાં શું ચડે; પણ ત્રાજવા નીચાં ને આઘાં, તેનાં ઉતરતાં પડે ॥૨૦॥
બીલથી ત્રાજવાની ડાંડિએ, પોચી શકે નહિ હાથ; પડતું મુકાને ડાંડી
ગ્રહે તો, થાય અતી ઊતપાત ॥૨૧॥ એટલે લાગે તેથી વાગે, ત્રાજવાં
ઓમી જાય; એક તરફની સાંકળ ઝાલે, તો બીજું ઉંચુ થાય. ॥૨૨॥ ચ-
રણ મુકવો તેથી ન ફાવે; આવે લથડી ધરણ; થાંભલે થોડો પાછો આવી,
બે મુકવા જાય ચરણ. ॥૨૩॥ પ્રથમ એક પગ મુકવો પડે, એકજ ત્રા-
જવા માંય; એટલે પગના હેલકારાથી, ત્રાજવાં ખરી જાય. ॥૨૪॥ કોઇ
ઢાંતે નથી ત્રાજવામાં, ઉતરવા ઉપાય; કદાપી ત્રાજવામાં પડે, તો પણ

કામ ન થાય. ॥૨૫॥ શી રીતે ધનુષ ચઃ વે. કેમ આવે નવેડા, વાંકુ વા-
ળના ધનુષ કેરો, કે જગે મુકે છે. ॥૨૬॥ એક તરફ મુઠ્ઠી બળ કરે તો
તે નીચું ભય; બીજું ત્રાજુ ઉંચું ચડે, ચન્ન પહોળા થાય. ॥ ૨૭ ॥
લથડીને પડે પાણું માં પુરણ થઈ રહે હુંશ; તે કરતાં કઠી એમ માને
ચઢાવી શકે ધનુષ. ॥૨૮॥ પણ ત્યાંથી મધ્ય છ માઉ ઉંચું, તાકડું જળ
નિભાય. લેાચનને પૂછ વીંધણું તે જળમાં કેમ દેખાય. ॥૨૯॥ એક બા-
ણે ત્રણ કામ કરવાં, તે કઠી કાળ ન થાય; એવી આંટી ધાંટી ધણી છે
ચાલે નહીં ઉપાય. ॥૩૦॥ દુરીયોધનનું મન વળાવી, જઈ બેઠો આસન;
એવે અરજુન પ્રત્યે બોલ્યો, ધૃપતરાય વચન. ॥૩૧॥ ઉભા થનારા થ-
બે જનારા, ચઢવાને થાઓ સ્વચ્છ; વસ્ત્ર તમારાં નીચે ઉતારો, લ્યોભી-
હાવી દો કચ્છે ॥૩૨॥ એક સાંભળી અરજુન બોલ્યો, ઉતરાવવાં વસ્ત્ર
આ કામ; તેવી તમારે જરૂરશી છે, કામ કર્યાંથી કામ. ॥ ૩૩ ॥ એમ ક-
હીને પાટીયે ગયો, સમરે સુંદીરશામ; સકળ સભા જોઈ રહી છે થંભને
કીધા પ્રણામ. ॥૩૪॥ તંગીયો મ્હોતો કુરતુ મોહોટું, માંથે ફાળીયું એક;
તે ભેર ચાલ્યો પ્રભુ સમરતો, ઇશ્વર સાથે નેક. ॥૩૫॥ પછી સ્થંભને બાથ
ભીડાવી, ચઢવાનું મન કીધું; એટલે ધૃપતના દાસોયે, પાટીયું તાણી
લાધું. ॥ ૩૬ ॥ વળણ ॥ પાટીયું તાણ્યું એટલે ધરીયો મન થુંટેક;
વ્યાસ વક્ષલ મુખ ઓચરે, એણે ડમણું ભરીયું એક.

કડવું ૨૫ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન; ધર્યો અરજુને
મન ટેક, એણે પગલું ભર્યું છે એક. ॥૧॥ એની ઇશ્વર કરશે જેય, પ-
છી પગલાં ભર્યા છે બેય; પોતે સમરે અસરણા સરણ, એણે પગલાં ભ-
ર્યા છે તરણ ॥૨॥ એને પ્રસન દેવ મોરાર, પછી પગલાં ભર્યા છે ચાર;
ચઢતાં ન આવે ઉતાં આંચ, એણે પગલાં ભર્યા છે પાંચ. ॥૩॥ નથી ચ-
ઢવામાં પડવાનો ભય, એણે પગલાં ભર્યા છે છય; એને જોઈ રહ્યા ચાર
ભ્રાત, પછી પગલાં ભર્યા છે સાત. ॥૪॥ એનો નથી ક્ષત્રી જેવો યાદ, પ-
છી પગલાં ભર્યા છે આઠ; દેખી દુષ્ટને મન બગે દસ; એણે પગલાં ભ-
ર્યા છે નવ. ॥૫॥ એને ઇશ્વર અપાવે જસ, એણે પગલાં ભર્યા છે દસ,
નથી પહેર્યા શરીર શણગાર, એણે પગલાં ભર્યા અગીઆર. ॥૬॥ જો
જપે છે જુમદાધાર, પછી પગલાં ભર્યા છે બાર; એને ચઢતાં ન આવેકેર,

એણે પગલાં ભર્યા છે તેર. ॥૭॥ ઘણી વિધાવંતમાં બાધ, પછી પગ-
લાં ભર્યા છે ચાદ; એના ચઢવાનો સાચો હંનર, એણે પગલાં ભર્યા પનર
॥૮॥ નથી ચાવીયાં મુખ ત'બોળ, એણે પગલાં ભર્યા છે સોળ; નથી
ચોળ્યાં શરીરે અત્તર; એણે પગલાં ભર્યા સત્તર. ॥૯॥ થંભ થાય છે કડ-
કડાટ, એણે પગલાં ભર્યા અરાડ; બેઠ રહી દુપતી બેગણી, એણે પગલાં
ભર્યા યોગણી. ॥૧૦॥ એતો ચઢતાં જપે જુમકિશ એણે પગલાં ભર્યા છે
વીસ; એતો ઇશ્વરને આરાધે; પછી દસ્કેને દસ્કે વાધે. ॥૧૧॥ એને માં-
થે છે સાચો ધરા, એણે પગલાં ભર્યા છે ત્રાસ; એને માથે સાચો વન-
માળી. પછી પગલાં ભર્યા છે ચાળી. ॥૧૨॥ એની ચઢવામાં નહી કચા-
સ, એણે પગલાં ભર્યા પચાસ; પછી જણાવ્યું સુરાતન સાર, હવે તેના
કરૂં વીસ્તાર. ॥૧૩॥ ઝડપના દોહરાનો રાગ. ॥ શાઠ શીતેરને મેંશી ને
બું, સો બસે નીરધાર; પાંચસેને સાતસે પગ ભરીયા, ભરીયા છે હબર
॥૧૪॥ બચ સપાટે સુર સપાટે, કાયાથી નવ કાંપે; મોહોટી મોહોટી છલંગ
મારે, વાદરપેરે ટાંપે ॥૧૫॥ વાયુ વેગે પરવરે છે, ચઢતા નાવે બેર; કેવી
રીતે ચાલીયો જેમ, પતંગ માગે દોર. ॥૧૬॥ ચોટ ન ચુકે પગલાં મુકે,
સભા વિશ્વે થાય; આવા રીતે કે નવ ચઢીયો, એમ કહે સૌરાય. ॥૧૭॥
ધસતો ધાયો ચઢ્યો સવાયો, જ્યાં છે આડો ત્રાસ; કડબડ દોડીને એ
આવ્યો, આડા ખીલા પાસ. ॥૧૮॥ વળણી ખીલે જે પહાણ પકથો,
જુએ શ્રી અવિનાશ; શરીર લટકતું નાંખીને, ખાવા લાગ્યો શ્વાસ.

કડબું રક રાગ ધન્યાશ્રી,

વેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય. ॥૧॥ એક ઘડીવાર શ્વાસ લીધો, પછી
વિચાર્યું એમ; બે ત્રાજવે બે ચરણ દેવા, ઉતરવા કરૂં કેમ. ॥૨॥ એવામાં
દુરીયાધન બોલ્યો, માંમા આતો ન પડીયો; તમો કહેતા હતા કે પડશે,
પણ પુરપાટે ચડીયો. ॥૩॥ માંમો કહે એ જંગલવાશી, ચઢવા હીમ્મત
આણે; તાડે ને ઝાડે ચઢેલો મારે, ચઢવાની રીત જાણે. ॥૪॥ તે કા-
રણથી ચઢી મયો પણ, ઊતરવાની આંટી, ત્રાજવામાં આવડું ત, છે
મરવાની ઘાંટી. ॥૫॥ માટે મનમાં રાખજે નિશ્ચયે, છે એ કન્યા તારી;
દુષ્ટ કહે હવે એમ લાગ્યું, રૂપાળી નારી મ્હારી. ॥૬॥ અરજીને ત્રાજ-
વા ભણી બેયું, બરોબર નજર માંડી; ઘણો લાંબો હાથ કરૂં પણ, હા-

થ ન આવે દાંડી ॥૭૥॥ થાંભલે થોડો ઉતર પાછો, ત્રાજવે મુકુ પાય, તે
મુકતામાં હેલકારાથી, ત્રાજવું આધુ બય ॥૮૥॥ હું વચમાં ટટળીપકુ હે
ઠો, શું થાશે શામ શરીર; પડતુ નાંખી પડુ ત્રાજવામાં, ત્રાજવાં કેમ રે
સ્થીર ॥૯૥॥ પડતાં શરીર ધારણ રાખુ, તો મટે શોર બકોર; પણ તે ધા-
રણ સખવાનું, નથી મહારામાં ભેર ॥ ૧૦ ॥ અરેરે હવે કેમ થવાનું, વા-
શ્વતણાં મહારાજ; તમે ઉઠાડી થલે ચઢાવ્યો, હવે લેવા માંડી લાજ
॥૧૧॥ ચઢાવી બનાવો તે નવ શોભે, એરે વીશ્વમર નાથ; એવું, આ
રાધન એણે કીધું, પ્રભુએ બણી વાત ॥૧૨॥ ભક્તને આધિન ભુધરે
છે પોતે નંદકિશોર; અરભુનભને અરપણ કીધું એક કળાનું ભેર ॥૧૩॥
શરીરમાં તવ શક્તિ આવી, વીચાર સુબ્યો મન; કોના કહો પણ કામ
કરાવે, પોતે ભુગભવન ॥ ૧૪ ॥ ધણી છે સાચો નથી કાચો, જે કરેછેતે
ઠીક, મીઠ્યા મનમાં ભય રાખુ છું, હવે ન ધરવી બીક ॥૧૫॥ ધણીનું
ધ્યાન ધરી નાખ્યું પડતું પોતે ગુણ મંલીર; બે ત્રાજવે બેચરણ પડ્યા, સ
રખે બોલેરદ્યા સ્થીર ॥૧૬॥ સકળસભા ખડખડ હશી, ચઢનારને શાખા
શ; તેવું પ્રાકમ ભેધને પાપી, થય ગયો ઉદાસ ॥૧૭॥ ભુઓ માંમા ભુઓ
માંમા, જંમલી ઝપાટે ચડીયો; ત્રાજવે પડવાની ધાંટી કહેતાહતા, પણ તે
ત્રાજવે પડીયો ॥ ૧૮ ॥ માંમો કહે ભાઈ ભવીશ તારું, નિકળી ગયેનિ
ધાંટિ; પણ ધનુશ ચડવાનું નથી, એ છે મ્હોટી આંટી ॥૧૯॥ તે આંટિ
થી ધરણ ઢળશે. ભરશે ભાયમ તારું; દુષ્ટ કહે રૂપાળી કન્યા, થાશે રમ
કડુ મ્હારું ॥૨૦॥ એવેઅરભુન ત્રાજવા માંહી, ઊભો રહ્યોછે સાર; તે
સમે એના સામુ ભેધને, વીચાર્યું ભુગદાધાર ॥૨૧॥ સરવ સભા સુંદીર
શોભે, બહુ શોભે રૂપતી; ત્રાજવા વિશે ભક્ત માયે, જરાએ શોભતો ન
થી ॥૨૨॥ નહી વસ વાધા પ્હેર્યાં છે ધાગા, નથી કાંઈ સણગાર એમાં
ઈજ્જત માહરી થટે, કેહેશે શું ખુટ્યો ભંડાર ॥૨૩॥ એમ બણીને ભ-
ક્તિની બીડે, ભુધરે પેરણ કીધી; નારદભને બોલાવીને શીખ શામળીયે
દીધી ॥૨૪॥ તવ નારદભ સ્વર્ગ સંચરીયા, ઇંદ્રરાજની પાસ; ઇંદ્ર
કહે પધારો મહારાજ, આવો મુજ અવાસ ॥ ૨૫ ॥ નારદ કહે નંદન તા-
રો, કુન્તાને આપ્યોજેહ; અરભુનછે નામ એનું; મચ્છવેદકરે તેહ ॥૨૬॥
પંચાળ દેશમાં કંરૂપતને ત્યાં, કીધુંછે કામ આરંભ; વસ વાધા નથી ધાગા
નેઅંગે, એવો ચઢ્યોછે. થભ ॥૨૭॥ બદવ રહીયત રાજ રશી, શોભા
વંત સભાય; તેમાં મેલો સુતતારો, થય તારી નીદાલ્ય ॥ ૨૮ ॥ ફેમટી
માયે મ્હેરું છે, તુજ તન મરીબ ઊઠ્યું, લોક કહે છે એના બાપ

ના, ધરનાં ખાણા પુરુષ, ॥૨૬॥ તે મુજથી સાં નળી ન શકાયું; મોટેહું
આવ્યો કહેવા; જન્મ જઠને વસ્ત્ર પેહેરાવે, સમામાં શોભા લેતા ॥૩૦॥
એમ કહીને નારદશી, ત્યાંથી થયા વીદ્યાય; એટલે ઇદ્રે તર્વદેવાને, એવી
કરી આજ્ઞા ॥૩૧॥ તેત્રીસ કોટી વેમાન બેસા; ચંદન પુષ્પ ભરીને; કુંડ
બાડંકાસાથે રાખો, અતી ઉત્તર ધરીને ॥૩૨॥ એમ કહ્યું તરસ્વર્મના
સુર, તરત થયા તૈયાર: ઇંદ્રના સાથે અંત્રીક્ષ આવ્યા કરતા જોજોકાર
॥૩૩॥ સત્યવાદી સભામાં બેઠેલો, તેને થયાં દરશન; તેત્રીસ કોટી દેવને
દેખી, વીચાર કરતા મન ॥૩૪॥ કેમ આવ્યા આ સુર સ્વર્મના હશંભ
રેલા એવ; આ દેખી એમ વ્રમ પડેછે, સ્થલે ચઢ્યો કોઈ દેવ ॥૩૫॥
કહેછે વેશ બહલી, ચઢ્યાછે વધકુંડરાય; કોહેકે પ્રજા ચઢેલા, કોઈ કહે શી-
વદેખાય ॥૩૬॥ જો જોને ફાવે તે બોલે; દુષ્ટોને નહ દરમન; તેનો બાણે
જંગલવાશી, એમ કરે સમાજન ॥૩૭॥ એવામાં ઇદ્રે અરજીન દીઠી,
સ્થલે ત્રાજવા માંચ; પુત્રને દેખી લજ્યા આવી, આયુધ લીધાં ત્યાંચ
॥૩૮॥ વળણ ॥ આયુધ ઇંદ્રે કર પ્રહાં, પેહેરાવવા સણગાર; બ્યાસ
વક્ત્રભ વાણી વદે, કરતા દવ મોરાર. ॥

કડવું ૨૭ રાગ ભેરવના ઢાહરાની ચાલ.

વધશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણજનમેજે રાય, વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું મન્થવેધન મહીમાય ॥૧॥ ઇંદ્ર રાજએ ધનુષ લીધું; ઉપર
લીધું બાણ, વસ્ત્રાભુષણ પેહેરાવા ધાર્યાં જીએ પુરુષ પુરાણ ॥૨॥ પ્રથમ
પેહેલું બાણે મારી, દધવતદારણ દારણદાખ્યું; અરજીનજીતું પાંચકુતે,
સભામાં પાડી નાખ્યું ॥૩॥ સકળ શાખા ખડખડ હશી. ઇંદ્રને અંગઉત્તર;
ખીજે બાણે ફાર કાવી, પેહેરાવ્યો મુગટ ॥૪॥ ત્રીજે બાણે મુખવાસ
આપી; મોઢું કરાવ્યું લાલ; ચેથે બાણે તંગીયા ઉપર, પેહેરાવ્યો સુ-
રવાલ ॥૫॥ પાંચમે બાણે કવચ બકતર, પેહેરાવ્યાં રહી સામો; છઠે
બાણે કમ્ભર પોટા, સાથે જરીનો ભમો ॥૬॥ પછી ગારાસ્તર બાણ મા-
યું, ગૌરવણું થયો સાર; તે પછી ઇંદ્રે બાણ મુશીને, પેહેરાવ્યાશણમાર
॥૭॥ રૂપે ગોરો કેહેડો કદોરો, તોરો મોતીનો માથે કરાં: સાકળાં વેઢવી-
ટી, બાંધ્યા બાજીબંધ હાથે ॥૮॥ કાનમાં કુંડળ હાર હીરાના, પેહેરાવો
મોતીના માળા; અરજીનજીતવ વિસ્મયપામ્યો. આ શું રયામહામાળા
॥૯॥ સર્વ સંજા પણ વસ્ત્રમય પામી, ખુશી થયા જમતપતી; પ્ર-

ભુવં ભણ્યું મેરે થયો પણ. તેજ જરાએ નથી ॥૧૦॥ સુકીત વીના
 તેજ ન હોયે, માટે કષ્ટ કપાડું; પાંચ જગ્યાને વચને આંધ્યા છે. સુકી-
 ત તેનાં અપાડું ॥૧૧॥ એમ બણીને પ્રેરણા કીધી. બળદેવને ને વાર
 હળધારી તર પુછવા લાગ્યા. એરે ભુમદાધાર ॥૧૨॥ આજનું કૌતક
 કદી ન ભેયું, આશ્ચર્ય દીઠું ઓણું; સ્થંભે જઈને સ્વરૂપ બદલ્યું. એ
 પ્રાણી છે કોણ ॥૧૩॥ ગિઠલ વદા વડા વીરા, વેણ વટેલું થાપો; કુન્તા
 કુંવર એ અભુનજ, સુકીત તમારું આપો ॥૧૪॥ બળદેવજી કહે
 મરકરી મુકો, અરભુન માનુ કેમ; ભગવાન કહે બ્રહ્મ સભાની, પુઠળ
 ભુઓ ભેમ ॥૧૫॥ તવ બળદેવે ભેડને માન્યું, કહ્યું કે જયજય
 થાજે, મારું સુકીત આજ સુધીનું અરભુન અંગે જાજે ॥૧૬॥ એમ
 કહીને સુકીત આપ્યું, તેજ વધ્યું તતકાળ; સહુ રાજના સરખો શો-
 ભ્યો, રીજ્યા નહીં જે પાળ ॥૧૭॥ ઉઠીને ગયા રાજ સભામાં સત્યવા-
 દી કને આવ્યા; એટલે લીખને વીકુરજીએ, માન્ય દઇ બોલાવ્યા ॥
 ૧૮॥ પાસે બેસાડી પુછવા લાગ્યા, લાખને વિકુરને દોણું; ઓ મહારા-
 જ સ્થંભે ચડીયો, એ તે પુરૂષ કોણ ॥૧૯॥ પ્રભુ કહે તમે બોલ્યાતા,
 બોલ્યાનું માપ માપો; કુંવર અરભુનજી છે, તમારાં સુકીત ઓ-
 પો ॥૨૦॥ સત્યવાદી કહે સાચું ન બાસે, અરભુન કહિએ કેમ; પ્રભુ
 કહે ભુઓ બ્રહ્મ સભાની, પુઠળ બેઠો ભેમ ॥૨૧॥ કોઈ ન ચેતે તેમ
 બેજે, તવ ભેવા મન મોહ્યું; એકે એકે ઉંચા થઈને બ્રહ્મ સભામાં બેયુ
 ॥૨૨॥ લાંબો પોહોળો પોચતો દીઠો બળવંત વાયુ તન; પાંડવને
 જીવના બણ્યા કે, ઘણા થયા પરસન ॥૨૩॥ સત્ય પુરૂષોએ સંકલ્પ કી-
 ધો, અરભુનની જય થાજે; અમારાં સુકીત આજ સુધીના અરભુનજી
 ને જાજે ॥૨૪॥ તે ચાર સુકીત આવીયાં કે, તેજ વધ્યું અપાર; મરવે
 સભા ઝાંખી પડા. શોભ્યો સતી કુંવર ॥૨૫॥ જે રી કન્યા તેવો જ
 બનીયો, ભુજ નહિ લમાર; વર કન્યાનું બેડું મગીયું, રહ્યો નહીં ફેર-
 ફાર ॥૨૬॥ પ્રભુ ભેડને આનંદ પામ્યા, વર શોભે સરવથી; પણ ક-
 ન્યાના સરખો થયો તે. મુજ મન માનતું નથી ॥૨૭॥ કુપતીને અશ્વી-
 માન રહેશે કેદશે થયો મુજ બેડ; એનારી વિશેષ શોભાડું ત્યારે; ના-
 મ મહારૂ રણછોડ ॥૨૮॥ એમ ધારી જઈ આસન બેઠા, વાત વિચારી
 લોધી; ભક્તને મારે પ્રેરક પ્રભુ. પ્રેરણા ફરમને કીધી ॥૨૯॥ તવ ફરમ
 રૂપીને વિચાર આવ્યો. હું તો વિષમય પામું; અરભુનજીને ભેડને ભુ-
 એ ચારે બાઈના સામું ॥૩૦॥ આ કતા જેવા તેવાને તેવા; ઉપર મ-
 થો બેઠ; વસ આભુષણથી અંમ શોભ્યું, કોણ હશે નર તેહ ॥ ૩૧ ॥

છતી (વધાએ રહુ અભણ્યો, એ તો મ્હોટી ઉપાધી; નિશ્ચય કરવા
આસનવાળા, રૂશીએ માંડા સમાધી. ॥૩૨॥ જ્ઞાનદ્રષ્ટીએ જોવાથી-ભ-
ણ્યું, છે કુન્તાના તન; સ્થંભ ઉપર અરજીન ચઢ્યો છે, પ્રસન્ન જીમ-
જવન ॥૩૩॥ એણે જાણી સમાધી ઉતારી, દલમાં લાગ્યું દુઃખ; અરેરે
પાંડવને તીછકાર્યા, શું દેખાડુ મુખ. ॥૩૪॥ એમ કરીને રડવા લાગ્યા,
આધારે આંસુ જાય; સમુદ્રમાં જંપાપાત કરે, કહ્યાંત માંડ્યું ત્યાંય. ॥
૩૫॥ વળણું ॥ ધ્રુમે કહ્યાનંત માંડીયું નેત્રે ભરતા નીર; વ્યાસ વદ્ધલ
વાણી વદે, છાડવું ધાર્યું શરીર.

કડવું ૨૯ રાગ આશાવધનેર હોહરો.

જઈ પડુ તે સાગરમાંયેરે, હવે હુંતો શું કરે; ॥ ૧ ॥ ધ્રુમ રૂશીએ
આકંઠ માંડ્યું, કરે વિવિધ વિલાપણ; છતી વિધાએ હું છેતરાયો, કી-
યા જનમનાં પાપેરે. હવે હુંતો શું કરે. ॥ ૧ ॥ આળસુને ઘેર ગંગા પ-
ધારે પણ, આળસુ ઊઠી નવ ન્હાયણ; જ્યારે ગંગાજી જતાં રહે તેની,
પુઠે પાપી પસ્તાયરે. હવે. ॥૨॥ કાગની ચંચુમાં રત્નજ આવેને, મર-
કટને મોતી હારણ; તેવા પાંડવ મારે હાથ આવ્યા, જેવી કાઠારને
તરવારે, હવે. ॥૩॥ અંધની નારી આભુષણ પહેરે પણ, અવરથા અ-
વતાર જાયણ; બેહેરાની આગળ શંખ પુકે તોહે, હાડકાં કરડ્યાં કહેવા-
યરે. હવે. ॥૪॥ ચકવીને માળે મોટા પધારે, ગરૂડ ગુણ ભંડારણ; તે
વા મારે ત્યાં રોજ પધાર્યા; કુન્તા સતીના કુવારે. હવે. ॥ ૫ ॥ કાપડી
જાણી ટકવા ન દીધા, મેં મારા મઠના માંયણ; હરીજન દાતા દીનતા
વાળા, ફરિયા મુજ ઘેર કયાયરે. હવે. ॥૬॥ એમ અતીશે આકંઠ માંડ્યું
જેયું ધરમ રાયણ; ભીમ વીરા હું જૈ સમજવું, આ વેળા કલેશ ન
થાયરે. હવે. ॥૭॥ એ બ્રાહ્મણે રડવા માંડ્યું છે, અરજીન થંભે જતાનોણ;
ભીમ કહે એને રડવા દો વીરા બ્રાહ્મણ છે એ મતાનોરે. હવે ॥ ૮ ॥
॥ વલણું ॥ એજ મતાનો વિષ છે, ક્યાં હતા તિછકાર; વદે વદ્ધલ
ધરમે કહ્યું, ભીમ તુજને ધિક્કાર.

કડવું ૩૦ રાગ આશાવરીનો હોહરો.

વૈશમપાયે એણીધેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેદન મહિમાય. ॥૧॥ ધર્મ કહે ધિક્કાર તુને, હજી ન
આવ્યું જ્ઞાન, બ્રાહ્મણની ને માતાની, કરણી, જેવીએજી સામાન્ય. ॥૨॥ એ

મ કહીને ધરમ રાજ, છાના રાખવા ઉઠે; કોઈ ન ચેતે એમ આવી, ઉભા
 ધરમની પુટે ॥૩૩॥ એા મહારાજ આશુ' કરોછો, ખેટો ચઢ્યો કેમ નાહ;
 દેવો જોઈએ અરજીનજીને આવેળા આશીરવાદા ॥૩૪॥ અમારૂં ભદ્ર ઇછતા
 હોતો, આંસુ ન ઢાળો લોચન, એક સાંભળી ધરમરૂંશી; મુખ વધા વચન
 ॥૩૫॥ એરે ધરમ મહારી આજળ, છુપાવી રાખી જાત, શું હું શત્રુ હતો
 તમારો, કરત કોઈને વાત ॥૩૬॥ ધરમ કહે ભુલ્ય અમારી; હવે ન દેવો
 દોશ; ખનનાર વસ્તુ બેની ગઈ, જળ વહી ગયે શો શોષ ॥ ૭ ॥ તવ
 ધરમ રૂંશી રહી ગયા છાના, કહ્યું પાંડવ જય થાજે; આજ દીન સુધી-
 નું સુકીત મહારૂં, અરજીનને અંગે જાજે ॥ ૮ ॥ અરજીનને સુકીત સોં-
 પ્યું, વધ્યું તેજ અપાર; ધરમરાય ડેકાણે ખેડા, જ્યું જીગદાધાર ॥૯॥
 ધરપતી કરતાં અરજીન શોભ્યો, મહતા ઉતારી નાંખી; તેજતણો ખીં-
 બકાર છુટ્યો, કન્યા પડી ગઈ જાંખી ॥૧૦॥ પ્રભુ જોઈને આનંદ પામ્યા
 વર શોભ્યો સર્વથી; રવિથી ઝાંખો દીસેછે માટે, મુજ મન માનતું નથી
 ॥૧૧॥ અઢળક ઢળીયો પોતે સામળીયો, કાંઈ ન રાખી પુન્ય; ભક્તને
 હરજીએ અરપણુ કીધું, એક વરસનું પુન્ય ॥૧૨॥ એટલે અંગમાંથી
 તેજ છુટ્યું, શોભા વધી ગઈ ધણી, સુર્યના તાપને એની શીતળતા જ
 છે ખીજે દીનમણી ॥ ૧૩ ॥ ઉપર સુર્ય અરજીન વચમાં, ખેડેનો તેજ
 પ્રકાશ; તે તેજ પડ્યું કુંડના જળમાં, જળથી થયો ચીદા ભાશ ॥ ૧૪ ॥
 તે આભાશે સભા શોભી; તેજ તણો ખીંબકાર; ઝંબુક ઝંબુકારા મારે,
 જોએ ધરપતી નાર ॥૧૫॥ મોઢું ઉતારિ બોલી એ નારી, સાંભળો
 સૈયર સહિ; આં વરસ્થાંએ ચડ્યો તે મુને, પરણશે કે નહિ ॥ ૧૬ ॥
 દાશીયો જોઈને વિરમય પામી, થઈ ગયું કાળજી કાચું; ઢાકયું રતન તમે કે
 હેતાંતાં, બૈ તમ બોલ્યું સાચું પ્રાણ ॥ ગભરાશો નહીં એ વરવરશે, તવ
 મન ધીરજ આવવી; ધરપતી સામુને સામુ જીવેછે, પ્રેમ પતી ભાવ લાવી.
 ॥૧૮॥ એવે અરજીને ધનુશ લીધું, ચઢાવવા વીચાર; જાણ્યું કે અંક
 છેડો કયાં મુકુ, શા પર દેવું ભાર ॥૧૯॥ એકજ ત્રાજવે ટેકો મુકીને, જો
 કદી ભાર દેવાય; તો ખીજી ત્રાજવું ઉંચું ચઢે, ચણું પોહોળા થઈ જાય
 ॥૨૦॥ એટલે ટટળી પડુ પાણીમાં, થાય સભામાં ફાંશી; થંભને ટેકો દે
 ભાર દેવું. તો વણ ફાંશીએ ફાંશી ॥૨૧॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં જાય આમાં,
 ઝાલા ખાઈને પડુંકમ કરી ધનુષ ચઢાવું, કયાં લગી હું રડવડું ॥૨૨॥
 શરિરનો મધ્ય ભાગ નાભી, તે પર દે અણીઆર; સામ્રથ કરતાં
 સુસર પેસે, તો થાય મરણ મહાર ॥ ૨૩ ॥ અણી મુકી જોઈ સંદે ખો-

હું, જાણી મુકયો એક છેડો; જરા દબાવતાં પેસવા માંડ્યું, જાણ્યું કે
 આવ્યો નવેડો ॥૨૪॥ તરત પાછું ઉપાડી લીધું, મભરાયો અપરમપાર; અરેરે
 ચઢાવી બનાવ્યો, આરે જીમદાપાર ॥૨૫॥ પાકી મશ્કરી મ્હારી કરાવી;
 શું કરવાને ચડાવ્યો; વસ્ત્ર આભુશણ તેજ વધાર્યું, મરવા દીધાવ્યો
 ॥૨૬॥ આટલી આંટી મ્હોતની ઘાંટી, તેમાંથી તમે ઉમારો; પ્રથમ જે-
 વી ખાંદ્ય જાલી તેવી, જાલાંને પાર ઉતારો ॥ ૨૭ ॥ એવી સ્તુતી કરી
 પ્રભુની, પુરણ ધરીને પ્રેમ; તેવ પ્રભુએ શામું જોયું, ગુંચવાયછે હજી
 કેમ ॥૨૮॥ ભક્ત તણી ભીડ ભુધરે જાણી, આપ ચીંતામાં પેઠા, ગો-
 વીંદ વાયુનો ગોળો થઈને નાભી ઉપર જઈ બેઠા ॥ ૨૯ ॥ દુંટી ઉપર
 હોડો વાગે, એમ લાગ્યું જે વાર; અરજીનજીને આસ્તા બેઠી, અણી મુકી
 તે વાર ॥ ૩૦ ॥ જોર કરિને દબાવી, પેહું નહીં અણીઓર; અરજીને
 જાણ્યું ધણું છે સાચો, શા સારું ભય ધાર ॥ ૩૧ ॥ એવું જાણી બીજે
 છેડો, ધનુશકેરો જેહ. એકજ હાથે જોર કરીને, વાંકું વાળ્યું તેહ ॥૩૨॥
 બીજે હાથે દોર ચઢાવી, તેવો થયો ટકાર; ધનુશ ચઢ્યું એટલે તો
 બોલ્યો અંધ કુ વાર ॥૩૩॥ એ માંમા તમે કહેતાતા, આજ તેમ મ-
 રશે મથી, પણ ધનુષ કરણ રાજનું, એનાથી ચઢવાનું નથી ॥ ૩૪ ॥
 મામો કહે ભાઈ ભોગ મ્હારા, મેં તુને કહ્યું એવું; પણ નીચું જોઈ બા-
 ણું ઉંચું, મારી કરે કામ કેવું ॥૩૫॥ એક બાણ શું ત્રણ કામ કરશે, જે
 મનમાં વિચારી; દુર્યોધન કહે એછે આંટી, કન્યા થવાની મ્હારિ ॥૩૬॥
 એમ પાછો મન વાળીને બેઠો, સાંભળને તું રાય; આ ઠેકાણે સીવાન્ત
 લેવું, કેવું ગાંડું દેખાય ॥૩૭॥ દુરીયોધનની બોલીચાલી, રીતી નીતી
 જેહ; તે પ્રમાણે જે જન રાખે; દુરીયોધન તુલ્ય તેહ ॥૩૮॥ પાંડવની
 સંતોશ શીલતા, રીતીનીતી સુદ્ધ વાણી; દીનતા દયા એવી રાખે, તે
 પાંડવ તુલ્ય પ્રાણી ॥ ૩૯ ॥ કથા તો દ્રશ્યન્ત રૂપી, સાધાન્ત એનું
 રૂપું, જેવી જેની રીતી તેવું; તેને જાણી લેવું ॥ ૪૦ ॥ ઇતીહાસ કહિરવ
 પાંડવ કેરો, તે જાણવે નથી મુક્તી; મુક્તીને માટે જાણી લેવી; નીતી
 અનીતીની યુક્તી ॥ ૪૧ ॥ વળણ ॥ યુક્તી મુક્તી કારણે જાણવી
 શ્રોતા જન; વ્યાસ વક્ષમ એમ આચરે; શું કયું ઈદને તન.

કડવું ૨૦ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, મુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાજી. મચ્છવેદન મહીમાય ॥૧॥ અરજુનજીએ દંકાર કીધા, ચઢ
 વી ધનુશઃ વિચાર કીધા મચ્છ વિંધવાને, હયામાં ધરી હુંશ ॥૨॥ એ-
 વામાં દુરિયોધનરાજએ, બોલાવ્યો રાજકરણ, કહ્યું કે આ મચ્છવેદકર
 શે, વરશે ઉતરી ધરણ્ય ॥૩॥ કાળે માટે જલ્દી પડશે, આપણને પ્રિકાર,
 કરણ કહે જો દુરિયોધન, મુજ મનનો વિચાર ॥૪॥ અચઢનારો મચ્છવેદ ક-
 રશે. તેજુજ મારિશ બાણ, ત્રાજવામાંથી નિચે નાંખી, કાઢુ એના પ્રાણ.
 ॥૫॥ નીચે પડે તવ સરવે ભાઈએ, મારી પમાડવો મરણ, તે વેળા હું ધૃ-
 પતીનું. કરિ જવાનો હરણ ॥૬॥ નીચે તુજને પરણાવવાની ચીંતા
 મુજને પેઠી, દુષ્ટ કહે મુજને એમ લાગ્યું, હવે મ્હારે ઘેર બેઠી ॥૭॥ આ-
 શા આપી કરણ ગયો, જઈ જોડો આસન, શકુની માંમાએ સમજાવ્યા.
 અધ તણા સૌ તન ॥૮॥ સાવચેતીથી શરવે બેસો, હાથ ગ્રહિ હથીઆ
 ર, તવ કૌરવો આયુષ લઇને, બેઠા થે તૈયાર ॥૯॥ તે સહુ સભાએ નજરે
 બેયું, કોપ્યા કૌરવ કરણ, કન્યા સુખે નથી વરવાની, થસે રૂપાળીનું
 હરણ ॥૧૦॥ ધૃપતનું ધુળધાણી કરશે, અધ તણા કુંવાર; એવી ચરચા
 આડી સભામે, ભય ભયો સહુ સાર ॥૧૧॥ ધૃમરૂપીએ કૌરવોને, દીઠા
 ગ્રહ હથીઆર; જણ્યું કે એ અરજુન ઉપર, છેવટ દેશે માર ॥૧૨॥
 એમ જણીને સર્વ રૂપાને, ચેતવણી કરી એમ; આપણી સભામાંથી વર
 ઉઠયો, મરવા દઇએ કેમ ॥૧૩॥ આપણે એ વરના જનૈયા, હાંધથી ઉ-
 ઠયો માટે ન મવા દેવો ॥૧૪॥ થનાર વસ્તુ હશે તેથાશે. કરવો માળો કેર;
 કૌરવ વરરાયને મારે તો આપણે મારવા ઠેર ॥૧૫॥ એમધારી સૌ તૈ-
 યાર થયા, વઢવાને મન કીધાં; કૈકકહે હું મારીશ સરવ, કૈકેતુમડાં લી
 ધાં ॥૧૬॥ કૈકહે આંખ્યો પુરવાને, મારવા ભસ્મના ગોળા; કૈક કહે આ
 ચમનીયોને ગોઢે ફાડી નાખવા ડોળા ॥૧૭॥ કૈક કહે તુમડાં ફેડીશું,
 કૌરવને લેલાટ; બ્રાહ્મણ કોપ્યા ભક્તની લીડે, બેઠો બરોબર ઘાટ.
 ॥૧૮॥ એવામાં ધૃપતરાજએ, ધૃપતીને એમ કહાવ્યું; હાથણી બેશી
 આવો સભામાં, ભવીશ ભલેઈ ભાવ્યુ ॥૧૯॥ સણગારી હાથણી મંગા
 વી, ધૃપતીથી તેવાર; સુઢમાં સોનાનો કળસ આપ્યો. શોભાતણા નહિ
 પાર ॥૨૦॥ ધૃપતી ઉઠી ઝરૂંબેથી ઉતરી મ્હેલથી હેડી, વા માળા બે
 કરમાં લઇને, હાથણી ઉપર બેઠી ॥૨૧॥ પ્રુજા દાશી ચામર દેળે.
 બેયા બેવી થઈ ખુબી; સભાની વચમાં જળ કુંડાળે, આવીને કન્યાઉ

ભી ॥૨૩॥ હરખી ઉઠવા ભીમસેન બળીયો, ઉંચો નીચો થાય; પણ એ
નો ભુજ ઝાલી બેઠા છે, પોતે ધરમરાય ॥ ૨૪ ॥ અરબુનજીએ ધનુશ
ચઢેલું; ધર્યું દ્વીભુજ વિશે; તે વળાએ અરબુનજીની, કાન્તી અસોડીક
દીસે ॥૨૫॥ તે દેખી શેદેવ જોશીને, ઉપજ્યો અતી પ્રેમ; હશી હશીને
ધરમ પ્રત્યે, કહેવા લાગ્યા એમ ॥૨૬॥ વળણા શેદેવ કહેવા લાગીયા
આતો વાત અનુપ; વઢે વલ્લભ જોશી કહે, જુઓ ભુપતું ૩૫.

કડવું ૩૧ રાગ કનડાની સાખીનો.

જુઓ જુઓ ભુપતાં ૩૫, ધનુશધનંજય ધર્યુંરે; જુઓ જુઓ અરબુ
નજીતું ૩૫, ધનુશ ધનંજય ધર્યુંરે શેદેવજી મુખ બોલીયા, સુણો ધર્મ
સુભણ; ત્રણ ત્રણ વરસ દુખ વેઠીયું, તેનો આજ પડ્યું પરમાણ, ધનુ-
શ ॥૧॥ લાખાગ્રહેમાં બાળીયા; દુષ્ટે કરી અન્યાય; ત્યાંથી ઉગરી વન
રહ્યા, ભીમ પરણ્યો હેડંબા કન્યાય. ધ. ॥૨॥ હેડંબા ચોરી ગયો, દેનાર
દેવને દુખ; તેને ભીમે મારીઓ, કર્યું છત્રેશ્વરને સુખ. ધ. ॥૩॥ પછી કળી
રા લઈ ગયા; પોતાને અવાસ; ચોગી વેશ ભીમે ધરી, કીધો દુષ્ટજનો-
નો નાશ. ધ. ॥૪॥ તે પછી એકચઢા ગયા, સ્થીતી કરી બહુ દન; બક-
રાક્ષને મારીયો, ભીમે ઉગાર્યો વિપ્રનો તન. ધ. ॥ ૫ ॥ નીત્યના પાંચ
અળ હણે મનુશ મારે એક; હંમેશ છ જીવ ઉગાર્યો; કર્યો પુન્ય તણો
વીવેક. ધ. ॥૬॥ ત્યાંથી ઝૂમને મઠ ગયા, સમર્થા અસરણાસણ, વિપ્રતણા
પુજને કર્યો, અને નીત્યાન આંખ્યાં ચર્ણ. ધ. ॥૭॥ ટાઢ તાપ વેઠ્યા વન
વિશે, દુખમાં ન રહી ન્યુન, દુખ વેઠી ભગવત ભજ્યા, તેનો આજ
ઉગ્યું પુન્ય. ધ. ॥૮॥ વસ્ત્ર વપુપર કયાં હતાં, કયાં હતા સણગાર; તેજ
મોઢા પર કયાં હતું ઢળ્યા અઢળક જુમદાધાર. ધ. ॥૯॥ સુર્યસમ છખી
અરબુનની, જુઓ મહારા વિર; ધનુશ શોભે બે ભુજમાં, કેવો ઉભો છે
ગુણ ગંભીર. ધ. ॥૧૦॥ વળણા ગુણ ગંભીર વિર આપણો, ધર્યું ધનં-
જય નામ; વ્યાસે વલ્લભ કહે કથા, ભક્તને રીઝે રામ.

કડવું ૩૨ રાગ ધોળ.

બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયે વચનરે, સાંભળ સાંભળ જનમેજેરાજન
૨ ॥૧॥ અરબુનજીએ, ધનુશ ધરીયું હાથરે; શ્રદ્ધા રાખી સમરે શ્રીવૈકું-

ઠ નાથરે ॥૨॥ જ્યેષ્ઠ મછના સામુ ગગનરે; દીસે નહી મચ્છાતું
પુ'છ લોચનરે ॥૩॥ આકાશ કેરા, વાયુથી મચ્છ ચઢી ચાકરે; વાયુવેગે
ફરેછે આડો આંકરે ॥૪॥ અરજુનજીએ વીચાર કીધો મનરે; કેમ ત-
કાશે મચ્છાતણું લોચનરે ॥૫॥ જળમાં જોઈ, તાકીને મારવું બાણરે;
મચ્છને જળને છેદુ છ ગઉ પરમાણુરે ॥ ૬ ॥ મચ્છા હોએ સ્થીર તો
તાકી સકાયરે; હવે મુને, ગુંચવણ પડી જમરાયરે ॥ ૭ ॥ સ્તુતી કીધી,
તવ પ્રભુએ બાણરે; અંતરયાત્રી હેત અતી મન આણ્યું રે ॥૮॥ પ્રે-
રક પ્રભુ પેરણા કીધી તે દનરે; મચ્છ પાસેનો બંધ કીધો પવનરે ॥૯॥
કરી કણ્યા પોતે શામ શરીરરે; સોત્રણ મચ્છા તરત થઈ ગઈ સ્થીરરે
॥ ૧૦ ॥ તે દેખીને અરજુન માન્યું મનરે; હશી હશીને જપતો શ્રી
જુગજીવનરે ॥૧૧॥ પછી પોતે જળમાં જ્યેષ્ઠ સતી તનરે; તવ દેખાયું
મચ્છાતણું લોચનરે ॥૧૨॥ પડે મચ્છનો, પરછાયો જળમાંયરે, સ્થીર
રહ્યાથી દરપણુ તુલ્ય દેખાયરે ॥૧૩॥ પછી પોતે મચ્છ વીધવા મન
કીધુરે; ભાથામાંથી એક બાણ કરમાં લીધું રે ॥ ૧૪ ॥ તેના ઉપર શ-
ક્તીનો મંત્ર ભણ્યો સારરે; પછી તેના ત્રીભાગ ગણ્યા તે વારરે ॥૧૫॥
પેહેલે ભાગે બ્રહ્મા મુક્યા તતખેવરે; વચમાં વિષ્ણુ છેલ્લા મુક્યા મ-
હાદેવરે ॥૧૬॥ વાયુ મંત્ર ભણ્યાને ન રહિ ગુન્યરે; ઉપર મેલ્યું ધરમ
રાયતું ગુન્યરે ॥૧૭॥ એવી રીતે બાણ કયું તઈઆરરે; પછી જ્યેષ્ઠ જ-
ળમાં સતીને કુંવારરે ॥૧૮॥ કેહેડયો વાંકી વાળી કરે મનસુખારે; અ-
રજુનજીતો ત્રાંસમાં ચઢી ઉભારે ॥૧૯॥ અરજુન ઉભો ત્રાંસમાં, સાં-
ભળને તું રાય; બ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે મચ્છવેધનો મહીમાય.

કડવું ૩૩ રાગ ટેક વિના કટાવનિ છાયા.

અરજુનજીતો ત્રાંસમાં ઉભો, ત્રાંસમાં ઊભો શોભે સુખો, મછ
વીધવા છે મનસુખો, આપ રહેમાં ઉલટ આણી, સમજણ શાણી,
મીઠી વાણી, પ્રઉઠજ પ્રાણી,કામ વિખાણી, સમયા પોતે પુરશ પુરા
ણી, જુગજીવનને સાચા જાણી મન ધાલીયું, અંગ ફાલીયું, બાણ ઝા-
લીયું, કદમીશ હણીયો, ગણીત ગણીયો, મંત્રજ ભણીયો, વેલ્લો વ-
ણીયો, ફલડું લડાવ્યું, ધનુશ; ચઢાવ્યું, બાણ ચઢાવ્યું, આપ પડથી
પાપજ ખોયું મનડું મોહું, જળમાં જ્યેષ્ઠ કેહેડયાને તો વાળી વાંકી, ન
જય થાકી, બુદ્ધ પાકી, ન રહે બાકી જળમાં ઝાંખી, મછ તાકી, રં-

ગે રેલીયું; બાણ મેલીયું; ખુબ ઠેલીયું, ખરર લેધને ચપળે ચાલ્યું; ન રહે ઝાલ્યું, ફંદે ફાલ્યું, માતંમ માહાલ્યું, હળહળ હાલ્યું, સણ સંણ સણસણ, સરસર કરતું, થંભે ફરતું ભટકગ ભરતું, પાર ઉતરતું, પાછું ન ખરતું; પવન વેગથી બણે મેઘથી, આલ વેગથી, વીજળી છટકી, ન રહે લટકી, ખરીજ ખટકી, ઝાય ઝટકી, પાડે પટકી, એવી કટકી, કેમ રહે અટકી, આવી પહોંચ્યું મચ્છની પાસે, તરકટી ત્રાસે, સાચુ ભાસે, અધર વાસે. ફરરફુરક ફર ફર બોલે, પોહોંચ્યું નામ ના બાણની તોલે, ચડીયું ઝાલે, જરા ન ડાલે, બ્રહ્મા મંત્રે જખખર દોડ્યું; ન રહે ઝોડ્યું, જુગને જોડ્યું, એવું છોડ્યું કટાક દધને લોચન ફોડ્યું, પછી તે કટકો હેઠો પડીઓ; વિષ્ણુ કડકો ઉંચો ચડીઓ, નર દમ નડીઓ; જમને ચડીઓ, ઘાટજ ઘડીઓ, પુંછ ઉપર તો ઉલટ બ્યાપી, માપે માપી, નીશાની આપી; તે પ્રમાણે ખચક દધને નાંખ્યું કાપી. ને પછી કડકો શંકર કેડો, મારે ફેરો. ઘાલ્યો ઘેરો, કામજ કીધું, ચાલ્યું શીધું, જરા ન બીધું, ઉઠાવી લીધું, શીવને મંત્ર; બહુજ બળમાં, કોટી કળમાં, એકજ પળમાં; છરરરરર છબાક થધને ફેંક્યું જળમાં, દેખી દેવે કરી પુલ ત્રષ્ટી, કાપી કપ્ટી. જુએ દ્રષ્ટી, સર્વે શ્રષ્ટી દુડંભા ડંકા દેવના વાગ્યા; સારા લાગ્યા; સઉ ભય ભાગ્યા; ભાગ્યવંત પાન્ડવો જાગ્યા; વહ્નલ વદે મછાની હોડ, પુરણ થધને પોહોંચ્યા કોડ; બોલો જે જે શ્રી રણછોડ ॥ વળણા જય જય શ્રી રણછોડજી કયું ભક્તનું કામ; શ્રાતા શ્રદ્ધા રાખીને, સમરો શીતારામ.

કડવું ૩૪ રાગ ઝડપનો દોહરો.

બાણ વડે જળ મચ્છ નાંખ્યું, વરત્યો જેજેકાર; તે સમે કરણરાય ઉઠ્યો, ઊઠ્યો અંધકુંવાર ॥૧॥ આયુધ લીધાં લુજ વિશે, જુએ સઘળો સાથ; તે સમે ભીમ ઉભો થયો, મરડી ધરમનો હાથ ॥૨॥ છલંમ મારી આબ્યો સભામાં મનમાં ધરી મનસુભો; જળ કુંડને કીનારે જમને, વાયુનો નંદન ઉભો ॥૩॥ ગરજના કરી ઘાટો કાઢાઠ્યો, વીરા ધારણ દેવું; ઉતરવાની તસ્દી ન લેશે પડો હું ઝીલી લેવું ॥૪॥ તવ દુરીયો-ધને જુમ પાડી, ઓ મામા આ ભેમ; મામાએ કહ્યું મારગ ઝાલો, રધએ કુશળખેમ ॥૫॥ ભીમને જોઈ મનમાં વિચાર્યું, પોતે રાજ કરણ; મ્હાર બોલેલું મીથ્યા જાશે, કરે કન્યાનું હરણ ॥૬॥ ભીમની દ્રષ્ટી ઉંચીઠી-

ઠી, કન્યા હરવા જાય; એવે લીમે જતાં જોયો, ચીતમાં ચટપટી થાય.
 ॥૭૭॥ ભાઈનાં લાગ્યા ભાઈ ભોગવશે, કન્યાનું હરણ થશે; મેહેનત કરે-
 લી છુટી પડશે, ઇજ્જત અમારી જશે ॥૮૦॥ એમ જાણીને દોટ મુટી,
 વાયુને કુંવાર, કરણનો જઈ કાન ઝાલી, ચોદ્યા તમાર્યા ચાર ॥ ૮૧ ॥
 કરણ રાજ ત્રાસ પામ્યો, આ મુજને ક્યાં નડાવ્યો; એટલામાં લીમછલંબ
 મારી, હાથણી ઉપર પડીયો ॥૯૦॥ એટલે હાથણી થઈ ભોંયભેગી, ત્રકો
 દર કહેડ ખાંધે, ઇજ્જતીનું પાંગોઠું ઝાલી લીધી પોતાની ખાંધે ॥ ૯૧ ॥
 કન્યા લઈને ત્યાંથી નાઠો, સભાની બારણે જાય; કુંભારના ધરભણીએ
 આવ્યો જ્યાં પોતાની માય ॥૯૨॥ બારણેથી એમ બુમ પાડી, ઓ ત્રધ
 મા હું આવ્યો; જુઓરે જુઓ જનેતા, એમુલ્ય વસ્તુ લાવ્યો ॥ ૯૩ ॥
 કુંતાએ જણ્યું ક્યાં ખાવાનું, કાં રમવાનું હશે; કાં મુજને મગવવા
 ફાંફાં, બોલતો હશે મશે ॥૯૪॥ એવું સમજી માતા બોલ્યાં, લેયોનું
 લેયાર; જે લાવ્યો હોય તેમાં બેઠા, પાંચેનું સંચાર ॥ ૯૫ ॥ લીમે જઈ
 તવ કન્યા મુઠી; શું બોલી તું માત; આજ સભામાં મચ્છવેધ કીધો,
 આપણો અરજીન બ્રાત ॥ ૯૬ ॥ કન્યાનું ત્યાં હરણ થતું તું માટે ઉચકી
 લાવ્યો; ન બોલવાનું તુતો બોલી, વીચાર કાઢ ન આવ્યો ॥૯૭॥ માતાને
 એમ ઇપકો દેછે, વાયુ દેવનો તને; તવ કુંતાજી રડવા લાગ્યાં, આંસુ ભ-
 ચ્યાં લોચન ॥૯૮॥ ખજુ આ જીવડું ઘડપણનું ફાવે તેમ બોલાય; ક-
 ન્યા દેખી લીમ લગ્નચાચો, ઠીક બોલી જ્યાં માય ॥ ૯૯ ॥ એમ જાણીને
 લીમ બોલ્યો, શાને કરો વિલાપ, તમારું બોલ્યું પાળો નહીં તો બ્રહ્મહ-
 ત્યાનું પાપ ॥૧૦૦॥ એમ કહીને ત્યાં રહ્યો બેસી, સભા વીધેશું થાય; ભી
 મના તમાર્યા ખઈ વળ્યો પાછો, કોઈમાં કરણ રાય ॥૧૦૧॥ જળકુંડાળે
 ચાલી આવ્યો, બાણ ધનુશ પર લીધું; ત્રાજવામાં અરજીનજીને બા-
 ણજ લોકી દીધું ॥૧૦૨॥ અરજીનજીને તે બાણ લાગ્યું, પ્રાણજ ઊંચો
 ચડીયો; બાણને ધક્કે ત્રાજવામાંથી અરજીન હેઠો પડીયો ॥ ૧૦૩ ॥
 પડ્યો તેવો આવ્યો પાણીમાં કઊરવે કહાડ્યો બહાર; જળકુંડનીકીનારે
 નાંખી, દેવા માંડ્યો માર ॥૧૦૪॥ સો ભાઈએને છ કારભારી, ઘણાક કોપે
 ચડીયા; તે દેખીને બ્રાહ્મણ ઉઠ્યા. મારવા તુટી પડીયા ॥૧૦૫॥ કૌરવમારે
 અરજીનજીને, છોડાવ્યા નવ છોડે; તુમડા લે બ્રાહ્મણ લોકો કપાળ સહુના
 ફેડે ॥૧૦૬॥ ભણતીનેગોળા મારી, ડોળાપુરી નાખે; મડદાપાદનો પ્રહાર કરી
 મારો મારો ભાંખે ॥૧૦૭॥ કૌરવ ઉપર દ્વીજ લોકોએ, ઘણું તોફાન મચાવ્યું;
 એવામા પ્રજાપતને ત્યાં, લીમને સાંભરી આવ્યું ॥૧૦૮॥ અરેરે એકલા

છે ભાઈ મહારા, એમ જાણીને ઉઠ્યો દોડતો, આવ્યો સુરે સભામાં,
 રોસ ભરેલો રૂઠ્યો ॥ ૧૮ ॥ ભાઈ ચળાતો દીઠો સભામાં, મેઘનાદે
 ગડગડીયો; વાયુ નંદન કોપ કરીને, જળકુંડ વિશે પડીયો ॥ ૨૮ ॥
 થંભને બાળ્યો ઘણોક ગાળ્યો. હસ્તીનીપેરે ત્રાડ્યો; બાર માઉનો ગાં-
 ભલો તે, હચહચાવી કાઢાડ્યો ॥ ૩૦ ॥ તવ કૌરવ ત્રાસ પામ્યા, થાશે
 કાળો કેહેર; માંમે કહે ભાઈ સર્વે નાસો, માર્યા જઈશું ઢેર ॥ ૩૧ ॥ એમ
 જાણી અરજીનને મુક્યો, મુંઠમતાના માઠા; ભીમના ભયથી હરામ બો-
 રો, જીવ લઇને નાઠા ॥ ૩૨ ॥ એટલે આવ્યા અંતરયામી, આવ્યા ત્રણે
 બ્રાત; ભીશમ વીહુરને દરોણુ આવ્યા, વળી રોહણી કુંવાર ॥ ૩૩ ॥ ખમ્મા
 ખમ્મા કરી ઉઠાડ્યો, અરજીનને તે વાર; સૌ સભાએ પાંડવ જાણ્યા,
 વરત્યા જેઠકાર ॥ ૩૪ ॥ સ્વયંવરની રીતી એવી, જેની થઇ કન્યાય;
 તે એકલો રહે બાકી બીજા, સૌ સૌને ઘેર જાય ॥ ૩૫ ॥ પણ તે દોડે
 પાંડવ જાણિ, રહેવા કયો વિચાર; પાંડવને પરણાવ્યા પછી, વેરાઇ
 જવું સાર ॥ ૩૬ ॥ પાંડવ ઉપર પ્રેમ એવો, કોઇએ ધર્યો નહિ ગર્વ; આ
 ગણ આદ્યા અરજીનજી ને, પુઠે આદ્યા સર્વ ॥ ૩૭ ॥ આવી આવ્યા
 પ્રજાપતને ત્યાં, પુરણહરખમાં પેઠા; બોમી ઉપર આસન વિના, રાજ
 રૂશી સહુ બેઠા ॥ ૩૮ ॥ જલદ સહીત સઘળા બેઠા, એટલે બેઠા ધરમરાય;
 અરજીનજી ધરમાં જઇને, માતાને પડીયો; પાય ॥ ૩૯ ॥ આશીરવાદ
 મુને દો માતા, મેં કયું મચ્છવેધન, શુભ વેળાએ જનુની મહારિ, કેમ
 કરો રૂઠન ૧૪૦ ॥ કુંતાજી કહે ભીમ ગાંડો, લઇ આવ્યો કન્યાય, બહા-
 રેથી કહું કે કાંઇ લાવ્યો, ઓરે મારી માત ॥ ૪૧ ॥ મેં જાણ્યું ખાવાનું
 રમવાનું, બોલી જવાયું એમ; કેહું કે પાંચનું સહીયાર, એટલે બોલ્યો
 ભેમ ॥ ૪૨ ॥ એણે કહું કે આ શું બોલ્યાં, વિચાર વીના આપ; હવે એ
 બોલ્યું પાળો નહીં તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥ ૪૩ ॥ તે કારણથી રડયા કરે
 છું; ઓરે મહારા તન; એવું સાંભળી અરજીન બોલ્યો, મુકો મા રૂઠન
 ॥ ૪૪ ॥ તમારું બોલવું પાળવું મહારે; જે હોય પાંડુ આપ; ભેઓને મુકી
 એકલો પરણું તો બ્રહ્મહત્યાપાપા ॥ ૪૫ ॥ તવ કુંતાજી રડતાં રહ્યાં, આશી-
 રવાદજ દીધો; પછી જઇને એટલે બેઠો, માનો ખુલાસો કીધો ॥ ૪૬ ॥
 એવામાં પ્રજાપત આવ્યો, જેવા ધરના બહાર; ત્રકોદરને બોલાવીને, પુ-
 છ્યો સમાચાર ॥ ૪૭ ॥ કેમ આવ્યા છે રાજ રૂશી, શો આ બેલમચાવ્યો
 ભીમ કહે તમારા રાજની, પુત્રીને હરી લાવ્યો ॥ ૪૮ ॥ તેથી સૌ લાંઘવા
 આવ્યાછે; કળકળીયો તમ રાય; તમોએ અમને રાખ્યો માટે, શીક્ષા

તમેને થાય ॥૪૬॥ એવું સાંભળી કુંભાર બોલ્યો; માંડીયા માંડુ ફીધું
 દયા જાણીને તમેને રાખ્યા, તેનું ફળ આ દીધું ॥૫૦॥ એમ કહીને ર-
 ડતો રડતો, અથો ધરની માંચ; નરને નારી રૂદન કરે, ધરમે સાંભળ્યું
 ત્યાંચ ॥૫૧॥ ઉઠીને યુધીષ્ઠર ગયા, પ્રજાપતના ધરમાં, કહો કાકા
 કેમ રડો છો, શું આવ્યું ઉદરમાં ॥ ૫૨ ॥ પ્રજાપત કહે મારે કરમે,
 ક્યાંથી તમે આવ્યા; ગરીબ જાણી ધરમાં રાખ્યા, રાજની પુત્રી લા-
 વ્યા ॥૫૩॥ તારા માંડીયે ગજબ ફીધો, ધર મ્હારે લુટારો; ધરમ કહે
 કેણે કહ્યું, રડશો નહી નીશાસે ॥૫૪॥ કુંભારે કહ્યું માંડીયો તારો, કહો
 મથો મને વાત; ધરમ કહે સાંભળો કાકા મુકો આસુપાત ॥ ૫૫ ॥ અ-
 મે ક્ષત્રી નંદન છીએ, કુન્તા સતીના તન; પાંચ ભાઈ પાંડવ અમે તો
 ફીધો મચ્છવેધન ॥૫૬॥ તેથી કન્યા લાવ્યા છેયે, કાકા તમારે ધર; હ-
 રણ કર્યું હોય તો કાકા થયો હોય કાળો કેહેર ॥ ૫૭ ॥ પ્રજાપતને વી-
 શ્વાસ પડીયો, જે બેઠા ધરમરાય; ધૃપતરાયે ધર જઇને, મંડપ રચીયો
 ત્યાંચ ॥૫૮॥ મોકલ્યા બે પુત્રો પોતાના, કુંભારને ધર જાઓ; મચ્છવેધ
 કરનારાને કહીને, ધૃપતીને લઈ આવો ॥ ૫૯ ॥ કહેજે વાજાંત્ર અમે
 મોકલીયે છીએ પેહેલા; એટલે તમે વરવા માટે આવજો અમ ધર
 વેહેલા ॥૬૦॥ વળણા વેહેલા અમધેર આવજો, એવું કહેજે તન; વ-
 લ્લભ વદે રાયે કહ્યું, લાવો ભગની ભાવન.

કડવું ૩૫ રાગ ચૌપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ જનમેજે રાજન; ચાલ્યા ધૃપતના
 બે તન, ગયા કુંભારને ભાવન ॥૧॥ કહ્યું નરને ધૃપતી લાવો, વાજાં મો
 કલીયે તવ આવો; કહ્યું અરજીને તતપર થાવો, ઓરડીમાંથી તેડી જા-
 વો ॥૨॥ કહેજે તમ તાતને સમાચાર, કહીયે પાંચ છે કુન્તી કુવાર; કહી
 એ મચ્છવેધ કયો એક હાથે; પણ પાંચ પરણવાના સાથ ॥૩॥ ધર્મ ના-
 કુળ શેઠેવ ભીમ, ચારને લઈ વરવાનો નીમ; હોય મરણ તો તેડુ કાઢા-
 વો, નહી તો કાઢાવજો કે તમે જાવો ॥૪॥ એવું સાંભળી કોથે થયા, પો-
 તાની બેહેનને લેઈ ગયા; જઈ તાતને કહ્યું કામ કરો, બાપ બેટી બેઉ
 જણ મરો ॥૫॥ કહાવ્યું મચ્છવેધના કરનારે, વરવાતું પાંચે અમારે;
 છીયે કુન્તા તણા પાંચ તન, વરણું સહુ બંધવ જન ॥ ૬ ॥ એકલાને
 તો વરવાતું નથી, કહીને આપી ધૃપતી; ધણી નારી વરે નરકોચ, એક

નારીને ૮ નવ હોય ॥૭॥ અમારિ બેહેનને પાંચ પતી; તેતો અમેને મ
 મતું નથી; તવ ધૃપતને ખોટું લાગ્યું પાછું આડુ ભવીશ કયાં જાગ્યું.
 ॥૮॥ હવે માહરે જીવીને શું કરડું, વ્યાસના પર વીશ ઘોળી મરડું;
 એવું ધારીને મેહેલમાં ગયો, વીશ ઘોળી પીવા ત્યાર થયો ॥ ૯ ॥ તવ
 વ્યાસજી આવ્યા દોડી, પ્યાલો તમાચે નાંખ્યો ફોડી; શાને મરેછે મુઠ
 મતી. એના નશીબમાં પાંચ પતી ॥૧૦॥ જઈ પુછી બે કન્યાને વાત,
 તે કેહેતો મેળવજે હાથ; તવ ધૃપત રાજ થયો પુછવા પુત્રી કને ગયો.
 ॥૧૧॥ બેન મચ્છવેધનો કરનારો, કેવુ કહે છે તે વાત વીચારો, એમ કે
 હે છે કે પાંચ ભાઈ વરીયે, બોલો બેટી હવે કેમ કરીયે ॥૧૨॥ બોલી
 પીતા પ્રત્યે ધૃપતી મહારા ભવિશમાં પાંચ પતિ; તેમાં ડાહ્યાપણ તમે
 ન કરશો. કરશો તો પાપે પેટ ભરશો ॥૧૩॥ તવ લાગ્યું ધૃપદને સાચું,
 નથી વ્યાસજીનું કહેવું કાચું; એમ જાણીને પાછું પુછે, બેટા સતીસા
 ધવી તુંછે. ॥૧૪॥ વરે પાંચને તે શાની સતી. મને તે અકળામણ અતી
 બોલી ધૃપતી સાંભળો તાત, તમે ધ્યાનમાં લેજો વાત ॥૧૫॥ તમે મં-
 ડપ જ્યાં રયો પીતા, ત્યાંતો કરજો ચંદનની ચીતા, તેને રાખવિ ત્યાં
 સળગાવી પરણીશ પતી પ્રેમ લાવી ॥ ૧૬ ॥ એક પરણીને સત્યે ચડી-
 શ, સળગેલી ચીતામાં પડીશ; પછી સજીવન નીકળીશ બહાર, પછી
 વરૂ બીજે ભરથાર ॥૧૭॥ એવી રીતીએ પરણીશ પતી માટે સદા હું
 સતીને સતી; તવ તાતને લાગ્યું સાચું, બેટી બેઠરાપારખું તારૂં ॥૧૮॥
 પછી વીચાર્યું ધૃપત રાય, એછે પાન્ડવ કેમ મનાય; એવો સંદેહ ટાળવા
 પળીયો, જઈ કૃષ્ણપ્રભુને મળીયો ॥૧૯॥ પ્રભુ કુન્તા તણા આ તન, કેમ
 સાચું લાગે મુજ મન; બોલ્યા પ્રભુ તું સાંભળરાય, એતો લક્ષણથી વ-
 રતાય ॥૨૦॥ જેના જેના હશે ગુણ જેવા, તેના તુને દેખાડુ તેવા; હતા
 ઓરડા ધરૂપદ તણા, પાંચે શોભીતા સોહામણા ॥૨૦॥ તેમાં શું કર્યું જી-
 મજીવન, ભયાં એકમાં સીંહાહન જીદી જીદી તરેનાં શોભે; રાજ્યવંશી
 તણું મન લોભે ॥૨૧॥ બીજે ઓરડો તૈયાર કરી, તેમાં ઘણી મદાયો
 ભરી ત્રીજામાં ભયાં ધનુષ બાણ, એવું કરાવ્યું પુરૂષ પુરાણ,
 ॥ ૨૨ ॥ ચોથામાં પાનાં પુસ્તક ધરીયાં વેઠ શાસ્ત્ર પુરાણે ભરીયાં;
 પાંચમામાં વસ્ત્ર શણગાર, એવું કરાવ્યું જીમહાધાર ॥ ૨૩ ॥ પછી
 બોલ્યા શ્રી વનમાળી, બે આ સહ ઓરડા પુઠે જળી; ત્યાં તું જેવા ર-
 હે સંતાઈ, હું તો મોકલું જ પાંચે ભાઈ ॥ ૨૪ ॥ કહી પ્રભુએ ભક્ત
 બોલાવ્યા, તવ પાંડવ પાંચે આવ્યા; પછી બોલ્યા પ્રભુ સાક્ષાત,
 માહારે કરવી છે તમને વાત ॥ ૨૫ ॥ એક સ્થળ જઈ આ-

ડું સાર, જુઓ ઓરડા એટલી વાર, એડું કહી ગયા ગોપાળ, પેઠા
 ઓરડે સતીના બાળ ॥૨૬॥ પ્રભુ ગયા ધરપત પાસ, જળીથી દેખાડે
 અવીનાશ; જુએ ધરપત શામ શરીર, પેહેત્રે ઓરડે પાંચે વીર ॥૨૦ ॥
 દીઠાં સઘળાં સીંહાસન. માન્યુ એકલા ધર્મનું મન; માટે પોતે એકલા
 રહ્યા, બીજા ચાર નીકળી ગયા ॥૨૮॥ બીજે ઓરડે દીઠી ગદાયો, બીજા
 નીકળ્યા ભીમ ભરાયો; ત્રીજે ઓરડે ધનુશ બાણ, રહ્યો એકલા ધ્રુવસં-
 તાન ॥૨૯॥ ચોથે ઓરડે પુસ્તક પાનું, ત્યાંતો શેદેવનું મન માન્યું; પાં-
 ચમે આભુપણ પટકુળ, તે દેખીને પેઠા નિકુળ ॥૩૦॥ પેહેત્રે ઓરડે ધરમ
 રાય, તેની જુએ ધરપત ચરચાયા; જુએ ધરમ સીંહાસન; જોઈ બરબડા
 વીચારે મન ॥૩૦॥ ઈદ્રપ્રસ્ત જડું જે દન, કરાડું હાડું સીંહાસન. તેનો
 ધરપતે સાંભળ્યું દાન. આનો ધરમ ખરા ભગવાન ॥૩૦॥ પછી બીજે
 જળીયે જય, ભીમ ઊંચકી જુએ ગદાય; એતો જુએ હાગરી ભારે, એક
 આવી ગદા તે વારે ॥૩૧॥ દરા હજાર મણછે ભાર, ઉંચકી વાયુને કું-
 વાર; એતો ધરપતના દાદાતણી ગમી ત્રકાદ ને ધણી ॥૩૨॥ પછી બ-
 રબડી બોલ્યો આપ, ચાહ્યો આવે ધરપતનો બાપ; પણ આ ગદા પાછી
 ન દેડું લઢાવઢીને પણ લેડું ॥૩૩॥ પ્રભુ બોલીયા સાંભળ રાય, પછી ત્યા
 થી થયા વિદાય; ત્રીજે ઓરડે અરજીન જ્યાંય, બોલ્યો ધરપતના જ્યાંય
 ॥૩૪॥ એનું પારખું થંભે જ્યું, પછી ચોથે જમ ચીત પ્રાયું; પાંચે પાંનાં
 પુસ્તક શેદેવ, તેથી જળીયા જોશી એવ ॥ ૩૫ ॥ પછી પાંચમે ઓરડે
 ગયા, જળીયે ડોકુ કરી રહ્યા; તેમાં નીકુલ છેલ્લે તે વાર, પેહેરી જુએ
 બધા શણગાર ॥૩૬॥ મોઢા આગળ દરપણ રાખે, નવ્ય ગમે તે બદલી
 નાખે; ટળ્યો ધરપતનો સદેહ, ખરો નીકુળ કાંકડો એહ ॥૩૭॥ પ્રભુ પા-
 નડવ પાંચે સાચા; હવે વિચાર નહી મુજ કાચા, તમે અંતરયામી જવો
 વાળાં મોકલું વાગતે આવો ॥૩૮॥ કહી રાજ થયો વીઠાય, પછી બો-
 લીયા જદવરાય; પાંચ પાંડવોને બે લાવ્યા, સહુ ઓરડામાંથી આવ્યા
 ॥૩૯॥ સ્થળે લેઈ ગયા જુગદીસ, કાઠિર કરાવ્યું પાંડવશીશ, કિતરાવ્યા
 શીશના કેશ, ધરાવ્યો રાજવશી વેશ ॥ ૪૦ ॥ પેલા ધરપતે કીધી
 પેર, મોકલ્યું તેડું હરખલેર; વાળાં સાજ સહીત તે વાર, આવ્યા પ્ર-
 ભપતને દ્વાર ॥૪૧॥ કહી પાંડવને શુભ પેર, ચાલો વરવા ધરપત ઘેર;
 તવ સર્વને આનંદ થાય, ગયા કુંતા કને ધર્મરાય ॥૪૨॥ માતા મોહોડ
 માથે કોણ ધાલે, કોણ રામન દીવો ઝાલે; બોલ્યાં કુંતાજી મુખ વચન.
 રહ્યાં આપણુ જેને લાવન ॥૪૩॥ તેને સંમજવાં માત તાત, કહો જે મુ-

જપતને વાત; માથે મોહોડ ઘાલે એની નારી, તેડે સૌસમાંને ન્યાત સા
રી ॥૪૪॥ ગયા ધરમ તેણીવાર, કહ્યું કુંભારને થાવો ત્યાર; તમારી સહુ
જાતી બોલાવો, અમને પરણાવવા આવો ॥૪૫॥ મોહોડ ઘાલે અમારી
કાઠી, પહેર્યાં હોડયામાં ન રાખે બાકી; તવ બોલાવી કુંભારે નારી તુ તો
પેહેરી ઓઢીને થા સારી ॥ ૪૬ ॥ વણ પૈસે ઉપમા લેવાઈ, થયા રાજ
તણા વેહેવાઈ; તેડે સગાં બહાલાં ન્યાત સાથ, ઘાલો મોહોડ દીપક લ્યો
હાય ॥૪૭॥ તવ પ્રજપતની નારી, ચાલે ધરતી ધમધમેભારી; સહુ સગાં
ને ભેગાં કીધાં, બધિ ન્યાતને નોતરાં દીધાં ॥૪૮॥ તવ આબ્યા સહુ ન-
રનારી, ગીત ગાવા સાગી શુભકારી; જણી ધરપત રાજ્યે પેર, રચ્યો
મંડપ રૂડો ઘેર ॥૪૯॥ પાસે ખડકાવી ચંદન ચીતા, કરીયું પુત્રીનું કહે
હું પીતા; પ્રજપતની નારી મોહોડ ઘાલ્યો, કર વામન દીવો ઝાલ્યો
॥ ૫૦ ॥ ઉડયા પાંડવ જોડાજોડ, કરી ગોઠવણુ શ્રી રણછોડ; રાખ્યા
આગળ જાદવ જોધ, વચમાં રૂશી કરનાર બોધ ॥૫૧॥ તેની પુઠળ ક્ષત્રી
લોક; શોભાવી શોભા પુન્ય સ્લોક; પછી વાજતે ગાજતે જય, કેડે
કામનીયો ગીત ગાય ॥૫૨॥ વળણા ॥ ગીત ગાય છે ગુણના ભયાં સાં-
ભળ તું રાજન; બ્યાસ વલ્લભ વાણિ વહે, ચાલ્યા કુંતા તન.

કડવું ૩૬ રાગ લક્ષમણુવરની ઘોડી.

આની આંરે પાન્ડવ પાંચ ચાલીયા ॥૮૬॥ પાન્ડવ પાંચે ચાલીયાર,
જય છે જોડાજોડ, વરઘોડામાં મ્હાતતારે, કરે કારભાર શ્રી રણછોડ
પાન્ડવ ॥ આની હારે. ॥૧॥ રાજ રૂશીને ચાદવોરે, ચાલે સહુ સાજન,
પ્રજપતની નાતનારે, ધરે હરખ અતીશે મન ॥ પાન્ડવ ॥૨॥ પ્રજપતની
પ્રેમદારે, ગુણુ ભયાં ગીત ગાય મોહોડ કાઠીએ ચાલીઓરે, એને હૈએ હ
રખ નવ માય ॥ પાન્ડવ ॥૩॥ વીવીધ વાળં વાગતાંરે, કુંડલી ડંકા થા-
ય; પોતાના પુત્ર જણીનેરે, ઘણા હરખે છે ભીરમ પીતાય ॥ પાન્ડવ ॥૪॥
વીંદુર ઉર આણુંદહેરે, પ્રગટીયા પ્રભુદાસ; દ્રોણગુર કપાચારનેરે, ઉપ-
જોછે અતિ ઉક્તાસ ॥ પાન્ડવ ॥૫॥ ગામના લોક જોવા મળ્યારે, જોધ-
ને બોલે બોલ; ભાગ્ય ધન્ય ધરપતી તણુરે, સ્વામી મળીયા છે કન્યાને
તોલ ॥ પાન્ડવ ॥૬॥ પાન્ડવપર પ્રેમ સર્વરે, સાજન થઈ સહુ જય; સાજ
મળ્યો શોભા તણુરે આવી ઉભા તોરણુ વરરાય ॥ પાન્ડવ પાંચેઓવીયા
॥૭॥ તવ ધ્રુપતની તારૂણીને વર પોખ્યાનો કોર, આવી સામુ થઈ

પોંખવારે માથે બત્રીસ ભમરીનો મોહોડ, પાંડવ પાંચે આવીયા ॥ ૮ ॥
 સૌ સાજન બીરાજીયુરે. મંડપકેર ઠોર; પાસે રહી પોખાવતારે, ધુપત-
 રાયના દ્રોણીક ગોર ॥ પાંડવ ॥ ૬ ॥ ધુસળ મુસળ રવેઓરે, સરીઓસં'પુ-
 ઠ ત્રાક; એંડી પેંડી ઉતારીનેરે, તીલક તાણી આમળીયા નાક. પાંડવ
 ॥ ૧૦ ॥ પછી વર પધરાવીયારે, મંડપ કેરિમાંય; દ્રોણીક કપાચાર્ય'છેરે
 બેડિના ગોર બે બેડા ત્યાંય પાંડવ ॥ ૧૧ ॥ અંતરયામી બોલીયારે, મં-
 ડપ કેરીમાંય; પ્રથમ પેહેલું લગ્ન કરોરે; મોહોટા માટે વરે ધર્મરાય પાં-
 ડવ ॥ ૧૨ ॥ તવ ધરમ બીરાજીયારે, બાજઠ ઉપર ત્યાંય; સીખંડીભાઇ
 એ તેડીનેરે, પધરાવી દરપતી કન્યાય પાંડવ ॥ ૧૩ ॥ વળણ કન્યા પધ-
 રાવી તહીં, કન્યાદાન દેવાય, વ્યાસવલ્લભ વાણીવદે, સાંભળજેશ્રોતાય

કડવું ૩૭ રાગ કન્યાદાનનો.

ત્યાંતો સમે વરતે સાવધાન, સોભા ધણેરીરે, દેછે દરપત કન્યાનું
 દાન; સોભા ધણેરીરે ॥ ૧ ॥ પેહેલા બીરાજ્યા ધરમરાય, સો. તેનો હસ્ત
 મેળાપક થાય. સો. ॥ ૨ ॥ ત્યાંતો પાડી પોળે ગાઠ. વરમાળા આરોપી
 કંઠ સો ॥ ૩ ॥ વદે વેદ વચન વીમ તને, સો, પાસે બેડા છે જુમળવને
 સો, ॥ ૪ ॥ ત્યાંતો પેહેલું મંજળ વરતાય સો તેમાં માથેના દાન અપાય
 સો ॥ ૫ ॥ ત્યાંતો બીજે મંજળ સાવધાન. સો. તેમાં દીધાં દાસીનાં દાન.
 સો. ॥ ૬ ॥ ચોરી ત્રીજું મંજળ વરતાય, સો, તેમાં ભોમીનાં દાન દેવાય.
 સો, ॥ ૭ ॥ ચોરી ચોથું મંજળ વરતાય સો, તેમાં ભંડાર સહીત વરતાય
 સો, ॥ ૮ ॥ પછી વરકન્યા જમ્યા કંસાર. સો. ત્યાંતો આરોપ્યા મોતિડા
 ના હાર સો. ॥ ૯ ॥ પછી રૂપેયા વીંટીઓ રમાય, સો. લાગ્યાં વરકન્યા
 ગોત્રજને પાય સો. ॥ ૧૦ ॥ પછી કન્યા ઉઠી સતી નાર, સો. પડો અંદન
 ચીતામાં સાર, સો, ॥ ૧૧ ॥ નાહી નિકળી અગ્નીથી જહાર, સો. તવ વ-
 રત્યા જય જયકાર. સો, ॥ ૧૨ ॥ પછી વર્યા વાયુ સંતાન, સો, તેનાંચારે
 ચાર ચાર દાન, સો. ॥ ૧૩ ॥ પછી પરણ્યો અરબુનરાય, સો. એનાંચારે
 મંજળ વરતાય સો. ॥ ૧૪ ॥ તેના પછી વર્યા શેહેવ, સો, વરત્યા ચારે
 મંજળ તતખેવ, સો. ॥ ૧૫ ॥ વર્યા છેવટે નીકળરાય. સો. ચારે મંજળે
 દાન અપાય. સો. ॥ ૧૬ ॥ પછી કન્યા અગ્નીમાં ન નહાય, સો. પોતે પર-
 ભેલી રાખી તે કાય. સો. ॥ ૧૭ ॥ બેઠ પોહોત્યા સહુ જનના કોડ, સો.
 સેવે બોલ્યા જે જે શ્રી રણછોડ ॥ ૧૮ ॥ વલ્લણ ॥ વરકન્યા પરણી ર

હા વરત્યો જોજોકાર; ધરપત લાગ્યો પુછવા, ઓરે જુગઘાધાર.

કડવું ૩૮ રાગ સાખી.

વેશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાયા વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું કહુ, આધરવ મહીમાય ॥૧॥ ધરપત કહે આજ્ઞાઆપો, ઓરે
જુગઘવન; મચ્છવેધનિ સભામાં બેશી, સર્વ કરે બોજન ॥૨॥ પ્રભુએ
તવ આજ્ઞા આપી, સર્વ સભામાં પેસો; પોતપોતાની રીત પ્રભાણે પંગતે
જમવા બેસો ॥૩॥ રાજ રૂશી જદવ લોકો વળી પ્રભપત સર્વ, અન્ના
રથી પણ જમવા જતો, વહેવારનો ધરી ગર્વ ॥૪॥ એટલે સોજન ગ-
યા સભામાં, બેઠાપોતાના રીતે; ધરપતરાયે શેરકો પાસે, પીરસવા માંડ્યુ
મીતે ॥૫॥ રાગ કટાવની છાયા ॥ મીનાકારી થાળી પુરી, મીનાકારી
થાળી પુરી, નહી અધુરી, ચીજે મધુરી, પ્યાલા રૂપાનો, માંડી દુધડા, દા
ખ ચારોળી, સાકર ઘોરી, કેસરીચોળી; મહિ રગદોળી, મલાઈ કેરી બહા
જ પોળી, કુર કમોદનો જયફળ; વળી શેવ સરકરા; પુરી ઘેમરમજળ
ખરફી પેંડા, કળીનો લાડુ ઠોર બજલી, દર લાડુતા. કણસાઈ મોતીચુર
પુરાયાં દુધપાક વંતાકનું શાક કે રૈતુરત્યોનું; ચણાદાળ ત્યાં માંહીકાકડી
કારેલો વાલોર વાંકડી. કડોડા કુશમાંડ તુરીયા પાપડીઓ પંડોળ વ-
ડીઓ, ગલકા ફળ ટેભરવા નયાં. મવારશીંગો ચોળાફળીઓ કંદમુળ
ભાંડા; અળવી રતાળુ ગાજર ગીલોડુ, સકરીયા સુરણ વલીઆરી, દહી
છમકારી કઢી વધારી; ભાત્યભાત્યની ભાજ સમારી, તાંજરજોને મથી
સારી, કાંજરી કુખીભેગી સુધારી મલજલીની મોઘના પાનાપતરવેલીયા
હવે વરણુવું મેવા કાચા, પસ્તાને લીધી ખારેકો અખોડ અંજરરાજેરી
સોનેરી કેળાં, તડબુચને કુટ બીજેરાં અનુસ રામફળ સેતુરા પાકા કર
મદ ફનસ ફાલસા લીલા શીફળ ખજુરફેપી કમરખ જમફળ કરણકેરી
મધુર લોમડી; રાણ શીંગડાં થોડી થોડી, પાકાઉમર પારસ જંબુપાકી
ચીકણ કેળા, કુંકણ દાડમ કંકણ, હવે વરણુવું ચટણી અથાનું; થોડુથો
ડુ મુખથી ગાવું, કેળાં દોડાં આખળ કાકડ જીરા કેરી મેથીઓ ચીરી
અળદર કેળાં આગ્રચીરીયાં રાધ સરસીયાં તેમાં કુખીઆ ખારા બીલી
મોળી આથેલી, આદારસ ચટણી લીંબુપટની આઠામુળી અળદરમુળી
મધુરી મધુરી, મીનાકારી થાળા પુરા.

રાગ સાખીને ॥ વેશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય વી-

સ્તારી તુજને સંભળાવું, આશ્વપરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સરવેને લોજન
કરાવી દીધા છે મુખવાસ; કોરવ લોકો નાશી મએલા, કન્યા થઈ
નીરાસ ॥૨॥ જતાં જતાં મારગે આવી દ્વાદશ ગાઉની નેજ, પાપીએ
સહુન ઉભા રાખ્યા આવી વનીતાની વેલ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધન મુખ એ
હું બોલ્યો, રહી ગયો પરણ્યાનો પ્રેમ; મનના મનસુખા રહ્યા મનમાં,
મામા કરશું કેમ ॥ ૪ ॥ બોલ્યો શકુની ખારીલો ખુની, બતાવું એક
ઉપાય; પરણી હશે તો શું થઈ મયું, પણ લેવી કન્યાય ॥૫॥ ખાર ગા-
ઉની આ નેજ લાંબી, ઉંચી બે વાસપુર; આ નેજમાં પાંડવને ઘેરી,
હાડ કરો ચક્રચુર ॥૬॥ એક રથ હંધી જતો હોએ તો પરાણે બીલું
જાય, એવી સાંકડી નેજમાહી, થનારું હોય તે થાય ॥ ૭ ॥ આમળથી
ને પાછળથી હંધ ગેરીને કરીએ કેહેર; કુંતાજીને ને પાંડવને, મારી
નાખીએ ઠેર ॥૮॥ તો રૂખાળી હાથમાં આવે, ભાગ્ય ભળે મળે નારી;
દુરીયોધન કહે મામા તારી. બુદ્ધીની બલીહારી ॥ ૯ ॥ એમ કહી ક-
હું દુરીયોધનને, સાંભળો વીરા કરણ; છ ક્ષોણી તમ પાશે રાખો, કરવા
પાંડવનું મરણ ॥ ૧૦ ॥ આ મોઢે તમે સંતોષ રહો, નેજની ધોધોમાંહિ
પાંડવ નેજમાં પેઠા પછી; ઘેરો ધાલજે આંહી ॥ ૧૧ ॥ પાંચ ક્ષોણી
લઈને સોભાઈ, સામે મોઢે જઈએ; જેઢ્ય ભમદત ભુરીશ્યેવા મુસર-
મા સૈત રહીએ ॥૧૨॥ કરણ કહે કબુલ વીરા. પડાવ સામે નાખો; સં-
દેશા સાંર નેજની ઉપર, દસવીસ સેવક રાખો ॥૧૩॥ દુરીયોધને વીસ
જેઢ્યા, નેજપર મુક્યા સાર. પાંડવ પેસે નેજમાં ત્યારે, આપે સમાચાર,
॥૧૪॥ પછી પોતે પાંચ ક્ષોણી લઈને, મુસરા નેજમાં ગયા, સામે
મોઢે, છ ક્ષોણી સન્યાય; આવતુ જતું કોઈ ન દેખે, કરવો છે અન્યાય
॥૧૬॥ ચોકી કરવા રાખેલાં ને. સમજળ્યા તે વાર; આપણા જુદો પેહેલા
જસે. તેનો કહેજે સમાચાર ॥ ૧૭ ॥ એ રીતે ગોઠવણ કરીને, સંતાયા
છે પાપી ધરપતરાયે જમાડયા પછી ભેગા થવા રજ આપી ॥ ૧૮ ॥
એટલે રાજ રૂપી જદવો, મળી કરી સભાય; પાંડવો ત્યાં બીરાજ્યા
છે, કોરાણે કુંતા માય ॥૧૯॥ ધરપત આળ્યો સરપાવ લાળ્યો, વેહે અ-
વા સાંર સાર; પેહેરામણી પાંડવને દેવા, હરખ્યો અપરમપાર ॥ ૨૦ ॥
કારમારી થઈ કૃષ્ણ બીરાજ્યા, સભા શાલે પુરપાટ; ધરપતરાયે તી-
લક કીધાં, પાંડવને લેલાટ ॥૨૧॥ બે રથ આપ્યા મોહોરો ભરીને, બળી
દિધાં દસ ગામ; સહજ દાસી આપી સેવામાં, ધરપતીને કામ ॥ ૨૨ ॥
પાંડવને બે ક્ષોણી સેન્યા, દીધી ધરપતરાય; આવઠાની એક ગામના

આપી, કુન્તાને પડયો પાય ॥૨૩॥ તમ જોગ મુજથી નથી અપાયું,
 માગી દ્યો વૃધ સતી; કુંતાણ કહે ભાવ જોધ્યો, બીજું જોધતું ન-
 થા ॥૨૪॥ તવ ધરમને ચરણે લાગ્યો, છો ક્ષત્રી સુપાત્ર; તમ જોગ કાંઈ
 નથી અપાયું, મારે માગી દ્યો જમાત્ર ॥૨૫॥ ધરમકહે કાંઈ ખામી ન
 થી તવ અરજીનને પુછે; કાંઈક માગી લો મુજ પાસે, તમારી મરજી
 શું છે ॥ ૨૬ ॥ અરજીન કહે પ્રીતિ રાખો, એટલું માગીયે અમો; તવ
 શેઠેવને શીશ નમાવું જોશીજી માગો તમો ॥૨૭॥ શેઠેવે કહ્યું સંતોષ
 પામ્યા, આનંદ થયા અતી; લીમે જાણ્યું સૌને પુછે પણ મુજને
 પુછતો નથી ॥૨૮॥ એટલામાં નીકુળને પુછ્યું, નીકુળે કહી નાય; પ-
 છી ગયો લીમની પાસે, પ્રેમે પડીયો પાય ॥૨૯॥ તમ જોગ મુજથી ન
 થી અપાયું, માગો માગ્યા જોગ સદા; લીમ કહે એટલું માગુછું, નહી
 આપું આ મદા ॥૩૦॥ ધરપત કહે એમાં શું માગ્યું, બળવંતાછે અ-
 તી; એને કોઈ ઉપાડી ન શકે, અમારે કામની નથી ॥ ૩૧ ॥ પણ એ
 મદા ક્યારે આપુ, જે જોરાવર થાવો, જે મંગળનામનો એક હાથીભતા
 ડું તે લઈ જવો ॥૩૨॥ ક્રીદલો ચણિને પુરી મુકયો છે, દરવાજો ન ઉ-
 ઘેડાય; ક્રીદલે ચઢી ધાસે નાંખે છે દાસો. ક્રીદલે રહી જળ પાય ॥ ૩૩ ॥
 એ મદ ભયો મસ્તાની, તેને વશ કરી આવો; તોતે હાથીને આગદા બે
 વસ્તુ લઈ જવો ॥૩૪॥ લીમ કહે બતાવો મુજને, કુંચી લીધી તવ
 રાય; હાથીના ક્રીદલાનું તાણુ ઉઘેડ્યું, હાથીચેત્યો તવ ત્યાંય ॥૩૫॥ લી
 મસેને દરવાજો ઉઘેડ્યો, તેવોજ હાથી ધરીયો; દરવાજાની ખંદાર નીક
 ણીયો, લીમશેન આધો ખશીયો ॥૩૬॥ આધો ખસીને ધાયો ધસીને, ભ
 યમાં જરા નવ પેઠો; ગદા સહીત છલંગ મારી, ઉપર ચઢી બેઠો ॥૩૭॥
 બોજ આવ્યો તેથી મજ ત્રાશ્યો, લીમ તણો ભય ધાયો; ત્રકોદરે દડમાં
 દોડાવ્યો, તવ જયમંગળ હાયો ॥૩૮॥ નરમ થઈને ઉભો રહ્યો લીમે
 ફેરવ્યો હાથ; નીચે ઉતરીને બોલાવ્યો, તવ ગજ આદ્યો સાથ ॥૩૯॥
 સેલામાં આવ્યો હાથી બાંધ્યો, ખુશી થયા સહુ રાય; ધરપત કહે અર-
 પણ તમને, જેમંગળને ગદાય ॥૪૦॥ વિનોદમાં ત્રકોદર બોલ્યો, મેંઠીક
 ક્રીધી કમાઈ; ધરપત તુજને સોધ્યો ન મળે; મુજસરખો જમાઈ ॥૪૧॥
 ધરપત કહે ક્ષમા રાખો. બોલો નહી બીજું ત્રાંજી. તમ તણા પ્રાક્રમ
 જોધને આનંદ પામી રિજી. ॥૪૨॥ પછી સરપાત્ર આપ્યો, સરવને જે
 વો રાજ તેવો દીધો; એકલા પ્રભુને કાંઈ ન આપ્યો તવ લીમે કોધકી-
 ધો ॥૪૩॥ ધરપત કહે કોધ ન કરશો, કબ્જ છે લક્ષ્મી પતી, તે લક્ષ્મી

શું એમને આપું. બીજું દેવા ભેગ નથી ॥૪૪॥ એટલે હરજી આનંદ પામ્યા, પોતે દીનાનાથ; શાખાશ તારી જ્ઞાન દ્રષ્ટી, કહી શાશ મુકયો હાથ ॥૪૫॥ પછી સરવે વીદાય માગી; રાય વધા વચન; ચાર દહાડા લગી પાન્ડવોને, રાખશું અમલોવન ॥૪૬॥ એમ કહીને વીદાય આપી, સરવેને થઈ ખુશી; તવ પોત પોતાને પંથે આધ્યા, રાજ રહીયત રૂશી ॥૪૭॥ છપન કાટી બદલ બળદેવ, સાથે શ્રી મોરારી; સત્ય પુરૂષોપજ્ઞ ધેર આધ્યા, પાન્ડવના હેત ધારી ॥૪૮॥ તે સત્યવાદી નેળમા થઈને ગયા હસ્તીનાપુર; દુષ્ટોને જઈ કહ્યું ચોટીઠારોએ, ગયા ભીસ્મ વિદુર ॥૪૯॥ એટલે દુરીથોધન થયો રાજ, હવે તો ભાયમ લગશે; જેનો ભય હતો તે ગયો, હવે તો કન્યા મળશે ॥૫૦॥ એમ કરીને એ રહ્યા છે, પાપીઓ આશા ભેર; પાન્ડવ કુન્તા ચાર દહાડા, રહ્યા ધૃપતને ધેર ॥૫૧॥ તે પછી પોતે વીદાયમાગી, અમને દોઆજ્ઞાય; ચરમામ ધણાદનથી મુનું માટે કરે વીદાય ॥૫૨॥ તવ ધૃપતે આજ્ઞા આપી, પધારો કુંતાના તન તવ પોતાનું સેન્ય લેઈને, નીકળીયા રાજન ॥૫૩॥ વળણાપાંડવ પાચે નીકળ્યા, વાજતે માજતે ભય; ધનના રથને ધૃપતી, વળી સંમસેન્યાય.

કડવું ૩૯ રાગ સવૈયા છાયાનો.

વૈશમપાથે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાઈ આધ પરવ મહીમાય ॥૧॥ સહુ સાથે નીકળ્યા બળાયા સહુવળાવવા ભય; ભાગોળ મુખી સરવે આઠ્યા, આઠ્યો ધૃપતરાય ॥૨॥ એવામાં પેલા પ્રજપતને, ચણાની જરૂર પડી; ભીમની ખાધેલી ખાણ હતી, ઉઘેડી તે ધડી ॥૩॥ એતામાં એનો જીવ ગભરાયો, હથળવથળ થયો છોક; સાફ વાશીદુ વાળી મુકેલું, ન મળે દાણો એક ॥૪॥ બહુયુકે આ કામ ભીમનું, ભાગોળે દોડતો આઠ્યો; ભીમ ભાઈ કરી ખાણ ખાલી, વાંકો દહાડો તું લાઠ્યો ॥૫॥ એટલે બોલ્યા ધરમરાજ, આશું કરમભીમ કરીયું; મરીબને મરદન ધાત્રીને, પેટ પોતાનું ભરીયું ॥૬॥ નાણું આપો કદી કાપો, તવ ભીમ બોલ્યો ત્યાં; હીસાળ પ્રમાણે ગણિનેનાણું દેખે ધૃપતરાય ॥૭॥ ધર્મ કહે ધૃપતને શું છે લુંડા માંડી ભવાઈ; ભીમ કહે જમાતનું દેવું, દેશે તે શી નવાઈ ॥૮॥ એમના ગામમાં રહીને ખાણ છે, તે ખાધા ખરચ દેશે, ધૃપતી આપણે ધેર ખાશે, તેનું ખરચ કોણ લેશે ॥૯॥ ધૃપત કહે ક્ષમા રાખો, માં બોલો માફ વચન; અમે અમારે જમાતનું, પુણું મનાવીશું મન ॥૧૦॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, તવ પંથે પાળાય, એક સ્થમા કુતો ધૃપતી, ત્રીજા ધરમરાય ॥૧૧॥ આનંદ

કરતા મારમ આલ્યા. ઇંડો હાથીપર બેમ; દ્વાદશ ખાઉંનિ નેળે આવ્યા,
 ભીમને આવ્યો વહેમ. ॥ ૧૨ ॥ સદળ સેન્યને રોશી કહ્યું આયુધ
 સહુ ઝાંઝો; જે રીતે ગોઠવણ કરે તે. રિતે નગમાં ચોડો. ॥ ૧૩ ॥ કુન્તા
 છ કહે મિથ્યા વેમીડો, ભય ભાળે છે અતી, ભીમ કહે મા તમારી પેટે
 બત્રા કરાવવી નથી. ॥૧૪॥ ધર્મે કહ્યું કરે તે કરવાદો. વીચાર સારાકરે;
 જે જન ભગે તે જન જીવે, ઉધે તે જન મરે. ॥૧૫॥ એવે ભીમે પોતા-
 ના હાથી, સહુથી આગળ નાંખ્યો, તે પુઠે એક ક્ષોણી સેન્યા, તે પુઠે
 જોશી રાખ્યો. ॥૧૬॥ તે પુઠે ધર્મ કરપતી; કુન્તાનો રથ એક; તેનીપુઠે
 રથ નિકુળનો, એમ કથાં વિવેક ॥૧૭॥ તેની પુઠે બીજી એક ક્ષોણી તે
 પુઠે અરજીન ભુપ; એવી ક્ષીધી ગોઠવણી ને, હીસે શોભા અનુપ ॥૧૮॥
 પછી પોતે મદા લેધને, જયમંબળ પર બેઠો; કહ્યું સહુ મુજપુઠે આવો,
 કહી નેળ વીશેપેઠો. ॥૧૯॥ પુઠંળ પોતાનું સેન્ય આવ્યું નેળમાંપેઠાસાર;
 અરજીન સહીત પેશી ચુક્યા, તવ મયા સમાચાર ॥૨૦॥ દુરંચોધનના
 દાસ મુકેલા તે બેઉ તરફ મયા; કરણને કૌરવને જઈ, સર્વ સમાચાર
 કહ્યા ॥૨૧॥ તવ સહુ નીકળ્યા કોતરમાંથી માઠા કરી મનમુખા; ઉત્તર
 દક્ષીણ બેઉ મોઢે, પંથ ઘેરીને ઉભા. ॥૨૨॥ ઉત્તર દીશાએ સો બંધુ,
 પાંચ ક્ષોણી સેન્યાય; જેદ્રથ ભમહત ભુરીશવા શકુની સુસરમાય,
 ॥ ૨૩ ॥ દક્ષીણ દિશા સુર્યનો નંદન. છે ક્ષોણી છે સાથ; ડંકા દેતી
 મોઢાં ઘેર્યા, આયુધ સહુને હાથ. ॥૨૪॥ સુરતણા વાજાં વમાડ્યાં, સાં-
 બેળ્યા ભીમે કાન; એટલે પોતે બંધ કરાવ્યા, પોતાના નીશાન. ॥૨૫॥
 પછી અરજીનજીને કાઢાવ્યું, શેત્રક સાથે એમ; તમારા ભણી કાણુઆ-
 વ્યુંછે, ઘેરા ધાલ્યો કેમ. ॥૨૬॥ તે સદેસો મોકલો વહેણ. કહી ગજથી
 ઉતરીયો; મદા લેધને આમલે મોઢે, કેધ ભયોં પરવરીયો. ॥ ૨૭ ॥
 જઈ બેયુ તો કૌરવ દીડા; સેન્યાને કારભારી, અરજીનજીને કહાવીમોક-
 લ્યો, સમાચાર વિસ્તારી ॥ ૨૮ ॥ અરજીનને સદેશો પોહાવ્યો અરજીન
 કાઢાવ્યું એમ; મુજ ભણી કરણ સેન્ય સાથે, કહો કરીશું કેમ ॥ ૨૯ ॥
 વળતું કાઢાવ્યું ઋષોદેર, જે હોય મારે વીર; તોનો પાછી પાહાની ન
 કરતો. રાજ વાળો રણધીર. ॥૩૦॥ તવ અરજીને સાંમું કાઢાવ્યું હાડતો
 ઇમકો દેભે, આણીપાની ચીંતા ન કરશે તમારૂં સાચવી લેભે. ॥ ૩૧ ॥
 ભીમે કહાવ્યું મારી ચીંતા ન કરતા, કૌરવનું મ્હોત આવ્યું; તે પછી
 શેદેવ નીકુળને, ઋષોદેર એમ કાઢાવ્યું. ॥ ૩૨ ॥ તમારા બેની વચમાં
 શોધ્યાં છે, કુન્તા ધર્મ કરપતી; નેમાંથી કોધને હરકતથઈ તો તમેજીવવા
 ના નથી. ॥૩૩॥ રક્ષણ કરજે, ચાલતો મરેજે, પણ વાંકો ન થાય વાળ;

કન્યાતું કોઈ હણું ન કરે, રાખજો બહુ સંભાળ ॥૩૪॥ શેદેવ નીકુળેએ
 ઘું કાઢાવ્યું, ચીંતા ન ધરશે કાંય; દેહમાંથી-પ્રાણ ગયા પછી, થનાર
 હોય તે થાય. ॥૩૫॥ એવા સૌના સમાચાર સુણી, કીધો લડતમનસુભો;
 કમ્ભર બાંધી મહા મહીને, દુષ્ટ સામે જમ ઉભો. ॥૩૬॥ કરણસામું મો-
 હું કરીને, ઉભો ઇંદ્રનો તન; મરીયાદમા બેઠે રહ્યા છે; કોઈ ન બોલે
 વચન. ॥૩૭॥ શેદેવ નીકુળ બે બંધુને, રક્ષણના મનસુખા; ધનુશચક્ર-
 વી બાણ લઇને, આમળ પાછળ ઉભા. ॥૩૮॥ રાતો તાતો થઇ ભીમ
 ઉભોછે, કોરવને કહ્યું એમ; આ નીચ ભત્રીનીચ બુદ્ધિના, મારમધેયો
 કેમ. ॥૩૯॥ દુરીયોધન કહે બોલ્ય વિચારી કહ્યું તે સાંભળ કાન, પછી
 બોલજો બોલવું હોય તે, ઉતરશે અભીમાન. ॥૪૦॥ વળણા અભીમાન
 ગિતારશું, એરે કુન્તી તન; વહે વલ્લભ શ્રાતા સુણો, કહે છે દુરીયોધન.

કડવું ૪૦ રાગ બુલણા સાંખીયોનો.

તડોતડ બે જણારે, બરાબર બે જણારે. ॥૧૬૬॥ દુરીયોધન મુખ
 બોલીયો, કન્યા દેઇ પડ પાય; ભીમ કહે એ ધરપતી તેતો, બળજો તા-
 રા માય. ॥ તડો ॥ ૧ ॥ દુરીયોધન કહે ભીમડા, હાલ મળ્યાં ધર સુત્ર; ર-
 ખડતા રવડતા કુન્તા લાવી, તમે પાચે છો મંત્રના પુત્ર. ॥ તડો ॥ ૨ ॥
 ભામ કહે અમે તો મંત્રના, દેવ નંદન શુભકરણી; તુજતાત જનમ આં-
 ધજો; તારા મા આખલાને પરણી. તરો. ॥ ૫ ॥ દુરીયોધન એમ બોલીયો,
 કેવું કપટ અમે કીધું; પારશને દાહડે લાડુ ખવરાવી, કેવું ઝેરજ તુજને
 દીધું તડો. ॥ ૪ ॥ ભીમ કહે ઝેર દઇને, કીધો તે અન્યાય; પણ પ્રભુએ
 બચાવિયો, પરણ્યો પાતાળમાં કન્યાય તડો. ॥ ૫ ॥ જીવતો આવ્યો ભો-
 મીમા, આયુશ દન નવ ખુટયા; પારમાને દહાડે સલાવિશે, કેવા ઝાઝી
 ઝાઝીને કુટયા તડો. ॥ ૬ ॥ કચરી કચરી મારીયા; કેવું બળ મેં કીધું, આ
 ડો રાખી તુજ કને, અડધુ રાજ્ય લખાવી લીધું. તડો. ॥ ૭ ॥ દુષ્ટ કહે રા-
 જ્ય લેઇને, શા મુખ દહાડા લાજ્યા; વળી કૌતક ઉભુ કરી, કેવા લા-
 ખાભોવનમાં બાજ્યા તડો. ॥ ૮ ॥ ભીમ કહે ત્યાંથી ઉતર્યા, લાંબી આ-
 યુશ દોરી; મુખ માણ્યું બહુ વનવિશે, હું તો પરણ્યો, હેડબા ગોરી.
 તડો. ॥ ૯ ॥ દુરીયોધન કહે રણ રહી, પંચાળમાં શીઠ આવ્યો, ખાનપાન
 વણ સુકાઇ ગયા, આવી અમને સભામાં લખાવ્યા. તડો. ॥ ૧૦ ॥ ભી-
 મ કહે દુષ્ટ દહાડો હતો, તું આવ્યો તો ચડી ધોડે; કન્યાતો લેવાઇ ન-
 હી, કેવો પાછો વળ્યો કાળે મોહોડે. તડો. ॥ ૧૧ ॥ દુષ્ટ કહે ભીખારવા
 હો માંથે વધ્યા કેશ; સ્વયંવરમાં આવીયા, તમે લીધો કાપડવેશ. તડો
 ॥ ૧૨ ॥ ભીમ કહે થયા કાપડી, હતા દહાડા દેણસા; વીધાવણ પૂરી

કરી તેતો ચોળ્યા શરીરે કાલલા. તડો ॥૧૩॥ આલુ અમે બેતા નથી,
કરમહીણનું એકું; શ્રીફળ મોહોર દીધા વીના, તેતો હાથમાં આલ્યુતું
કેકું, તડો ॥૧૪॥ વળી સભામાં સહુ રાયને, બોલ કહ્યા બહુઆરા પર-
ણ્યા પેહેલી પેરમણી માગી, કેવા બાંધ્યા કપાળે પાટા. તડો ॥૧૫॥ શ-
કુની વાણી બોલીયો. મુણ દુરીયોધન રાય; મેંછું દોહુ તુજથી દે છે,
મોહરં પેટ પાસુ ખળી બય. તડો ॥૧૬॥ દુરીયોધન કહે ભીમડા, સમજી
ને દે નારી; ભોમ કહે વરજું હોય તો, તને વરશે તારી બાન્ધારી. તડો.
॥૧૭॥ વળણ ॥ બાન્ધારી વરે તુજ તણી, સાંભળ અધના તન; વહે
વલ્લભ વળી બોલીયો, રાજ દુરીયોધન.

કડવુ ૪૧ રાગ મનહર છંદ.

કહત દુરીયોધન; સુન સુન મંત્ર તન; અખમિરો મનસખ કોધનપે
આયોહે; મેની મનમમતીસે. બેઠે હો લગન કર, પન પ્યારી પીછીસેને
કુદંબ અડાયોહે; પ્રથમસે પાઉંપર, ઓરતકું આગેધર, નૈનો મારમાર-
નાએ, બીચાર જમાયો હે; લહાવલસકર મેરો, પ્રાણ નકારેગોતેરો, છુંદ
છુંદ છોડાનેકો, હીંમત ધરાયોહે. ॥ છલંગા છંદ—ભીમ કહે છે. ॥

બેલતેમે ધરા ધુજે, દેખતેમે કે ન સુજે; બુજેગોમાનમેમારમારમા
રેગો; નાળ ગોળે બાણ છુટે, ગામ તેરો બકે છુટે; રૂઠેમીરાનીચોતો, દાવો
દેકે છુટેગો; મેરા નીકલણકુંહકારે. તું ડરભય ઉતકે ડકારે, તોરેનમારે
સબ ફીટકાટફીટ ફીટ, ભીમસેનકેરેગો; કહતહું બેરબેર, આયોહુ અજીત
સર, ઘેર લેગો કરી શીસ, શો બંધુકા સીસ મેતો, એક મહાસે તોરેગો.

રાગ સાખીની ચાલ,

વેશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, મુણ જનમેજેરાય, વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, આવપરવ મહીમાય ॥૧॥ દુરીયોધન કહે બોલ એના, કરેછે
કાળો કહેર; શું બુઓછો બેઢા મારા, મારો ભામને ઠેર ॥૨॥ તવ સહુ
ચોધે આયુધ લીધા. મેઘનાદે ગડગડીયા; રાતા તાતા કારવ ચાતા, મારવા
તુટી પડીયા ॥૩॥ ઋકોદર પર ઋષી કીધી, મન મુકી દે માર; ગુણપતી
ગેડી મદાયો મારે, તરકસ તીર તરવાર ॥૪॥ આયુધ ઉછાળે અતીવણાં
ને, જણાવે ઝાઝું જેર; વરસાવ્યો વરસાદ, બાણતણો ત્યાં થયું અધાર
ઘોર ॥૫॥ ધર્શીને ધાતા બહુ મદ માતા, ભીમને મુમત મુકાવે; આડા
અવળો ભીમ ખરીને, આવતા આયુધ ચુકાવે ॥ ૬ ॥ એવામાં તો જોર
કરીને; જેદ્રથે બાણ લીધું; ભીમની નજર ચુકાવીને, રૂઢેમાં ભેંકી દીધું
॥ ૬ ॥ તવ ભીમનો પ્રાણ કિંચો અડીયો, પડીયો ઢળીને ધરણ દુરી-

યોધન કહે ધન્ય બનેવી, હરખ્યું, અંતઃકરણ ॥૬૧॥ શુભોજી શકુની
મામા, ખડગ લેધને જાવો; ભીમ તણો ભય નથી હવે બાણજવહુ લે
આવો ॥૬૨॥ તવ તરવાર લઈ આલ્યો શકુની, નેજાવીશે પરવરીયો; હાથી
મુકીને આગળ ગયો, સંન્યામાં કેહેર આદરીયો ॥ ૧૦૧ ॥ સેન્યાના યોધે
જુઓ પાડી, શેદેવ આળ્યો શકુની; અમારા સહુનો ક્ષય કરે છે, માહા
જુનીનો ખુની ॥૧૧॥ રહેવે બણ્યું કન્યા હરશે; ધનુશપર બાણ લીધું;
પવનાસ્તરનો મંત્ર બણીને, મામાને લોકી દીધું ॥૧૨॥ છાતી છેદાણી
રહે લેદાણી; પ્રાણજ ઉચો ચડીયો, વાયુ મંત્રથી ઉછાળ્યો તે નેજાની આ
રણે પડીયો ॥૧૩॥ એક ધડીયે ઉભો થયો, ગયો રાયની કને, શકુની ક-
હે કન્યા લેતાં, શેદેવે કુટયો મને ॥૧૪॥ એવામાં પ્રકોદર ઉડ્યો, મુરછા
વળી સાર; પોતાની સેન્યમાં ભંગરાણ દીઠું કોપ્યો અપરમપાર ॥૧૫॥
એમ વિચાર્યું એવું ધાર્યું, મરવું છે એક વાર, કટીકશીને દંત ડશી-
ને, થયો પ્રકોદર ત્યાર ॥૧૬॥ વળણ ॥ ત્યારે થયો સુત વાયુનો લોચન
રાતાં ચોળ; વક્ષલ વટે ગદા મહી, વાળવો ધાર્યા રોળ.

કડવું ૪૨ રાગ રાજન રાચેજનો.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજેરાય; રાજનરાચેજ, વા-
સ્તારી તુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાય. રાજન ॥૧॥ ભીમકળક
ળીયો બીહામણો બળીયો. મેઘનાદે ગડગડીયો. રાન ગદા મહીને નેત્ર
મીચીને. કઊરવ દળમાં પડીયો. રાજન ॥ ૨ ॥ ગદા ઝપાટે સુર સપાટે,
વાળે કચ્ચર ઘાણ, રાજન ઢીચણ કોહોણી પ્રહાર પાટુનો, કરીને લેછે
પ્રાણ. રાજન ઘોડા ગબડાવે ઊંટ અટકાવે પ્રકોદર વાયુ તન; રાજન
રથ વાંકા વાળે હાથી ઉછાળે, પુંઠ મહીને ગગન. રાજન ॥ ૪ ॥ એવા
ઉછાળ્યા કે ધડ લંક પડીયા, એમજ કીધો કહેર, રાજન એક ધડી અ-
તી જુલમ કીધો, માર્યા છ હજાર ઠેર રાન ॥ ૫ ॥ તવ ત્રાશ્યા સહુ બેધ
સેન્યાના, માર પડ્યા માહા માહા, રાન લડવું ને વઢવું સરવે જુલ્યા,
જીવ લેધ લેધને નાહા, રાન ॥૬॥ રહ્યા સોભાધને પાંચ કારભારી, બણ્યું
કે બસે પ્રાણ. રાન નાશોરે મામા થાશો ન સાંભા, વળશે કેચ્ચરઘાણરા.
॥૭॥ એવા એમનો વાંકો દહાડો, મુમત ભરેલા માહા રાન આશપાશનો
કાંઈ રસ્તો ન સુજ્યો, સરવે નેજામાં નાહા. રાનાટા ભીમે બણ્યું કેભલુ
થયું, કયો મુખે પોકાર, રાન બેબે બેશી શત્રુ આળ્યા છે; આયુધ
રાખજો ત્યાર રાન ॥૮॥ તવ શેદેવે બાણ ચઢાવ્યું મારવા કીધી પેર
રાન ફરીયોધન કહે કેમ કરીશું, બે બાણ મરવાનું ઠેર. રાજન ॥૧૦॥

એવામાં ઋગ્દેવ આઠ્યો, નેળમાં સહુને ઝાક્યા ॥૨૦॥ એક એક પર ના
ખીને કથોઈ ઢગલો, બે પગ કચ્ચે ધાક્યા, રાં ॥૧૧॥ ધરણુ ઢળીને દોર
ડા મંજાઓં, બાંધ્યા કૈરવના પાય. રાં પછી સરવનાં વસ્ત્ર કાઢ્યાં,
માથે જણ્યા જેવા થાય રાં ॥૧૨॥ ઉંધે મસ્તકે ઉચક્યા બીમે, લેઈ મ
થે નેળ બહાર. રાં નેળને મોઢે ઋક્ષ આંમલોનું, તેણે ટાંગ્યા તેણીવાર
રાં ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતાનો હાથી ને સેન્યા, નીકળીયા નેળ બહાર;
રાં એવે ધરમનો રથ બહાર આઠ્યો, કથોઈ કઉરવે પોકાર રાં ॥ ૧૪ ॥
ઓરે ધરમરાય અમને છોડાવો, તે સુણ્યું ધરમે કાન રાં હોજલમાં
થી ડોક કરી બેયું, સતી તણે સંતાન, રાં ॥૧૫॥ નગન નીરખ્યા ને
નીચું ધાણ્યું, બોલ્યા બીમ પ્રત્યે એમ, રાં એ કુમતીના અવળી
મતીના, આ અનરથ ક્ષીધો કેમ રાં ॥૧૬॥ મુઝી મરવને છોડ સરવને
પુરણુ પ્રમટે છે શોક. રાં દીનમણીને એબ બતાવા, લાળે પીતરોલક
રાં ॥૧૭॥ એમ બેઉ ભાઈ વાન કરે છે. એવે પાછળ શું થાય; રાં
અરભુને નાકળવા રથ ઢંકાર્યો, બોલીયો કરણુ રાય રાં ॥ ૧૮ ॥
ઉલો રહે સતી સુત યુધ માણુ છું, કરથો અરભુને ઉચ્ચાર રાં
વડી વારના રીદ ઉભા રહ્યાતા, ચાલો થાઓ તૈયાર ॥૨૦॥ વળણુ ॥
અરભુને રથ રાખીયો, હાથ ગ્રહા હથીઆર; વહલ વહે બેઉ જણે
કથોઈ ધનુષ ટંકાર.

કડવું ૪૬ રાગ કલ્યાણની છાયાનો.

વધશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાયરે; વિસ્તારીતુજને
સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાયરે ॥ ૧ ॥ કરણે પહેલો હાથ ઉપાડ્યો,
બાણ ફેંક્યું ખરે રંગરે, તેવે અરભુને સામુ મારીને, ક્ષીધું કરણનું ભંમ
રે ॥૨॥ તવ કરણે નામપાસ માર્યું, નામ ત્યાં બાંધવા બયરે; અરભુ-
ને ગૂંડાસ્તર માર્યું તે, નામને વિણી ખાયરે ॥ ૩ ॥ તવ કરણે પર્વાતા-
સ્તર માર્યુંકે, ચાક્યું પરવતનું પુરરે; અરભુનજ એ વજરાસ્તર મારીને
પરવત કર્યા ચક્રચુરરે ॥૪॥ તવ કરણે અગ્નાસ્તર ફેંક્યું; અગ્ની બાળવા
બયરે; અરભુનજ એ મેઘાસ્તર માર્યું, તેણે અગ્નીબધો હોલવાયા પછી
કરણે બાણ એકમાર્યું, છેકનીશાની આપીરે; અરભુનજના રથતણીધબ
ઝડપ નાખી કાપીરે ॥૬॥ તવ અરભુને કાળજવર માર્યું, પુરણુ જણાવી
રિશરે ॥૭॥ પછી સામા સામીબહુ ચઢ્યા કોપે, વરસાવે બાણ અ-
ચારરે; અમણીતાં છુરે અનંત ઉડે, થઈ ગયો અંધકાર ॥ ૮ ॥ કરણુ

રાજાએક બાણ મારેને, સાતસહસ્ર બાણજયરે; અરજુનજનું પણ્યએક
 બાણ જતાં; કરણ જેટલાં થાયરે ॥૬॥ પણ કરણ પ્રટે છ ક્ષેત્રીસેન્યા,
 તેનાં આવે હથીઆરે; એકલો અરજુન કેમ કરી પોહોંચે, પડયા માં-
 ડયે એને મારે ॥૧૦॥ એવામાં નેજને સાંમે મોંઢે, ધરમ ભીમ જક
 કરેરે; યુધીષ્ઠર કહે ઓડ સરવને, મુજ કુળ લાજ મરેરે ॥૧૧॥ સ્ત્રીનકહે
 લંપટ ઓલટકતા, સીક્ષા લાયક પરમાણુરે; ધર્મ કહે મુજ જીમદંતમા
 લેધ, કાઠીશ માહરે પ્રાણુરે ॥૧૨॥ ભીમ કહે તમે બેડા ઓડાવવા, પ-
 ણ્ય પણે ઘેરાયો બ્રાતરે, અરજુનની પળે જમને આવ, તે પછી ઓડયા
 ની વાતરે ॥૧૩॥ એમ કહીને નેજપર ચડી, મુરોપુરો નર કહાંચેરે;
 મદા લેધને અવળો ફરીને એ, કણ્વની સેન્યામાં આંચેરે ॥૧૪॥
 નીચુ ધાલીને ઝુડવા લાગ્યો, બાવરું બન્યુ શેન્ય લોક રે, ઓરેકરણરાય
 ધાણવાળા નાંખ્યો, પાડી પોકાપોકરે ॥૧૫॥ તવ કરણે અણ્યું કહેર કી-
 ઘા ભીમે, કાઠાડુ એનો પ્રાણુરે; એમ જણિ મારવાને પુક ફેરવી અર-
 જુને લીધું બાણુરે ॥૧૬॥ એમ અણ્યું કે મારા ભાંડને મારશે, તેથી
 નામનો મંત્ર સાંચેરે; ભીમને મારતાં પહેલાં કરણને ત્યા અવળે હાથે
 બાંધેરે ॥૧૭॥ કણ્વ બંધાયો કે શેન્ય મલરાય તે, નાશી મયું ચોપાસરે;
 ભીમે બાંધેલા કરણને ઝાલ્યાને, કીધો માર મારી ત્રાસરે ॥૧૮॥ અરજુન
 ને કહ્યું નેજ બહાર નીકળો, તવ રથ ચાલતો કીધેરે ॥૧૯॥ અડ-
 ધી નેજમા જઈ ભીમે રાખ્યો, ઢીંચણ દે હાજ્યો ધરણુરે; પડી પેહેરે-
 લાં વસ્ત્ર કાઢી લીધાં, કણ્વ કહે બહુ મરણુરે ॥૨૦॥ લાજ લીધા વણ
 મારી નાંખ મુજને, ઓરે ભીમસેન ભાધરે, ભીમ કહે સોને કીધા તુજ
 જેવા, તો તાલ્યરે શી નવાધરે ॥૨૧॥ એમ કહી નજ લાગ્યો નેજ બા-
 રણે, ધરમે જોયો તતકાળરે; ભીમને કહ્યું આતે શું શીખ્યો, ઓરે કર-
 મ ચંડાળરે ॥૨૨॥ બળ્યો તારો ધારો ઓડને આ ભારો, નહી તો જી-
 લમ મેં ધાયોરે; એટલે ભીમ નજ ફેરવનો, ભારો ભોમી ઉતાયેરે ॥૨૩॥
 અરણ્ય ઓડતાં કહ્યું છાનું માનું; કરીશ કાળો કહેરરે, જે હુમડાં લેવા
 ઉભા રહેશોતો, હું મારી નાંખીશ ઠેરરે ॥૨૪॥ એમકરિ ઓડયા કરણ
 સહિતને, ભીમના ભય માહ માઠરે; જેવા જનેતાયે જણ્યાતા તેવા,
 વસ્ત્ર વાંના સહુ નાઠરે ॥૨૫॥ ધર્મ કહે અન્યા વસ્ત્ર લેધ મરે, પણ
 ભીમનોભય હોયરે, જીવ જશે તેથી લાજ છેને જતી, નાશી મયા
 સહુ કોયરે ॥૨૬॥ વળણ ॥ નજ સ્વરૂપ નાશી મયા, ઉભામારમએ અણ્ય
 બ્યાસ વાલભ વાણી વડે, બલી થઈ શીક્ષાય.

કડવું ૪૪ રાગ સવર્યાની ચાલ.

વધશમયાયે એણીપેર બોધ્યા, મુણ જનમેજે રાવ; વિસ્તારી તુજને
 સંભળાવું આશપરવ મહીમાય ॥૧॥ કાળેમોઢે કઠિરવ નાઠા; ઉભામારમે
 એ પળાય; વાજતે માજતે સુત સતીના, ધીરે ધીરે જાય ॥૨॥ મારમ
 જતા રાત્રી પડી કે નાહાતું આવ્યું એક ગામ; તે ઠેકાણે એક રૂઝની, પા
 નડવે કયાં વી મરામ ॥૩॥ નાઠેલા જે કઠિરવ લોકો, કોઈ સ્થળે નવ રહ્યા;
 દોઢ પોહોર રાત્રી જતામાં, હસ્તીનાપુર ગયા ॥૪॥ દરવાજા બાહારજઈ
 જઈને ઉભા, ટાળે વળીને વીચારે; નજ સ્વરૂપે નમ્ર વીશે, જલું કેવે
 પ્રકારે ॥ ૫॥ દરવાને જણે રઈયત જણે, પાકી ફોજેતી થાય; મામાયે
 કહ્યું એકે એકે, પેસો ગામની માંય ॥ ૬ ॥ એટલે પેહેલો જેદ્રથ ગયા,
 તે પછી શું સરમાય; તે પછી ભગદત ભુરિશ્યેવા પછી માંમા પળાય
 ॥૭॥ દરવાજાના દરવાન લોકો, તેમને આવ્યો વીચાર; નામા નાગા કો
 ણ ગામમાં પેશે, આ કહિતક અપાર ॥૮॥ એવામાં તો શકુનીમાંમા,
 ગુપ્તપણેથી આવ્યા; એટલે ઉડ્યા ધરવાન લોકો, ઝડપ જેનેઝાલ્યા ॥૯॥
 મોઢે પોકારે બહુ માર મારે, પડ્યું મામા પર રોણુ; મામો કહે એકલાને
 ન મરો, આ રહ્યું બધું બહાર રોણુ ॥૧૦॥ તવ દાસોએ છુમ પાડી,
 બોલાવ્યા જોધ અપાર; જઈને ઝાલ્યું, આખું રોણું. દેવા માંડયો માર
 ॥૧૧॥ દુરીયોધન કહે શીઠ મારોહો, હું તમારો છત્રપતિ; તો પણ ચોર
 જણી માર મારે, બાકી મુકતા નથી ॥૧૩॥ એક શેવકે મશાલ કીધી, મોઢાં
 જોયાં જે વારે; શેવક લાજ્યા કઠિરવ લાજ્યા, અન્યો અન્યને વારે ॥૧૩॥
 દાસોએ પુછ્યું આ શું મહારાજ, દુષ્ટો કહેભીમેલુટયા; કુટયામા બાકી
 હતા તે, તમોએ અહીંયાં કુટયા ॥૧૪॥ શેવકો કહેક્ષમા કરજો, કહીને વ
 આ દીધાં; અંધ તણા સરવ સુતોયે, એક એક એકે પેહેરી લીધાં ॥૧૫॥
 પછી છાનામાના નમ્રમા ચાલ્યા, પોત પોતાને ઘેર; ઘરની ધરણીયો પુછ
 વા લાગી, મન્મથવેદની જે પેર ॥૧૬॥ બાણુમતીયે છત્રપતિને કહ્યું, પી
 ઉજી બાવો; મુજને એતી આનંદ થારો; શાકલડી બતાવો ॥૧૭॥ દુ-
 રિયોધન કહે આરે તારણી, તુજ પર લાવું કેમ, બાણુમતીકહે લાવતી
 તી પણ. બલે મળી ગયો ભેમ ॥૧૮॥ એમ કહીને તે ત્યા રહ્યાછે; એવા
 માં વાહાણુ વાહાય; પાંડવે વીસરામ કયોહો. ત્યાંથી ઇંદ્રપસ્તન્યા ॥૧૯॥
 પોતાનું ઘર રાજ્ય સંભાળ્યું, વરતામી ધર્મની આણું; સુખ રૂપેમાઝપી
 ને રહે છે, સતીના સુત મુજણ ॥૨૦॥ વલણ રાજપાટ લાઈ પાંડવ રહ્યા,
 મુણે સહુ કરજોડ, મન્મથવેદ કથા પુરણ હવી, બોલો જેજી ધીરણુઓડા

જાહેર ખબર.

માહામારતની કથા.

અઢારે પર્વ સાથે

વ્યાસજી વક્ષમરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની છપા-
ઈને તૈયાર થઈ છે. તેની કીમત રૂ. ૧૨-૦-૦ તથા ટપાલ ખર્ચ જુદું
આપણું પડશે. તેના પાનાં ૧૦૩૪ કદ રાચલ ૮ પેજ છે.

૦-૧૨-૦ મચ્છવેધની કથા વક્ષલ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથની
તૈયાર છે બીજા બનાવડી મચ્છવેધ નીકળ્યા છે, માટે
કર્તાનું નામ જોઈ લેશો.

૦-૧૨-૦ સુરેખા દરજી વક્ષલ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર છે.

૦-૧૨-૦ અભેમન્યુનો ચક્રાવો વક્ષમ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે.

૨-૦-૦ પાંડવા અશ્વમેધ વક્ષલ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર છે.

આ ઉપર લખેલા પુસ્તકો અમારા ત્યાંથી મળશે.

બુકસેલર નારણલાલ મોતીલાલ ડે. રીચીરાડ—અમદાવાદ.

બુકસેલર લલુભાઈ અમુલખદાસ ડે. માણેકચોક—અમદાવાદ

બુકસેલર મનસુખરામ રણછોડદાસ ડે. બજારમાં મુ. ૦ ડાકોર

